

KAMEETHARI ÑAANTSI JOSANKINATAKERI LUCAS

Jovethaitari Teófilo

1 ¹Osheki kovavetaincha irosankinate-romi okaratzi avishimoyetakairi. ²Ikovaitake irothotyeetero okaratzi jiyotaayetakairi ñaayetajaantakerori ovakeraini tsika itzimi kamantakairori ñaantsika. ³Ari nokempitakari eejatzi naaka Teófilo. Tema namampaakaro ineetsiini tsika okanta opoñaantanakari, irootake nosankinatantaamirori eeroka okaratzi avisayetaintsiri. ⁴Ari onkantya piyotakotantyaarori kyaaryooperoini okaratzi jiyotaavetaitamiri.

Iñaaventaitziro itzimantakari Juan

⁵Pairani, ipinkatharitantari Herodes janta Judea-ki, ari isaikiri aparoni omperatasorentsitaari ipaita Zacarías, icharine Abías-ni jini. Irooma iina opaita Elisabet, irisaro Aarón-ni onatzi eejatzi iroori. ⁶Kameethashire ikantaiyani apiteroite iñaapinkathatziri Pava. Jimonkarayiniri okaratzi ikovakairiri, tekatsi aparoni inkenakaashitapaintya. ⁷Iro kantacha te intzime irovaiyane, tema maanirothaki onatzi Elisabet. Jantarikonnatashitaiyakani. ⁸Okanta aparoni kitaite, ari omonkarataa jantapiintantarori Zacarías jomperatasorentsitaaritantari. ⁹Tema iro jametaiyapiintari omperatasorentsitaari, ikempitakaantakero iñaaretaita, ari iñeetakero iri Zacarías kyaatsine tasorentsipankoki intayeneri Pava kasankainkari. ¹⁰Piyotaiyachani

atziri jakakiroki jamanaiyini, itagaitzirora kasankainkari. ¹¹Arira joñaakakariri Zacarías imaninkarite Avinkatharite, ikatziyimotapaakari irakoperoriki itayirora kasankainkari. ¹²Iniroite itharovanake, osheki ipampoyaaminthavakeri iñaavakerira. ¹³Ipoña iñaavaitanake maninkari, ikantzi: “Zacarías, eero pitharovi. Tema ikemaitakemiro pamanane. Ari piñaakero piina Elisabet, ovaiyante. Iri pimpaiteri Juan. ¹⁴Aririka intzimakerika pitomi, osheki pinkimoshireverteri, ari inkempitakyaari eejatzi atziripayeeni. ¹⁵Tema iriiperori inkantakaiyaari Pava. Eerora pimiretakaari kachoyetatsiri ishinkiitari. Tema inampitzitantatyaari Tasorentsinkantsi tekeramintha intzimeeta. ¹⁶Inkinkishiretakaayetaiyaari Israel-mirinkaite inkempisantairi Avinkatharite Pava. ¹⁷Iriitake eevatapaakerine Avinkatharite. Inkantakaakyaarira ishintsinkani Elías, ari irapaatziyashiretakaayetaiyaari ashitaaniriite maaroni irovaiyaneete. Ari intsimaryaashiretakaayetairi katsimashireri, ari onkantya irovetsikashiretantatyaari inkempisantaiteri Avinkatharite.” ¹⁸Jakanakeri Zacarías maninkari, ikantziri: “¡Ari! ¿Tsikama onkantya niyotantyaarori iroka? Tema antarikona nonake naaka, eejatzi okempitakari noina iroori.” ¹⁹Ikantzi maninkari: “Naakatake Gabriel, poñaachari Pavaki. Jotyaaantakena nonkamantemiro Kameethari Ñaantsi. ²⁰Iro kantamaitacha,

okantakaantziro pithainkañaanetakena, kisovaante pinkantya iroñaaka, irojatzi omonkaratantakyaari okaratzi nokantake-miri.” ²¹Saikaiyatsinira pashine jakakiroki joyaaventaiyarini Zacarías, ipoña ikantavakaiyani: “¿Ipaitama josamanitantari Zacarías tasorentsipan-koki?” ²²Ikanta ishitovavetapaara Zacarías, te onkante iriñaavaitapai, jookojookovaitashitapaa. Arira jiyotaita-nakeri tzimatsi iñaakeri tasorentsipan-koki. Jashira giovanakero ikisovaantetana-ke. ²³Irojatzi jimonkaraantaarori kitaite jantavaizti tasorentsipankoki, jatai ipankoki irirori.

²⁴Okanta Elisabet iinara Zacarías, motzitate. Iniroite opampithashiretaka, te oshitovai opankoki ikaratzi 5 kashiri omairentaka, okantashirevaitzi: ²⁵“Irootake jinintakaakenari Pinkathari naaka, ari onkantya eero imanintashiretantaitana.”

Iñaaventaitziro intzimantyaari Jesús

²⁶Okanta, aritake avisanake 6 kashiri, jotyaantairi Pava maninkari Gabriel nampitsi paitachari Nazaret saikatsiri Galilea-ki, ²⁷iriñeero aparoni evankaro kaari iyoterine shirampari, paitachari María, tema irootake iinantaaro evankari paitachari José, icharineni David. ²⁸Ikanta ikyaapaakera maninkari osaikira María, ikantapaakero: “iNove-thatami María, itsipatatyaami eeroka Avinkatharite. Panaakoyetakero pashine tsinaneyetatsiri ineshinonkaperotami Pava!” ²⁹Okanta oñaavakerira maninkari, opampoyaaminthatavakeri, okinkishireta-kotziro ikantapaakerori jovethatapaa-karo. ³⁰Ipoña ikantziro maninkari: “María, eero pitharovi, tema iyaminthaane Pava pinatzi. ³¹Ari piñaakero pimotzite, intzime peentsite. Iri pimpaitei JESÚS. ³²Iriitake materone iririiperote, impaitayeeteri Itomi

Jenokisatzi. Tema Pava Avinkatharite, iriitake pinkatharitakairine ikempitaakerira pairani icharineni David ipinkatharitakaakeri. ³³Irijatzira pinkathariventairine ikaratzi icharinentayetakeri Jacob-ni, ari inkantaitayeeroni impinkathariventantai irirori.” ³⁴Ari osampitana-keri María, okantziri: “¿Tsikama inkene nomotzite, tera noñe shirampari?”

³⁵Jakanakero maninkari, ikantziro: “Irira kantakaiyaarone Tasorentsinkantsi. Tema impamankantatyeeyaamiro ishintsinka Jenokisatzi, oshiyapaakyaaromi opamankantzi aamparentsi. Irootake impaitantyaari povaiyane Tasorentsi Itomi Pava.

³⁶Ari okempitakari eejatzi pisheninkathori Elisabet, ipaitaveetari maanirothaki, okantavetaka antarokonavetaka iroori, motzitari. Tzimakotake 6 kashiri. ³⁷Tema tekatsi kompitizimotyaarine Pava.”

³⁸Opoña okantanake María: “Naakatake iromperatane Pinkathari, irantenaro okaratzi pikantakenari.” Irojatzi ipiyanta-naari maninkari.

Iyaatake María areetaro Elisabet

³⁹Ipoña pashine kitaite, shintsiiini iyaatanake María, jatake tonkaariki Judea-ki osaikira aparoni nampitsi, ⁴⁰irojatzi areetantakari ipankoki Zacarías, ovethatapaakaro Elisabet. ⁴¹Okanta okemavakero Elisabet ovethatapaakarora María, ishevatanaka omotzitakeri. Tema ikantakaanakityaaro Elisabet Tasorentsinkantsi, ⁴²oñaavaitanake shintsiiini iroori, okantanake: “Eerokatakera anayirori pashine tsinaneyetatsiri itasonkaventaitakemira. Ari inkempityaari eejatzi povaiyane. ⁴³¿Ipaitama pipokashitantanari irinirontyaari Novinkatharite? ⁴⁴Tema nokemavakemira povethatapaakana, ishevatana nomotzitakeri naaka, ikimoshiretanake. ⁴⁵Kimoshirera pinkantaiya eejatzi eeroka pikempisanta-kera, tema aritake omonkarataiya okaratzi ikovakaakemiri Avinkatharite.”

- ⁴⁶Opoña okantanake María:
Iniroite noveshiryaaventaiaaari
Novinkatharite,
- ⁴⁷Kimoshire nonkantaventyaari Pava
tsika itzimi ovavisaakoshiretai-
nane.
- ⁴⁸Tema iñaakero iromperatane
ashinonkaavaitaka,
Aripaitera inkantayeetai: Iniroite
itasonkaventaikakero.
- ⁴⁹Tema iniroite jantzimotakenari
matzirori otzimi ishintsinka.
iTsorentsi onatzi ivairo!
- ⁵⁰Ari inkantaitatyeyyaani ineshinonka-
yetairi inkarate incharinentayee-
tyaari apaata,
Tsikarika intzime ñaapinkathayetai-
rine.
- ⁵¹Iro ishintsinka imatantayetakari.
Japerotzitairi ipampithashirevetari
iranterimi kantakaaperovaitachari.
- ⁵²Ikaratzi pinkatharivetachari,
ikantakaantakero Pava eero
jiyaatakaantaro impinkatharite,
Iri iñaaperotakaayeta ikaratzi tsinam-
pashiryaavetachari.
- ⁵³Jashaarantakaayetari ikaratzi
tashaaneentavetachari,
Iriroma ikaratzi ashaarantavetachari
jaapithayetairi tzimimovetariri
jomishitovakerira.
- ⁵⁴Jineshinonkatairi Israel-mirinkaite,
tema iromperatane inayetake.
Te impeyakotyaari ikaminthaayetziri,
- ⁵⁵Tema iro ikantayeetakeriri pairani
acharineyetakari,
Jetanari Abraham-ni irojatzí inkarate
incharinentayetaiaari.
- ⁵⁶Ari osaikimovaitapaintziro María iroka
Elisabet ikaratzi mava kashiri, irojatzí
opiyantaari opankoki iroori.

Itzimantakari Juan oviinkaatananeri

- ⁵⁷Ikanta omonkaraaka ontzimaanitan-
tyaari Elisabet, tzimake otomi. ⁵⁸Ari

ipokaiyakeni osheninkapayeeni ikimoshi-
reventaiyironi, tema jiyotaiyakeni
iniroite jineshinonkatakaro Pava.

⁵⁹Aritake maakotapaake 8 kitaite
eentsika, jagaitanakeri intomeshitaani-
teri, ari ikovaveetaka impaitaiterimi
Zacaría, tema ivairora onatzi iriri.

⁶⁰Irojatzí okantantanakari irinero: “Eero
ipaita Zacaría, impaita Juan.” ⁶¹Ari
ikantaitanakero: “¿Opaitakaya? Tema
tekatsi pisheninka paitachaneri Juan.”

⁶²Ipoña jookotaitakeneri ashitariri
josampiitziri, tsika inintzi impaiteri.

⁶³Jookotake Zacaría inchakota iramaite-
neri, ari josankinatakari, okantzi: “Juan
impaita.” Ipampoyaaminthatanakeri
ikaratzi osampitakeriri. ⁶⁴Jomapokashita-
naa iñaavaitanai Zacaría. Iniroite
iñaapinkathatanakeri Pava, ipaasoonketa-
nakari. ⁶⁵Paraanka ikantaiyanakani
isheninkapayeeni Zacaría. Tema ithonka
ikemaitakero tonkaariki Judea-ki okaratzi
avisaintsiri. ⁶⁶Pampithashire ikantaiyaka
ikaratzi kemakoventakeriri, ikantaiyini:
“¿Tsikama impaityaaka apaata irika?
Tema kempoyaaventa jovakeri Avinka-
tharite irika eentsika.”

Ikamantantakeri Zacaría

- ⁶⁷Ikanta Zacaría, ashitakari eentsika,
ikantakaanakari Tsorentsinkantsi,
ikamantantanake, ikantzi:
- ⁶⁸Kameetha inake Avinkatharite Pava,
ivavanetari Israel-mirinkaite,
Ipokake irovatsinaryaakoyetai.
- ⁶⁹Jotyaantakairi matzirori jovavisaako-
shiretantzi,
Iriitake icharinentakari David-ni,
iromperatane.
- ⁷⁰Iro iñaavaitakaayetakeriri pairani
tasorentsitsiri kamantananeri.
- ⁷¹Iri ovavisaakoyetagaineri itzimave-
tara kisaneentayevetairi.
- ⁷²Tema jineshinonkataari ikaratzi
acharineyetakari,

Eero ipeyakotaro tasorentsitsatsiri
irantzimotavakaiyaari.

⁷³ Irootake iroka ishinetaakeriri pairani
acharineni Abraham,
Onkarate irantzimotairi.

⁷⁴ Intsiparyaakoveintai itzimayevetara
kisaneyetayetairi,
Tekatsi antharovakaiya ankempisan-
tairi.

⁷⁵ Kiteshire ankantayetaiya. Kameetha-
shire ankantzimentaiyaari maaroni
kitaiteriki.

⁷⁶ Irooma eeroka notomi, impaitayee-
temi iyamantanerite Jenokisatzi.
Tema eerokatake eevaterine
Pinkathari, povetsikanonteri tsika
inkenayetanake.

⁷⁷ Eeroka kamantairine asheninkapa-
yeeni, iro iriyotantyaari iriitake
ovavisaakotantaneri.

Iri peyaakotairine ikaariperoshirevai-
vetaka.

⁷⁸ Tema iniroite okantaka jineshinonka-
tai Pava,

Jotyantakairi poñaachari inkiteki
ikempitakotapaakaro okantaranki
ovakera okitaityaamanai.

⁷⁹ Ikitainkatakotairi ikaratzi saikayeta-
tsiri otsirenikitzi. Ikitainkatakotai-
ri eejatzi ikaratzi otsimankakove-
takari irampare iyotakaantatsiri
iriyaayetaatye sarinkaveniki.

Iri oñaakantairone tsika ikanta
isaikaitzi kameetha.

⁸⁰ Kameethara ikimotatzi eentsika,
ñaaperoshire ikanta. Ari inivetaro
isaikavaitzi janta tsika te inampiitaro,
irojatzi omonkaratantakari iroñaakyaari
Israel-mirinkaite.

Itzimantakari Jesús

(Mt. 1.18-25)

2 ¹Ipoña Pinkathari César Augusto,
ikantakaantake irosankinatakotya
maaroni atziri. ²Aripaite omapokaka

irosankinatakoyeetya ijevatakaantantari
Cirenio janta Siria-ki. ³Maaroni atziri
jiyaataiyakeni irosankinatakoyetya
inampiki tsika ipoñaayeta pairani
icharine. ⁴Irojatzi itonkaantanakari José
irirori, ipoñaanaka Nazaret saikatsiri
janta Galilea, iriyaatero nampitsiki tsika
itzimake pairani Pinkathari David, opaita
Belén saikatsiri janta Judea. Tema irika
José icharine ini David-ni. ⁵Ari irosanki-
natakotyaari irirori intsiptayaaro
iinathori María, tsika otzimi ikashiyakari
irayero. Iro kantamaitacha aritake
motzitake iroori. ⁶Ikanta jareetaiyakara
Belén-ki, irootaintsi ontzimaanite María.
⁷Ari itzimakeri etanakarori otomi.
Oponatakeri, onoryaakeri irovamentoki
piratsi, tema te oñaapaake tsika
omaapaake.

Maninkariite ipoña aamaventariri oisha

⁸Okanta jantyaatziini nampitsi, tziatsi
kakiventziriri tsireni iroishate jaamaven-
tari. ⁹Ari joñaakakari imaninkarite
Avinkatharite. Ikitainkatakotantapaakari
irovaneenkaro Avinkatharite, iniroite
itharovaiyanakeni. ¹⁰Iñaanatapaakeri,
ikantziri: “Eero pitharovashivaita. Tema
namatziimi Kameethari Ñaantsi, iro
oimoshirenkairine maaroni atziri. ¹¹Tzima-
taikera iroñaaka ovavisaakotantaneri, janta
inampikira pairani pinkathari David-ni,
iriitake Cristo Avinkatharite. ¹²Jiroka
piyotantyaariri: Ari piñaakeri imponaiteri
eenchaaniki ironoryeetakeri irovamentoki
piratsi.” ¹³Iñeetatziri ikoñaatapaake osheki
inkiteveri itsipataapaakari maninkari,
jamampaaventapaakari Pava, ikantaiyini:

¹⁴ Iro aritataitatsi otzimimotziri

irovaneenkaro Pava nampitarori
ojenokitajaantzira inkite!

Ilsaikayetai kameetha iyaminthaane-
payeeni jaka kipatsiki!

¹⁵Ikanta ipiyeeyanaani maninkariite
inkiteki, ikantavakaanaka aamaventariri

iroishate: “Thame aate Belén-ki, amenakitero opaita avisaintsiri. Ari añeerori ikamantakaantakairi Avinkatharite.”

¹⁶Shiyeeyanakani, irojatzi jiñaantapaakarori María otsipatakari José, onoryaakeri eenchaanikite irovamentoki piratsi.

¹⁷Ikanta jiñaapaakeri, ikamantantapaakero okaratzi ikantakeriri inkaaranki maninkari. ¹⁸Ipampoyaaminthataitakeri aamaventariri oisha ikemaitzirira ikinkithavaizti. ¹⁹Irooma María, antaro opampithashiretakotaro iroori okaratzi ikantaitapaakerori. ²⁰Ipoña ipiyeeyanaani aamaventakotariri oisha, tharomenta ikanta jamampaaventanaari Pava, tema iñaayetakero okaratzi ikamantaitakeriri inkaaranki.

Jagaitanakeri Jesús tasorentsipankoki

²¹Ari maakotapaake 8 kitaite eenchaaniki, jagaitanakeri intomeshitaaniiteri. Irojatzi ipaiyeetantakariri JESÚS tema ari ipaitzitikari maninkari takeramintha omotziteriita María.

²²Okanta jimonkarataakero kitaite joimairentaiyani onantyaari inkitevathayetai, tema iro ikantakaantakeri Moisés-ni. Ari jagaitanakeri Jesús Jerusalén-ki irashitakaityaari Avinkathariteki. ²³Iro irimonkaraantyaarori Osankinarentsijanori ikantakaantziri Avinkatharite, kantatsiri:

Iriirika shirampari omapokane tsinane,

Irashitakaayeetyaari Pinkathari, itasorentsie irinatye.

²⁴Irimatantyaarori irimonkarayero ikantakaantane Pinkathari, ontzimatyepometaineri Pava:

Apite tookitzi, eerorika apite iryaani shiro.

²⁵Tzimatsiya janta Jerusalén-ki aparoni shirampari ipaita Simeón. Tampatzikashire ini irika shirampari, ñaapinkathatasorentsitanerini ini, tema iri inampishire-

tantakari Tasorentsinkantsi. Iriitake oyaaventarori imposhenkayeetaiyaari Israel-mirinkaite. ²⁶Jiyoshiretakaakeri Simeón Tasorentsinkantsi, eero ikamita irirori irojatzi iriñaantakyaariri Isaipatzii-totane Avinkatharite. ²⁷Ikantakaakari Tasorentsinkantsi, pokake tasorentsipankoki. Ipoña ashitariri Jesús jaanakeri tasorentsipankoki irimonkaraantyaarori ikantakaantaitane, ²⁸ithomaavakeri Simeón irika eenchaaniki, ipaasoonketanakeri Pava, ikantzi:

²⁹Monkaraaka Pinkathari okaratzi pishinetaakenari,

Pishinetaina iroñaaka nonkame, tema pomperatane povakena.

³⁰Tema noñagairi ovavisaakotantanerini,

³¹Iriitake potyaantakeri ovavisaakotaririne atziripayeeni,

³²Iri kitainkatakoyetairine atziri kaari asheninkata,

Iri kantakaiyaarone iriñaapinkathayeetantyaariri Israel-mirinkaite.

³³Ipampoyaaminthatanakeri ashitariri, ikemakoventziri iñaantsikoventaitziri Jesús. ³⁴Ikanta Simeón itasonkaventakerira, ikantanakero iriniro Jesús: “Irika eenchaaniki iri kantakaiyaarone impeyashitantaiyaari osheki asheninka Israel-mirinkaite, kempivaitaka imparyaateymi, iri kantakaiyaarone eejatzi iravisaakoshiretantaiyaari osheki, kempivaitaka intzinagaateymi iparyavetaka. Tema osheki inkantaite: ‘Kaari irooperori ñaantsi iñaaneyetakari.’

³⁵Tema irika eenchaaniki iriira oñaakanterone okaratzi impampithashiretaityaari. (Iro kantamaitacha iniroite povashiretanakya eeroka kempivaitakami irovathaa-yeetateymi.)”

³⁶Ari osaiki eejatzi aparoni tsinane paitachari Ana, kamantantanero oni iroori, irishinto Fanuel icharinentayetanakari Aser. Antarokonatake iroori. Ayitavetaka oime ovakera omainarota-

paake, 7 osarensi otsipavetakari oime.
³⁷Kamaimetzinkaro onatzi, tzimake okaratzi 84 osarensite. Ari ashi ovatziiro osaiki tasorensipankoki, aakoventaro kitaite eejatzi tsireni amani, otziventakaro eejatzi. ³⁸Ari opokapaakeri iroka tsinane, opaasoonketapaakeri Pava. Ipoña oñaaventanakeri eenchaaniki, irojatzi ikemantaiyakarini ikaratzi oyaakoventarori irovatsinaryaakoyeetairi Jerusalén-satzi.

Ipiyantaari Nazaret-ki

³⁹Aritakera imonkaraakero okaratzi ikantakaantayetzi Pinkathari, piyaa Galilea-ki osaikira inampi Nazaret. ⁴⁰Tharomenta ikanta ikimotatzi eenchaaniki, eekero jiyaatatzi ishintsitzi, iyotaneri jinatzi. Aamaventa jovakeri Pava.

Isaiki Jesús tasorensipankoki

⁴¹Ari ikantapiintatya osarensiki ashitariri Jesús jiyaatzi Jerusalén-ki joimoshirenkiro Anankoryaantsi. ⁴²Ikanta Jesús aritake tzimanake 12 irosarensite, jataiyakeni Jerusalén-ki tema iro jametayapiintari iroimoshirenkya. ⁴³Aritake karatake joimoshirenkaiyani, piyeyaaani ashitariri, iro kantamaitacha irojatzi isaikanakeya Jesús irirori janta Jerusalén, te iriyote ashitariri. ⁴⁴Iñaajaantake eevatake Jesús ikempiyayetanaari ikarataiyini. Aniitake aparoni kitaite, ari ikovavetaari, josampivetakari isheninkapayeeni ikaratzira jiyaataiyini. ⁴⁵Tera iñeeri, ipiyaa Jerusalén-ki inkokovatairi. ⁴⁶Mava kitaite jiñaantaariri isaiki tasorensipankoki, ikinkithavaitakaayetziri iyotakotzirori Ikantakaantaitane, josatekaitakeri niyaniki, josampiminthatziri. ⁴⁷Ipampoyaaminthataitakeri iñeetakerira omapero jiyotaneta, jakayetakero kameetha okaratzi josampiyetakeriri. ⁴⁸Ikanta jiñaapairira ashitariri,

ipampoyaaminthataapaakeri, okantapaakeri iriniro: “Notomí, ¿tsikama pinkantekana? Osheki nokokovatakemi notsipatari piri, iniroite pomintharovaneentakena.” ⁴⁹Ipoña jakanake irirori, ikantanake: “¿Opaitama pikokovatantanari? ¿Tema piyote iro kovaperotachananteneri ikovakaanari Ashitanari?” ⁵⁰Iro kantacha te inkemathatero ashitariri okaratzi ikantakeri. ⁵¹Jaanairi, jataiyeeni Nazaret-ki. Jantzirora maaroni okaratzi jomperatariri iriri. Iro kantacha pampithashire ovakotakeri iriniro.

⁵²Eekero itharomentatya Jesús ikimotatzi, iyotane ikanta. Kempoyaaventa joviri Pava. Ari ikempitaakeriri eejatzi atziripayeeni iyaminthaane joviri.

Ikamantantziri Juan oviinkaatananeri

(Mt. 3.1-12; Mr. 1.1-8; Jn. 1.19-28)

3 ¹Aritake monkarataka 15 osarensi ipinkathariventantzi Tiberio César. Ari ijevatziri Poncio Pilato irirori janta Judea-ki. Iriima Herodes ijevatzi irirori Galilea-ki. Iriima Felipe irirentzi Herodes, ijevatzi irirori Iturea-ki eejatzi Traconite-ki. Ipoña Lisanias, ijevatzi irirori Abilinia-ki. ²Iriima Anás itsipatakari Caifás ijevatziri irirori omperatasorensitaari. Aripaite iñaanashiretakeri Pava itomi Zacarías paitachari Juan janta tsika te inampiitaro. ³Irojatzi ikenayetanankari Juan intatsikero Jordán, iñaaventziro oviinkaataantsi, ikantzi: “Poviinkaatzimentaiyaari Avinkatharite, povashaantairo pantayetziro kaariperori, ari impeyakoyeetaimiro pikaariperoshirevetaka.” ⁴Tema iro josankinatakari pairani Isaías kamantantaneri, ikantake: Inkamantantaite apaata janta tsika te inampiitaro, inkantaite: Povameethataineri Pinkathari tsika inkenapaake, Pinkempitakaantero itampatzikaitziro avotsi.

⁵ Onkameethapathayetai otenkanaaye-tzi,

Ovintenyetai otzishi.

Tampatzika onaatye avotsi okaratzi tzipivetachari,

Omameripanka onkantayetaiya.

⁶ Ari iriñeero maaroni atziri tsika ikanta Pava jovavisaakotantzi.

⁷ Ikantayetavakeri atziri pokayetaintsiri iroviinkaaty: “Te pinkameethashiretai-yeni eeroka, pikempitashitakari maranke. ¿Piñaajaantake eero jovasankitagaitaimi?

⁸ Omaperorika povashaantairo tsika pikantaveta pairani, pinkameethashireyetai, pinkempityaaro pankirentsi kithotatsiri. Eero pikantashirevaitashita: ‘Aña naaka icharineni Abraham, te onkovapero-tya novashaantairo nokaariperoshirevaitzi.’ Pinkeme nonkante: Ari inkovakerikami Pava, kantatsi iratziritakairo iroka mapi, iro impoyaataiyaarine incharinentayetakari Abraham-ni. ⁹ Pankirentsi kaari kithotatsi, iponkitziyeetziro impomeyetero. Ari inkemeyetaimi eeroka eerorika pikameethashiretai.”

¹⁰ Ikanta atziripayeeni josampitanakeri, ikantziri: “¿Opaitama nantairi?” ¹¹ Ari jakanakeri, ikantzi: “Tzimatsirika apite piithaare, pimperi aparoni kaari otzimimotzi. Tzimatsirika povarite, ari pinkempitakero eejatzi.” ¹² Ipoña ipokaiyakeni kovakotziriri kireeki isheninka ikovi iroviinkaaty, ikantapaakeri: “Pinkathari, ¿opaitama nantairi naaka?” ¹³ Ikantakeri: “Eero panaakairo ikantaitakemiri onkarate pinkovakotan-teri.” ¹⁴ Ikanta ovayiriite Roma-satzi, josampitakeri eejatzi, ikantziri: “Naaka, ¿ipaitama nantairi?” Jakanakeri, ikantzi: “Eero pasaryiimatanta, eero pithaiyako-tanta eejatzi onkantya paapithatantyaariri atziri tsikarika ompaitya. Pinkimoshireventeri ikaratzi ipinaitzimiri eeroka.”

¹⁵ Osheki atziri aamaventakariri Juan, ikantashiretaiyini: “¿Kaarima

irika Cristo?” ¹⁶ Ari ikantanakeri Juan maaroni atziri: “Naaka intaani noviinkaatan-aro jiña. Iro kantamaita-cha, aatsikitake maperotzirori iñaapinkatharentsiti, noñaapinkathatzitaitakari naaka. Te aritaajate inkempitakaantena naaka iromperatane onkantya no-zapato-ryaantyaariri. Iriitakera kempitakaantyaarone iroviinkaatanatyeeerimi Tasorentsinkantsi, iroviinkaatanatyeeerimi eejatzi paampari. ¹⁷ Tema aririka aviikitero avankire, otekakitziro, ipoña atayiro opentakeereki. Iro aake okithoki, otekitakero, ovakoyetakero. Ari inkempitagaiyaari Avinkatharite eejatzi, irinashiyetaiyaari atziri. Ineshinonkayetaiyaari inkarate kempisantanairine, iriima kaari ovashaanterone ikaariperoshirevaitzi, intagairi paampariki kaari tsivakaneta-tsiene.”

¹⁸ Osheki ikaminaantake Juan iñaaventziniri atziripayeeni Kameethari Ñaantsi. ¹⁹ Ari ikempitaakeriri eejatzi Herodes pinkatharitatsiri, ikaminaathavetakari, jaakerora Herodías iinantavetari Felipe irirentzi. Tema tzimatsi eejatzi osheki pashine kaaripero jantayetakeri. ²⁰ Iroora ovatsiperotakerori jantakeri Herodes jashitakotakaantakeri Juan.

Joviinkaata Jesús

(Mt. 3.13-17; Mr. 1.9-11)

²¹ Ikanta joviinkaayetzirira Juan osheki atziri, ari joviinkaatakari Jesús irirori. Jamanaminthaitzi Jesús, kempivaitaka ashitaryanaakityeeyaami inkite, ²² iñeetatzii ipokashitakeri Tasorentsinkantsi ikenapaake jenoki ikempitapaakari shiro. Ikemaitatzi inkiteki ikantaitanake: “Eerokatakera Notomi netakoperotane. Osheki nokimoshireventakemi.”

Icharineyetari Jesús*(Mt. 1.1-17)*

²³Ikanta Jesús jetantanakarori jantaye-takeri, ari tzimake 33 irosarentsité. Ikantayeetzi iri tomintakari José. Tomintanakariri José ipaita Elí, ²⁴tomintanakariri Elí ipaita Matat, tomintanakariri Matat ipaita Leví, tomintanakariri Leví ipaita Melqui, tomintanakariri Melqui ipaita Jana, tomintanakariri Jana ipaita José, ²⁵tomintanakariri José ipaita Matatías, tomintanakariri Matatías ipaita Amós, tomintanakariri Amós ipaita Nahum, tomintanakariri Nahum ipaita Esli, tomintanakariri Esli ipaita Nagai, ²⁶tomintanakariri Nagai ipaita Maat, tomintanakariri Maat ipaita Matatías, tomintanakariri Matatías ipaita Semei, tomintanakariri Semei ipaita José, tomintanakariri José ipaita Judá, ²⁷tomintanakariri Judá ipaita Joana, tomintanakariri Joana ipaita Resa, tomintanakariri Resa ipaita Zorobabel, tomintanakariri Zorobabel ipaita Salatiel, tomintanakariri Salatiel ipaita Neri, ²⁸tomintanakariri Neri ipaita Melqui, tomintanakariri Melqui ipaita Adi, tomintanakariri Adi ipaita Cosam, tomintanakariri Cosam ipaita Elmodam, tomintanakariri Elmodam ipaita Er, ²⁹tomintanakariri Er ipaita Josué, tomintanakariri Josué ipaita Eliezer, tomintanakariri Eliezer ipaita Jorim, tomintanakariri Jorim ipaita Matat, ³⁰tomintanakariri Matat ipaita Leví, tomintanakariri Leví ipaita Simeón, tomintanakariri Simeón ipaita Judá, tomintanakariri Judá ipaita José, tomintanakariri José ipaita Jonán, tomintanakariri Jonán ipaita Eliaquim, ³¹tomintanakariri Eliaquim ipaita Melea, tomintanakariri Melea ipaita Mainán, tomintanakariri Mainán ipaita Matata, tomintanakariri Matata ipaita Natán,

³²tomintanakariri Natán ipaita David, tomintanakariri David ipaita Isaí, tomintanakariri Isaí ipaita Obed, tomintanakariri Obed ipaita Booz, tomintanakariri Booz ipaita Salmón, tomintanakariri Salmón ipaita Naasón, ³³tomintanakariri Naasón ipaita Aminadab, tomintanakariri Aminadab ipaita Aram, tomintanakariri Aram ipaita Esron, tomintanakariri Esron ipaita Fares, tomintanakariri Fares ipaita Judá, ³⁴tomintanakariri Judá ipaita Jacob, tomintanakariri Jacob ipaita Isaac, tomintanakariri Isaac ipaita Abraham, tomintanakariri Abraham ipaita Taré, tomintanakariri Taré ipaita Nacor, ³⁵tomintanakariri Nacor ipaita Serug, tomintanakariri Serug ipaita Ragau, tomintanakariri Ragau ipaita Peleg, tomintanakariri Peleg ipaita Heber, tomintanakariri Heber ipaita Sala, ³⁶tomintanakariri Sala ipaita Cainán, tomintanakariri Cainán ipaita Arfaxad, tomintanakariri Arfaxad ipaita Sem, tomintanakariri Sem ipaita Noé, tomintanakariri Noé ipaita Lamec, ³⁷tomintanakariri Lamec ipaita Matusalén, tomintanakariri Matusalén ipaita Enoc, tomintanakariri Enoc ipaita Jared, tomintanakariri Jared ipaita Mahalaleel, tomintanakariri Mahalaleel ipaita Cainán, ³⁸tomintanakariri Cainán ipaita Enós, tomintanakariri Enós ipaita Set, tomintanakariri Set ipaita Adán, tomintanakariri Adán iriitake Pava.

Inkaariperoshiretakaiterimi Jesús*(Mt. 4.1-11; Mr. 1.12-13)*

4 ¹Ikanta ipiyaa Jesús ipoñaagaro Jordán, isaikashiretantakari Tasorentsinkantsi. Ikantakaanakari Tasorentsinkantsi, jatake tsika te inampiitaro. ²Ari isaikakeri okaratzi 40 kitaite, irojatzí ikovavetantakari kamaari inkaariperoshiretakairimi. Tema tekatsi irovaiya janta, ayimatakeri itashe. ³Pokake kamaari, ikantavetapaakari: “Omaperota-

tyaarika Itomintami Pava, pimpeyero tanta iroka mapi, poyaaro.” ⁴Ari jakanakeri Jesús, ikantanakeri: “Tzimatsi osankinarentsi kantatsiri:

Tera apatziro okovityiimotari atziri iroyaaro tanta, iroora kovaperotacha ankempisantairo maaroni ikantairi Pava.”

⁵Ipoña kamaari jaanakeri Jesús tonkaariki otzishi, jookotapaintziniri maaroni nampitsi ipinkathariyetzira atziriite. ⁶Ikantziri: “Ari nonkantakaakyaaro iriñaapinkathayetaimi maaroni piñaayetakeri, ari nompakemiro eejatzi irovaneenkaro. Tema irootake jashitakaayeetakanari naaka maaroni, ari onkantake nomperi itzimirika nokoviri. ⁷Aririka potyeerovake piñaapinkathatena, maaroni ikaratzi piñaakeri, eeroka ashitanaiyaarine.” ⁸Ari jakanakeri Jesús, ikantziri: “Tzimatsi osankinarentsi, kantatsiri:

Añaapinkathateri Avinkatharite Pava, iri ankempisante apaniro.”

⁹Ipoña kamaari jaanakeri nampitsiki Jerusalén, isaikaakeri jenoki otavantoki tasorensipanko, ikantapairi: “Omaperorika Itomintami Pava, pimitaye osaavikinta kipatsiki. ¹⁰Tema tzimatsi osankinarentsi, kantatsiri:

Irotyaantemiri Pava imaninkarite aamaventyaamine,

¹¹Iri thomaavakemine,

Eero pomposantavaitapaaka mapiki.”

¹²Ari jakanakeri Jesús, ikantziri: “Aritake ikantaitake pairani:

Te onkameethate piñaantashivai-tyaari Pivinkatharite Pava.”

¹³Ikanta kamaari tera inkitsirinkashityaari Jesús inkaariperoshiretakairi, jintainaryaapantari.

Jetanakari jantayetziiri Jesús
(Mt. 4.12-17; Mr. 1.14-15)

¹⁴Ikanta ipiyaa Jesús Galilea-ki, otyaakari ishintsinka Tasorensinkantsi.

Ithonka ikemakoyeetanakeri maaroni.

¹⁵Jiyotaantayetake maaroni tsika japatotapiintaita. Tharomenta ikantaventakari maaroni.

Ipiyaa Jesús Nazaret
(Mt. 13.53-58; Mr. 6.1-6)

¹⁶Ikanta Jesús piyaa inampiki Nazaret tsika jantaritake. Okanta aparoni kitaite jimakoryaantaitari, jatake Jesús japatotapiintaita, tema iro jametapiintakari irirori. Ari ikatziyanakari iriñaanatero osankinarentsi. ¹⁷Ipayeetakeri irosankinare kamantantaneri Isaías-ni. Ikanta japinairyaakero osankinarentsi, iñaatziiro josankinaitakero, kantatsiri:

¹⁸Isaikantana naaka Itasorenka Avinkatharite,

Tema iri saipatziiotakenari onantari noñaaventaineri ashinonkainkari Kameethari Ñaantsi.

Irijatziri otyaantakenari novavisaakoyetairi okantzimoneentashirevayietari.

Nonkamantayetairi jaakaantayeetziri tsika inkantaiya intsiparyaakoven-
tayeetairi.

Impoña namenakaayetairi mavityaakiri,

Nosaikakaashivaitaiyaari ikaratzi jotzikayeetari.

¹⁹Noñaaventayetairo tsikapaite iraakameethatantari Avinkatharite.

²⁰Ipoña japinaitanairo Jesús osankinarentsi, ipanairi kinkithatakantapiintatsiri, saikanake. Irojatziri ipampoyaakeri maaroni atziri ikaratzi saikaintsiri japatotapiintaita. ²¹Ari jetanakaro ikantayetanakari: “Omonkaraimoyetakami iroñaaka iroka osankinarentsi okaratzi pikemakeri.” ²²Ipampoyaaminthaitanakari Jesús, tema kameetha okanta iñaaventayetziiri. Osheki ñaaventakoyetanakeriri kameethaini. Ikantayee-tzi eejatziri: “¿Kaarima irika itomi José?”

²³Irojatzí ikantantanakariri: “Kempitaka ari pinkantakena: ‘Intsityaa aaventantzin-kari paaventya eeroka. Tema osheki nokemakoventakemi pantayetakeri Capernaum, intsityaa pantapairo eejatzi jaka pinampiki.’” ²⁴Eekero ikantanakitzi Jesús: “Omaperotatyaara nonkantemiri, ari jashi jovatziro kamantantaneri te iriñaapinkathaiteri inampiki tsika isaikayetzi isheninka. ²⁵Tema omaperotyá iroka, pairani eeniro isaikavetani Elías, te omparyaagairanki inkane okaratzi mava osarentsi ipoña 6 kashiri janta Israel-ki, iniroite itasheneentaitake. Osheki kamaimetzinkaro tzimavetachari janta, ²⁶iro kantamaitacha, te irotyaantaiteri Elías-ni iriyaatashitero aparoni kamaimetzinkaro, intaani jotyaantaitakeri nampitsiki Sarepta saikatsiri Sidón-ki, osaikiranki aparoni tsinane kamaimetzinkaro kaari isheninkata. ²⁷Ari okempitakari eejatzi eeniro isaikaveta kamantantaneri Eliseo, tzimavetacharanki Israel-ki osheki mantsiyari pathaavaitatsiri. Iro kantamaitachari te irotyaantaiteri Eliseo irovashinchagai aparoni, intaani jotyaantaitakeri Naamán kaari isheninkata poñaachari nampitsiki Siria, jovashinchagairi.” ²⁸Ikanta ikemaiyakera ikaratzi saikaintsiri japatotapiintaita, iniroite ikisaiyanakani. ²⁹Ikatziiyeeyanakani, jagaitanakeri Jesús overaathapita nampitsi, ikenakaitanakeri tsika osaiki impereta irotziryeerimi. ³⁰Iro kantamaitacha Jesús, ishiyapithatanakari josatekantanakari niyanki, jatai.

Atziri jaakiri peyari
(Mr. 1.21-28)

³¹Ikanta Jesús oirinkanaa nampitsiki Capernaum saikatsiri Galilea. Jiyotaantayetapai kitaiteriki jimakoryaantaitari. ³²Tema te omaanta ishintsinka jiyotaantzira, ipampoyaaminthaitakeri. ³³Okanta janta tsika japatotapiintaita, ari

isaikakeri aparoni atziri jaakiri peyari, kaimanake shintsiiini irirori, ³⁴ikantzi: “Piñaashityaana Jesús Nazaret-satzi, niyotzimi naaka eerokatake itasorentsité Pava. Iro pipokantari jaka paperotaiye-nani.” ³⁵Ikisathatanakeri Jesús, ikantana-keri: “iPimairete peyari, piyaatai! Tyaanake atziri jintainaryaanakari iveyarite, temaita irovaaperovaitanakeri.” ³⁶Ipampoyaaminthataitanakeri maaroni, ikantavakaiyani: “¿Ipaityaakama irika? Joitsinampairi jomishiyiri peyari iñaashincheenkatziri.” ³⁷Ari ithonka ikemakoyetanakeri Jesús maaroni nampitsiki okaratzi saikatsiri janta.

Jesús jovashinchagairo iriyote Pedro
(Mt. 8.14-15; Mr. 1.29-31)

³⁸Ipoña ishitovanake Jesús japatotapiintaita, kyaapaake ipankoki Simón. Okanta iroori iriyote Simón, omatakero iniroite saavakitaantsi. Ikantaitavakeri Jesús irovashinchaapairo. ³⁹Joyootashitanakaro onoryaakara, kempivaitaka iriñaashincheenkatatyeeromi saavakitaantsi. Eshitakotanake osaavakiveta, piriintanaka amenayetavakeneri ompaitya ompavakeriri.

Jovashinchaayetziri Jesús mantsiyaripayeeni
(Mt. 8.16-17; Mr. 1.31-34)

⁴⁰Okanta osheetyaanake, jamaitapaakeri Jesús osheki atziri kantashivaiyetachari imantsiyare. Ikanta iñaavakerira Jesús, intaani ipampitantavakari kapicheeni irako, eshitakoyetanai. ⁴¹Osheki jomishitovitake eejatzi iveyarite, iniroite ikaimayetzi peyari, ikantzi: “iltomi Pava pinatzi!” Iro kantamaitacha Jesús, ikisathayetakeri peyari, te ishineteri iriñaavaite, tema jiyotzi irirori peyari iriitake Cristo.

Jiyotaantzi Jesús maaroni Galilea-ki
(Mr. 1.35-39)

⁴²Okanta okitaityaamanake, ananenkanake Jesús apanirowni ikenanake tsika te

inampiitaro. Osheki amemenatairiri tsikarika ikenake. Ikanta jiñeetairi tsika isaiki, te ishineeteri iriyaatai. ⁴³Irojatzi ikantantanakari Jesús: “Ontzimatyé inkemaiteero eejatzi pashineki nampitsi Kameethari Ñaantsi ñaaventakotziri ipinkathariventantai Pava. Tema irootake nopokantakari naaka jaka.” ⁴⁴Eekerora jiyaatakaanakitziro Jesús ikinkithata-nake pankotsiiteki japatotapiintaita okaratzi saikatsiri Galilea-ki.

Kaari iñeetapiintzi shimaataantsi
(Mt. 4.18-22; Mr. 1.16-20)

5 ¹Okanta aparoni kitaite, isaiki Jesús inkaarethapyaaki Genesaret. Jatsina-kimatakeri atziri ikaratzi piyotzimentakariri ikempisantziro iñaane Pava. ²Ari jiñaake Jesús apite pitotsi ovaataka oparaiteki. Tekatsi otetantyaarone, tema ikivaiyatziironi ishimaamento. ³Otetapaaka Jesús pitotsiki. Tema iriira ashitaro Simón iroka pitotsi, ikantakeri irotyaanterro kapicheeni niyankyaaki. Ari isaikantanakaro Jesús pitotsi, jetanaaro jiyotaayetanairi atziri. ⁴Ikanta ithonkanakero jiyotaantzi, ikantzi: “Simón, paanakero pipito niyankyaaki inkaare, ari pishimaatyaari.” ⁵Ari jakanake Simón, ikantzi: “Ari noshimaavaiveta tsirenipaite, tekatsi naye. Eerokara kantanari, aritake nomatakero.” ⁶Jimata-kero ishimaata, jaake osheki shima, iro onthatyiimatemi ishimaamento. ⁷Ikaimavakotairi ikaratapiintziri ishimaata irampitakotairi. Ikanta jiyaatashitanakeri, ikenakotaiyakeni pashineki pitotsi, ijaikitakero apiteroite, iroovetainchami intsitsiyakotaiyeni. ⁸Ikanta jiñaakero Simón Pedro avisaintsiri, jotypeerovashitanakari Jesús, ikantanakeri: “Pintainaryeeyaana pinkathari, kaariperoshireri nonatzi naaka.” ⁹Tema iniroite itharovanake Simón jiñaakera jaake osheki shima. Ari ikempitakari eejatzi maaroni

itsipataiyarini. ¹⁰Jimatzitanakaro Jacobo eejatzi Juan, itomipayeeni Zebedeo, tema iri itsipatakari Simón. Iro kantamaitacha Jesús ikantanakeri Simón: “Eero pitharovashivaita, onkempitaiyaaro iroñaaka iriimi atziri noshimaatakagaiyaami.”

¹¹Ikanta jaatakotaiyapaini, jookaventanakero maaroni, joyaataiyanakeri Jesús.

Jovashinchagairi Jesús omatziri pathaarontsi
(Mt. 8.1-4; Mr. 1.40-45)

¹²Okanta pashine kitaite jareetaka Jesús aparoni nampitsi, ari ipokakeri omatziri pathaarontsi. Ikanta jiñaapaa-keri Jesús, jotypeerovashitapaakari, ikantapaakeri: “Pinkathari, pikovirika ari onkantake povashinchagina.” ¹³Ipoña jakotanake Jesús, jantantakari kapicheeni irako, ikantziri: “Nokovi, peshitakotai.” Eshitana ipathaaveta. ¹⁴Ari ikantziri: “Tera nonkove pinkamantakotena. Apatziri povanakero piyaatashiteri omperatasorentsitaari, pimonkarayero josankinatakeri Moisés-ni, paanake pinkitevathatantaiyaari, onkantya iriyotantaityaari eshitakotaimi.” ¹⁵Iro kantamaitacha ikemakoyeetanakeri intaina Jesús. Osheki atziri piyotzimentakariri ikempisantziri. Ikovaiyini irovashinchaayetaineri eejatzi imantsiyarepayeeni. ¹⁶Iro kantacha Jesús joshitapiintaka irirori tsika te inampitaitaro, ari jamaniri.

Jovashinchagairi Jesús kisoporokiri
(Mt. 9.1-8; Mr. 2.1-12)

¹⁷Okanta pashine kitaite jiyotaantzi Jesús, ari isaikaiyakeni Fariseo itsipayetakari iyotzinkariite, poñaayetachari nampitsiki Galilea, Judea, eejatzi Jerusalén-ki. Tema otyaakarira Jesús ishintsinka Avinkatharite, kantatsi irovashinchaayeteri mantsiyari. ¹⁸Ipoña jareetaiyapaakani atziri janatakotakeri

shitashintsiki aparoni kisoporokiri. Ikovavetaiyakani inkyaakaapaakerimi pankotsiki, ironoryaakoterimi isaikakera Jesús. ¹⁹Tera onkantatye inkyaakayeri, tema osheki atziri piyotaincha. Jataitakaanakeri jenoki pankotsiki, imorontakero pankotsi, jovayiitakotakeri mantsiyari josatekantanakari piyotzimentakariri Jesús. ²⁰Ikanta Jesús jiyoshiretaiyavakeri osheki javentaakari, iñaanatavakeri mantsiyari, ikantziri: “Asheninká, ipeyakoyeetaimiro pikaariperoshirevetaka.” ²¹Ikanta ikemavake iyotzinkariite itsipayetakari Fariseo, ikantashiretaiyanakeni: “Ithainkatziiri Pava irikavé. Tema tekatsi kanterone impeyakotantero kaariperori, apaniro ikantakaaro Pava.” ²²Iro kantamaitacha Jesús jiyoshiretakotakeri, ari josampitziri: “¿Opaitama pikinkishirevaitashitantari? ²³¿Tema okameethatzi nonkante: ‘Ipeyaakoitaimiro pikaariperoshirevetaka?’ Irooma pikovi nonkanteri: ‘Pinkatziye, piyaatai.’” ²⁴Iroñaaka piyoteri Itomi Atziri otzimimotziri ishintsinka, ari impeyakotairi kaariperoshirevetachari.” Ipithokashitanakari mantsiyari, ikantziri: “Pinkatziye, paanairo pishitashi, piyaatai.” ²⁵Piriintanaka kisoporokiri, jaanairo ishitashi jonoryaantavetari. Jiñeetavairi jiyaatai ipankoki, kimoshire ikantaventanakari Pava. ²⁶Maaroni atziripayeeni ipampoyaaminthatanakeri, ikimoshireventanakari iriroriite Pava. Itharonkakiini ikantaiyini: “Tera añaaapiintero kempityaarone iroka.”

Jaantaitanakariri Leví

(Mt. 9.9-13; Mr. 2.13-17)

²⁷Ikanta ishitovanaira Jesús, iñaapaa-keri paitachari Leví isaiki irirori ikovako-

tziri kireeki isheninka, ikantapaakeri: “Poyaatena.” ²⁸Katziyanaka Leví, jookanakero maaroni, joyaatanakeri.

²⁹Ipoñaashitaka Leví, jaanakeri Jesús iroimoshirenkya ipankoki itsipataanakeri iriyotaane. Ari jiyaatakeri eejatzi osheki kovakotziriri kireeki isheninka, osheki jatayetaintsiri pashine. Ari ikarataiyakerini jovaiyani. ³⁰Ikanta Fariseo itsipatakeri iyotzinkariite, iñaanaminthatakeri iriyotaane Jesús, ikantziri: “¿Opaitama pikempiyantariri povaiyani kaariperoshireri ipoña kovakotziri kireeki isheninka?” ³¹Ipoña jakanake Jesús irirori, ikantanakeri: “Aririka irimantsiyate atziri, ipokashitziri aaventantzinkari, iriima atziri kaari mantsiyatatsi tekatsi inkove irirori. ³²Tera iro nompokantajaantakyaari naaka nonkaimashireyetairi kameethashireri, aña nopokashitziri kaariperoshireri nonkaimashiretairi irovashaantairo kaariperori.”

Iñaaventziro Jesús itziventaita

(Mt. 9.14-17; Mr. 2.18-22)

³³Ipoña josampiitakeri Jesús, ikantaitziri: “¿Opaitama kaari itziventanta piyotaane? Iriima irashi Juan, ipoña irashi Fariseo-payeeni, osheki itziventapiintaiyani irirori, jamanaiyini eejatzi. Noñiiri piyotaane eeroka, te intziventanetya, ovavaiyetacha, iravaitatsi imire.” ³⁴Ari jakanake Jesús, ikantzi: “Aririka inkempiyetyaari aavakaachari, ¿arima irovashireneentaitakya? ³⁵Aryaajaini apaata, aririka iragaitakeri iimentaitari, aripaitera intziventaitya.” ³⁶Ipoña joshiyakaaventanakeri Jesús, ikantziri: “Aparoni paisatori ikithaataitari, aririkami irovapantankaitantyaaro osape ovakerari, ari omaperotanakya osaperyaanake aririka

* 5.35: Iriitakera Jesús oshiyakaaventachari jaka. Iriitakera kempitakariri jaavakaayeta atziri. Kantakotachari eejatzi jaka, aririka iraaeyeetakeri iimentaitari, irijatzira kantakotacha aririka irovamaayetakeri, osheki irovashirevaitanakya iriyotaanepayeeni.

ampthatanakya ovakerari. Tera ariperotakairo paisatori ikithaaitari irovapatan-kaitantyaaromi ovakerari. ³⁷Te jaritzi eejatzi paisatori meshinantsinaki irovantayeetyaaro eeryaatatsiri jimiretairi. Aririka irovantayeetakyaaaro, ari isanaryaanake, apaavaitashitakya imiretairi, eejatzi inkempitakya meshinantsinaki irirori. ³⁸Iri aritatsi ovakerari meshinantsinaki irovantayeetyaaro eeryaari jimireetari. Iro eero japaavaitanta apiteroite. ³⁹Ikaratzi ametarori jimiretaropoitatsiri, eerora jametaaro imiretaiyaaro eeryaari. Inkantapiinte: 'Iro kameethatatsi amiretyaaro poiri.'

**Iñaaventziro Jesús kitaite
imakoryaantaitari
(Mt. 12.1-8; Mr. 2.23-28)**

6 ¹Okanta aparoni kitaite imakoryaantaitari, ikenake Jesús pankirentsima-shiki. Ikanta iriyotaanepayeeni javiikitanake okithoki, jamirokakitzimaitaro inkene iroyaaro. ²Te onimoteri Fariseo-payeeni, josampitakeri ikantziri: "¿Ipaitama paviikitantarori? ¿Tema piyote tera oshinetaantsite kitaiteriki imakoryaantaitari?" ³Ari jakanake Jesús, ikantanake: "¿Tema piñaanatakoteri eeroka ikantaranki pairani David-ni itsipayetakari ikarataiyini aantavetakari itashe? ⁴Ikyaa ke tasorentsipankoki, jaakero tasorentsianta, jovakaro irirori, ipayetakari eejatzi ikaratzi itsipayetakari. Tema te oshinetaantsiveta irovaityaaro, intaani jovapiintayetaro omperatasorentsitaari." ⁵Ipoña ikantake eejatzi: "Irika Itomi Atziri ipinkatharipero-tzi irirori, janayiro iroka kitaite."

**Atziri kisovakori
(Mt. 12.9-14; Mr. 3.1-6)**

⁶Okanta pashine kitaite imakoryaantaitari, ikyaake Jesús japatotapiintaita, jiyotaantapai eejatzi. Ari isaikakeri atziri kisovakotatsiri irakoperoriki. ⁷Ikanta

iyotzinkariite itsipayetakari Fariseo, aamaane jovakeri Jesús iriñeeri aririka irovashincheeri mantsiyari kitaite imakoryaantaitari, onantyaari inkantakoteri. ⁸Iro kantamaitacha Jesús, jiyotake irirori opaita ipampithashireyetakari. Ikaimakeri atziri kisovakori, ikantziri: "Pimpoke, posatekya niyanki." Pokapaake kisovakori, katziyapaaka. ⁹Ipoña ikantziri Jesús: "Tzimatsi nosampitaiyemiri: ¿Otzimikama shinetaantsitatsiri anteri kitaite jimakoryaantaitari? ¿Tema arite aneshinonkatante, irooma aritatsi ovamaante? ¿Eeroma aritzi antero kameethari, irooma aritatsi ankaaripero-vaite?" ¹⁰Ipampoyaanakeri piyotzimentakariri, ipoña iñaanatanakeri mantsiyari, ikantziri: "Pinthaaryaavakotai." Matanaka, akotsitanai kameetha. ¹¹Iro kantamaitacha irikapayeeni, iniroite ikisiayanakani. Ikinkithavaitaiyakeni tsika inkanteri Jesús.

**Jiyoshiitake Jesús 12 Irotyaantajanore
(Mt. 10.1-4; Mr. 3.13-19)**

¹²Ipoña itonkaanake otzishiki iramaneri Pava. Ari jaakoventakaro maaroni tsireni jamani. ¹³Okanta okitaitamanai, japatotakeri maaroni iriyotaane. Ari jiyoyaakeri ikaratzi 12, iriitake ipaiyetakeri Otyaantajanoriite. ¹⁴Jirika ikaratzi jiyoyaakeri: Simón, iri ipaitakeri Pedro. Ipoñaapaaka Andrés irirentzira Simón. Ipoñaapaaka Jacobo itsipataakeri Juan, Felipe, Bartolomé, ¹⁵Mateo, Tomás, Jacobo itomi Alfeo. Ipoñaapaaka Simón ipaitaitziri kisakotantaneri, ¹⁶ipoñaapaaka Judas irirentzi Jacobo. Ipoñaapaaka eejatzi Judas Iscariote, tsika itzimi pithokashityaarine apaata.

**Ikinkithatakairi Jesús osheki atziri
(Mt. 4.23-25)**

¹⁷Ipoña joirinkaiyaani Jesús itsipataari iriyotaane. Ari isaikaiyapaakeni ovintenipathatzi. Osheki atziri piyotzi-

mentapaakariri, Judea-satzi, Jerusalén-satzi, Tiro-satzi eejatzi Sidón-satzi. Ipokaiyakeni irikapayeeni inkemero iñaaventziri Jesús, ikovaiya-tziini eejatzi irovashinchaayetairi imantsiyaritepayeeni. ¹⁸Tema ikaratzi jaakayetziri peyari, jovashinchaayetairi. ¹⁹Ikovaiyanake atziri irantantavakyaari kapicheeni irako, tema otzimimotziri Jesús ishintsinka, jovashinchaayetziri maaroni.

**Iñaaventaitziri kimoshiretatsine
eejatzi ashinonkaachari
(Mt. 5.1-12)**

²⁰Ipoña Jesús ipampoyaanakeri iriyotaane, ikantziri: “Kimoshirera pinkantaiya ashinonkainkari, tema eerokatake ñagairone impinkathariventantai Pava.

²¹Kimoshirera pinkantaiya piñaavetaro iroñaaka pitashaaneentavaitzi, tema irootaintsi piñero pinkemaneentaiya. Kimoshirera pinkantaiya piñaayevetaro piraaneentavaita iroñaaka, tema irootaintsi piñero pishirontavaitaiya.

²²Kimoshirera pinkantaiya onkantavetakya piñaayevetaro iroñaaka inkisaneentayeetemi, irookimaitemi, inkaviyavaitaitemi, irimanintavaitaitemi, okantakaan-tziro poshiretaari Itomi Atziri. ²³Tharomenta pinkantayetaiya, pinkimoshireyetai, tema Pava pinayetaimine inkiteki. Pinkinkishiretakotyaaro tsika ikantayee-takeri pairani etayetakarori kamantantantneri, irootakera avishimotzimiri eejatzi eeroka iroñaaka.

²⁴IInkantamacheeteri ashaarantzinkari! Tema aritake jiñaayetakero iroñaaka jinintaavaiyetaka.

²⁵IInkantamacheeteri ikaratzi ñiirori iroñaaka ikemaneentayeta! Tema ari iriñero apaata irirori intashaaneentai. IInkantamacheeteri ikaratzi ñaayetzirori iroñaaka ishironstavaita! Ari iriñero

apaata inkemaantsivaitaiya, ari iriraavaitaiyaari eejatzi.

²⁶IInkantamacheeteri ikaratzi jasagaa-ventaitari iroñaaka! Tema ari ikempitaa-veetakari pairani kempitakovetariri kamantantaneriite.”

**Petakotyaari kisaneentayetzimiri
(Mt. 5.38-48; 7.12)**

²⁷“Iro kantamaitacha pinkeme nokantziri naaka: Petakotaiyaari ikaratzi kisaneentayetzimiri, paakameethayetairi. ²⁸Eero pipiyatari kishimavaitzimiri. Pamanakoyetairi thaiyakovetamiri. ²⁹Aririka impasaitemi kashetavoroki, pishinetyaari irapiteroryaavorotemi impasatemi.

Aririka inkovaite iragaitero piithaare posaavantapiintari, pishineteneri iraanakero pikithaatakari eejatzi.

³⁰Aririka inkantayeetemi: ‘Pimpena,’ okameethatzi pimpimantanete. Aririka irayitayeetemiro pashitari, okameethatzi eero pikiñaaneventziro. ³¹Pikovirika iretakoyeetyaami, petavakyaaro eeroka petakotantya.

³²Iriirika petakotashitakya ikaratzi etakotayetamiri eeroka, ¿Kameethatakema iroka? Aña te, tema iro jimatapiintakeri kaariperoshireri. ³³Iriirika paakameethatashitakya ikaratzi aakameethatzimiri eeroka ¿Kameethatakema iroka? Aña te, tema iro jimatapiintakeri kaariperoshireri. ³⁴Aririka inkantaitemi: ‘Pimpavakenaro, ari noipiyeemi,’ impoña pimpavakeri tema piyotzi ari irimataimi eeroka apaata. ¿Kameethatakema iroka? Aña te, tema iro imatapiintziri kaariperoshireri.

³⁵Petakoyetaiyaari eeroka kisayetzimiri, eero pipiyatari. Pimpimantanete aririka inkamitayeetemi, eero poyaaventa irimayetaimi eeroka. Iniroite impinayee-taimi, itomintaamira Jenokisatzi. Omaperora jetakoyetakari irirori maaroni kaariperoshireripayeeni.

³⁶Ikempitara Ashitairi jetakotanta, ari pinkingpitanaiaaari eeroka.”

Iñaaventziro Jesús kantzimataantsi
(Mt. 7.1-5)

³⁷“Eero pikantzimantantzi, jimaitemi-kari eeroka apaata. Eero piyakoventantzi, jimaitezimikari eeroka apaata. Aririka pimpeyakotante, ari irimayeetaimi eeroka apaata. ³⁸Pimpimantanetai, tema ari irimayeetaimi eeroka apaata, iranaakaayeetaimiro eeroka okaratzi pipimantakeri. Tzimatsirika pantakeri, ari inkempitayeetaimi apaata eeroka.”

³⁹Ipoña joshiyakaaventanakeneri Jesús, ikantzi: “¿Kantatsima irakathatavakaiya mavityaakiri? ¿Tema ari imparyaake apiteroite omoronaki? ⁴⁰Tera iriñeete aparoni eenirora jiyotaitziri iranaakoteri tsika itzimi iyotairiri. Irooma apaata aririka iriyotaaperoitakeri ari inkempitaiyaari iyotairiri pairani. ⁴¹¿Opaitama pikovantari pameneneri pashine otyaakitiziri irookiki? Petavakyaaro eeroka paavairo antaro inchapeto otyaakitakemiri. ⁴²Tema eero okantzi pinkanteri pisheninka: ‘Pimpoke, nayemiro otyaakitakemiri pokiki.’ Aña tzimataitatsi pokiki eeroka antaro inchapeto otyaakitakemiri. iKamataviri! Petavaiyaaro paavairo eeroka otyaakitakemiri pokiki, inkene pameneneri pisheninka otyaakitainchari kapicheeni irookiki.”

Ari jiyoitziro onkithotanakerika
(Mt. 7.15-20)

⁴³“Aparoni inchato saankanatatsiri oshooki, te iriñeetero onkaariperote okithoki. Irooma inchato sampiyashitatsiri, te kameetha iriñeetero onkithokite. ⁴⁴Tema okaratzi kameethayetatsiri chochoki, tera onkameethavaitashitya apaniro, aña iro kantakaarori ovaato okameethatzira iroori. ¿Añiroma aparoni

higo onkithotantyaaro ovaato kitochee? ¿Kantatsima aparoni uva okithotantaro kitochee eejatzi? ⁴⁵Arira ikempiyetanaari kameethashireri ikinkishiretapiintaro kameethari, irootake okameethatantari jantayetziri. Iriima kaariperoshireri te ikinkishiretapiintaro kameethari, irootake okaariperotantari jantayetziri. Tema okaratzi ipampithashireyeteri, irootake jiñaaneyetakari eejatzi.”

Iñaaventaitziri apite ovatzikirori ipanko
(Mt. 7.24-29)

⁴⁶“¿Opaitama ikantantayeetantanari: ‘Pinkathari, pinkathari?’ Temaita irantaitenaro okaratzi nokantayetziri. ⁴⁷Tzimayetatsi matanairori okaratzi nokantayetziri. Jiroka ikempitayetanaari: ⁴⁸Ikempitakari aparoni atziri ovetsikatsiri ipanko, ikiyashitakero itzinkami oshirantapathatzi kipatsi, jovatzikakero. Ipoña opokake iniroite amarani, ookantapaa-karo shintsiini pankotsi, te eevokero. Tema jovatzikaitakitziro kameethaini oshirantapathatzira. ⁴⁹Iriima ikaratzi peyakotarori nokantayetziriri, kaari antanairone. Ikempitakari aparoni atziri ovetsikavetachari ipanko, temaita inkiyashitero inthomointa. Okanta opokake iniroite amarani, ookantapaa-karo shintsiini, tyaanake. Te iriñeetairo.”

Jovashinchagairi Jesús
inampire ijevare ovayiriite
(Mt. 8.5-13)

7 ¹Aritake ithonkanakero Jesús ikinkithatakayiri atziripayeeni, jatai nampitsiki Capernaum. ²Ikanta imantsiyatake iretakoperotane inampire ijevare ovayiriite Roma-satzi, irootaintsi inkamemi. ³Ari ikemakoventakeri Jesús, jotyaantake irantarikonate judío-payeeni, inkaimeri Jesús, irovashinchagairiita inampire. ⁴Ikanta jiyaatashitakeri Jesús, ikantapaakeri: “Okovaperota pampitako-

teri ijevare ovayiriite, ⁵tema jaakamee-thatapiintakena, jovetsikaikyakena pankotsi tsika napatotapiinta.” ⁶Ikanta Jesús, joyaatanakeri. Iro irareetantyaarimi ipankoki, jomonthaakeri isheninkathori ijevare ovayiri, iriitake pashine jotyaantakeri, ikantapaakeri irirori: “Jesús, ikantakaantzimi jevari, ikantzi: ‘Kaariperori nonatzi naaka, eero pikyaavankotana.’” ⁷Irootake kaari niyaatashitantami noñeemi naaka. Intaani nokoviro piñaane pinkantakaan-tavakeri nonampire, aritake ireshitakotai. ⁸Tema tzimatsi omperatanari naaka, tzimatsi eejatzi ovayiri nomperatari naaka. Aririka nonkanteri: “Piyaate,” aritake iriyaatake. Aririka nonkante pashine: “Pimpoke,” aritake impokake. Aririka nonkanteri nonampire: “Pantero iroka,” imatziro jantziro.” ⁹Ikemavake-rira Jesús, ipampoyaanakeri, ikantana-keri itsipatakari: “Iriitake matakeroiri irika ikempisantzi, tera intzime jaka Israel-ki aparoni asheninka kempityaa-rine irika. Omaperora.” ¹⁰Ikanta ipiyeeyani pankotsiki jotyaantaitakeri, iñaapaatziiri nampirentsi, eshitakotai imantsiyaveta.

**Jovañagairi Jesús eentsite
kamaimetzinkaro**

¹¹Ipoña ikenanake Jesús aparoni nampitsi paitachari Nafin, iri itsipayetaka iriyotaane. Osheki eejatzi atziripayeeni. ¹²Iro jareetzimataka nampitsiki, jomonthaakotantaka jagaitziri aparoni kaminkari inkitaiteri, apintzi inatzi otomintari aparoni tsinane kamaimetzinkaro. Osheki atziri oyaatakerori iroka tsinane. ¹³Ikanta Jesús iñaavakerora tsinane, iniroite jetakoshiretanakaro. Ikantziro: “Aritapaake piraavaitaka.”

¹⁴Ipokapaake okarikiini, ipampitapaakero jovantaitakariri. Katziyeeyapaakani anatakotziriri. Ikantzi Jesús: “Evankarí, eeroka noñaanatzi, pimpiriintai.”

¹⁵Piriintana kamavetainchari ñaavaitanai. Jakathatanairi Jesús irojatzi iriniroki.

¹⁶Iniroite itharovaiyanake ikaratzi ñaakeriri. Ikimoshireventaiyanakari Pava, ikantaiyanake: “Pokataike iriiperori kamantantaneri.” Ipoña ikantaiyini eejatzi: “Pokataike Pava iri neshinonka-yetaine aaka.” ¹⁷Ithonkara ikemakoyeeta-nakero jantakeri Jesús maaroni Judea-ki, eejatzi pashineki nampitsi okaratzi saikanampiyetatsiri.

**Jotyaantakeri Juan iriyotaane
(Mt. 11.2-19)**

¹⁸Ikanta Juan ikemake irirori okaratzi avisaintsiri, ikamantakeri iriyotaanepa-yeeni. Ari ikoyaake apite iriyotaane, ¹⁹jotyaantakeri irosampiteri Jesús, inkanteri: “¿Eerokama ipaitaitziri ‘Pokatsineri?’ Kaaririka eeroka, ¿Tzima-tsima pashine naamayaari?” ²⁰Ikanta ipokaiyakeni, jiñaapaakeri Jesús, ikantapaakeri: “Jotyaantakena Juan oviinkaatananeri nosampitemi: ¿Eerokama ipaitaitzi ‘Pokatsineri?’ Kaaririka eeroka, ¿Tzimatsima pashine naamayaari?” ²¹Tema eekero jovashin-chaayetatzí Jesús kantavaiyetachari imantsiyare, ikaratzi jaakayetziri peyari, jokiryaakaayetai osheki mavityaakiri eejatzi. ²²Irojatzi ikantantanakariri pokaintsiri: “Aririka piyaatai, pinkaman-tapaii Juan maaroni okaratzi piñaayeta-keri eeroka nantakeri, okaratzi pikemake-nari eejatzi. Tema namenakaayetairi mavityaakiri, naniitakaayetairi kisoporo-kiri, nokemakaayetairi ashitakempitari, novashinchaayetairi omatziri pathaaron-

* 7.6: Irika ijevare ovayiri kaarira judío, pashinesatzi atziri jinatzi. Tema pairani aparoni judío, te inkyavankoteri kaari isheninkata.

tsi, novañaayetairi kaminkari, noñaaven-tayetaineri ashinonkainkari Kameethari Ñaantsi. ²³Irootake inkimoshiretantai-yaari inkarate kaari kisoshireventai-nane.”

²⁴Ikanta ipiyeeyanaani irotyaantane Juan, josampitanakeri Jesús ikaratzi apatotzimentakariri, iñaaventziri Juan, ikantziri: “¿Ipaitama pipampithashireta-kotariri piñaakeri chapinki janta tsika te inampiitaro? ¿Iriima piñaake aparoni kempitarori savoro opiyonkatonkitakaaro tampyaa okantakaantziro te iminhashi-reta? ²⁵¿Piñaakerima irovaneenkatakyia ikithaataka? Tema maaroni ikaratzi anintaavaitachari, ovaneenkatzitachari ikithaata, isaikavankotziri pinkatharensi. ²⁶Aña iro piyaatashitantakariri piyotaiya-keni kamantantaneri jinatzí. Tema jimaperotatziiro irirori janaakeri kamantantaneripayeeni. ²⁷Iriitakera josankinatakoyeetake pairani, iñaanatziro Pava itomi, ikantzí:

Notomí, ari notyaantake etyaarone
inkamantakotemi,
Iriitake ovelsikanontemine tsika
pinkenapaake eeroka.

²⁸Nokantzi naaka: Atziriite ikaratzi tzimayevetainchari, tekatsira aparoni kamantantaneri anayerine jiyotanetakari Juan. Iro kantamaitacha inkarate impinkathariventairi Pava inkiteki, aparoni tsinampashiretaatsiri janta, janaakotajaantairira irirori Juan.”

²⁹Ikanta atziriite itsipatakari kovakoyetzi-riri isheninka kireeki, jiyotanairo tampatzikashire ini Pava, joviinkaayeta-keri Juan. ³⁰Irima Fariseo-payeeni itsipatakari iyotzinkariite te irishinetya iroviinkaayeteri Juan, ari japaatzirori okaratzi irantzimotaneri Pava.

³¹Ipoña ikantzí Pinkathari Jesús: “¿Ipaitama nonkempitakaanteriri irikaite?

³²Nonkempitakaanterí ovashaantavairentzi eentsi aririka iroshiyakaantavaite ikaratzi jeentsitaiyini, inkantavakaiyaani: ‘Thame ashovirite amasheetantyaari.’ Eeromaita ikovi. Impoña inkantavetya eejatzí: ‘Intsityaa amampaavaitya ovashiretan-tyaari.’ Eero ikovimaita eejatzí. ³³Iroora jimayetakeri irikaite. Jiñaayevetakari Juan, itziventapaakaro irirori ovaritentsi, te jimiretaro kachori, iro kantamaitacha ikantakotaiyakerini: ‘Jaakatziiri peyari.’ ³⁴Ipoña ipokake Itomi Atziri, te intziventa-vetyaaro irirori ovaritentsi, jimiretaro kachori. Ikantakotaiyakeri: ‘Kaariperori inatzi, niyavairentzi jini, shinkiryaantzi, jaapatziyari kovakotziiriri kireeki isheninka, jaapatziyari eejatzí kaariperoshireri.’ ³⁵Tekatsi ompaitzimaitya, tema aparoni iyotaneri ari iriyoyeetairi apaata omapero jiyotanetari, aririka iriñaajaanta-yeetairo onkarate avisayetatsine.”

Jareetari Jesús aparoni Fariseo paitachari Simón

³⁶Ikanta aparoni Fariseo jaanakeri Jesús irovakaiyaari. Areetaiyaka ipankoki, thointapaake Jesús jovapiintaita.

³⁷Okanta aparoni kaariperoshireri tsinane nampitarori janta, okemakoventakeri Jesús ipokake ipankoki Fariseo irovaiyaani, jatake iroori aakotanake kasankaari ovantaro onaki jovetsikaitziro mapinaki. * ³⁸Okatziiyomotapaakari iityeempekiki Jesús, irayimotapaakari. Othaatanakara oyaaki okiki ashetakeri iitziki, oshetantamaitari oishi. Ipoña onintaakiivaitakeri, osaitantanakari kasankaari. ³⁹Ikanta irika Fariseo amakeriri Jesús, iñaakeri, ikantashireta-nake: “Irimaperotatyeeromi irika inkamantannerite, ari iriyotakeromi tsika okantavaita iroka tsinane pampita-keriri, tema kaariperoshireri onatzi.”

* 7.37: Iro ikantakoitzi jaka mapinaki, ipaitaitziri pashineki nampitsi “alabastro.”

⁴⁰Ipoña Jesús ikantanakeri Fariseo: “Simón, tzimatsi nokoviri nonkantemi.” Ari ikantzi: “Intsityaa pinkantenaro iyotaantanerí.” ⁴¹Ipoña ikantzi: “Aparoni atziri, ipakeri iireekite pashine apite atziri. Aparoni ipake 500 denario, iriroma pashine ipakeri 50 denario. ⁴²Okanta osamanitake, te onkante irika apite atziri iroi piyeeri kireeki, ipeyaakoitairi irireevetane apiteroite. Intsityaa pinkantena, ¿Itzimikama etakoperotantachane?”

⁴³Ikantzi Simón: “Nokantzi naaka iri etakoperotantacha atziri ipeyakoperoitakeri irireevetane.” Ari ikantzi Jesús: “Ari pimatakero pikantakeri.” ⁴⁴Jamenanakero Jesús osaikake tsinane, ikantziri Simón: “¿Piñaakero antakeri iroka tsinane? Nokyaavankotakemi eeroka, temaita pimpena jiñaa nonkivakiitapaakyari. Iroorima iroka tsinane, okivakiitantanaro oyaaki shitovanaintsiri okiki, ipoña oshetantanakano oishi. ⁴⁵Te pinintavoro-tavakena povethatavakyaana eeroka, iroorima iroka tsinane osheki onintaakii-takena. ⁴⁶Te pisaipatzii totantyaanari eeroka yeenkantsi piñaapinkathatena, irooma iroka tsinane, osaitantanakano kasankaari noitziki. ⁴⁷Osheki okaaripero-shirevetaka iroka tsinane, impeyakoitainero tema osheki etakotantaka. Iriroma tsika itzimi ipeyakoitziri kapicheeni, kapicheeni jetakotanta.” ⁴⁸Ipoña ikantanakero tsinane: “Ipeyakoitaimiro okaratzi pikaaripero shirevetaka.” ⁴⁹Ikantaiyanakeni ikaratzi itsipataiyarini: “¿Ipaitatyakama irika irimatantyaarori kaariperori impeyakotantero?” ⁵⁰Eekero Jesús ikantanakitziro tsinane: “Piyaatai kameetha, tema iro pavisakoshiretantaari pikempisantanai.”

Tsinane ampitakoyetakeriri Jesús

8 ¹Ikanta Jesús itsipayetakari 12 iriyotaane, japerotakero nampitsi ikinkithatake, iñaaventakeri Pava tsika

ikanta ipinkathariventantai. ²Ari itsipata-karo eejatzi tsinaneeete okaratzi jovashin-chagairi jaakavetaro peyari, eejatzi okaratzi mantsiyayevetachari. Jiroka okaratzi oyaatakeriri: María ipaiyeetziri eejatzi Magdalena jaakavetari ikaratzi 7 peyari, ³opoñaapaaka Juana iina Chuza iromperatane Herodes, opoñaapaaka Susana. Ari ikaratakero eejatzi pashinepayeeni tsinane okaratzi papiintakeriri kireeki Jesús.

Joshiyakaaventziri Jesús pankivairyaaantzi (Mt. 13.1-15, 18-23; Mr. 4.1-20)

⁴Ipoña ipiyotzimentapaakari Jesús osheki atziri poñaayetachari pashineki nampitsi. Joshiyakaaventatziiniri okaratzi jiyotaayetziriri, ikantziri: ⁵“Tzimatsi aparoni pankivairentzi jatatsiri impankivaite. Ikanta jookakitakero ivankire, tzimatsi ookakitapainchari avotsiki, ithonka jaatzikakitakero, ipoña ipokaiyapaakeni tsimeri, jovapaakaro. ⁶Tzimatsi pashine ookakitapainchari omapiropokitziki kipatsi. Okanta oshookavetanaka pankirentsi, sampiyashitanake, tema te irenkapathataye kameethaini kipatsi. ⁷Tzimatsi pashine ookakitapainchari okitocheemashitzi. Okanta oshookavetanaka, kamanake anaanakero kitocheemashi. ⁸Tzimatsi pashine ookakitapainchari okameethavanetzi kipatsi, saankana okanta oshookapaake, kithokitanake. Aparopayeeni shookapaintsiri kameetha tzimayetai 100 okithoki.” Ipoña ikantanake Jesús: “Kovirori inkemathatero, irovayempitatya inkempisante.”

⁹Ikanta iriyotaane Jesús josampitakeri opaita oshiyakaaventachari okaratzi jiyotaantakeri. ¹⁰Jakanakeri Jesús, ikantziri: “Eerokaite nonkamante kaari piyovetaiyani, ontzimatyey piyotairo tsika ikanta Pava ipinkathariventantai. Iriima pashinepayeeni, eero nokamantziri irirori, intaani noshiyakaaventeneri. Ari

onkantya iramenavetya irikaite, eero iñaatzimaitaro. Ari inkemayevetyaaro, eero ikemathatavakero nokantayevekari. ¹¹Jiroka oshiyakaaventachari: Iroka okithoki ipankiitakeri, iñaanera Pava oshiyakaaventacha. ¹²Okaratzi ookakita-painchari avotsiki, oshiyakaaventari kemavetarori ñaantsi, ipokapaake kamaari imaisantakaapaakeri, tema te ikempisantzi, eero javisakoshiretai. ¹³Ari okempita ookakitapainchari omapiporokitzi, oshiyakaaventari kemavetarori ñaantsi thaankiperoini ikempisantzi. Tera iriyotakoperotatyero ñaantsi, jovashaantanakero ikempisantzi. Te ikisashitaro irantakaiteeri kaariperori, ikempivaitakaro pankirentsi kaari kyaaperotatsine oparitha inthomointa kipatsiki. ¹⁴Ari okempita ookakitapainchari okitocheemashitzi, oshiyakaaventari kemavetarori ñaantsi. Okantakaantziro okantzimoshirevaitari, ikinkishiretakotaro irashaarantya, inevevaitaro inthaamentavaiya. Iro anaanakero ñaantsi ikemavetakari, ikempitakaro pankirentsi kaari kithotatsine. ¹⁵Irooma okitho ookakitapainchari okameethavanetzi kipatsi, oshiyakaaventziri kempisantanaïrori ñaantsi, kameethashire ikantana, joshiyakotanaaro pankirentsi saankana ishookekanake, osheki okithotanake.”

Onkoñaatakoyetai omanakoyevetaïnchari
(Mr. 4.21-25)

¹⁶Ipoña ikantake eejatzi: “Ankoverika ootyaari ootamento, ¿arima antatakotakeri kovitzinaki? ¿Amanakotzirima otapinaki? Aña te. Ovakotziri jenoki inkene inkoñeenkatakote akarataiyini. ¹⁷Ari onkempityaari eejatzi, ontzimatyekoñaatakoyetai omanakoyevetaïnchari,

ooñaarontairo kaari ikemathaveeta pairani. ¹⁸Paamaventyaaro okaratzi pikemakeri. Tsikarika itzimi otzimimotakeri, ari ontzimimoperotairi osheki. Iriima kaari otzimimotzi, eekero iriyaataye iriñeero eero otzimimoperotairi.”*

Iriniro Jesús ipoña irirentzipayeeni
(Mt. 12.46-50; Mr. 3.31-35)

¹⁹Okanta opokashitakeri iriniro Jesús otsipatakari irirentzipayeeni oñeeri. Temaita onkante oñeeri jotzikaakero atziri piyotzimentakariri. ²⁰Ipoña ikantaitakeri: “Ari opoki piniro otsipatakari pirentzipayeeni, okovi oñeemi.” ²¹Ikantanake irirori: “Ikaratzi kemanairori iñaane Pava ipoña jantanairo okaratzi ikovayiriri, iriitake nirentzitari, iro nonirontari.”

Joimairentziro Jesús tampyaa
(Mt. 8.23-27; Mr. 4.35-41)

²²Ipoña jotetanaa Jesús pitotsiki itsipatanairi iriyotaane, ikantanairi: “Thame amontye intatsikeronta.” Jataiyake. ²³Ikanta jimontyaakotaiyani, maanake Jesús. Ari omapokapaakari iniroite tampyaa, kimota otamakaanake inkaare, otetaatapaaka jiña pitotsiki, iroovetaïncha intsitsiyakote. ²⁴Ari jovakiryeetanakeri Jesús, ikantaitziri: “¡Iyotananari! ¡Antsitsiyakotaye!” Piriïntanaka, iñaanatanakero tampyaa, ikantziro: “¡Aritapaake pitampyaatake!” Ipoña ikantziro inkaare eejatzi: “¡Pimairyaate!” Avisanake tampyaa, mairyaatanai. ²⁵Ipoña ipithokashitari iriyotaane, ikantziro: “¿Tsikama okenake pavaantaane?” Iniroite iñaapinkathatanakeri, ikantavakaiyani iriyotaane itharonkakiini: “¿Ipaitatyaakama irika

* 8.18: Okaratzi ñaaventakotachari jaka, jiroka okantakota: “Kapicheenirika pikempisantavakero nokantakemiri, kapicheeni piyotairo. Irooma pinkempisantaperotavakerika, osheki piyotavakeri, eekero niyotakaaperotanakityeemiro.”

joimairerantantaroni tampyaa, joimairerantantaroni eejatzi inkaare?”

Gadara-satzi jaakiri peyari

(Mt. 8.28-34; Mr. 5.1-20)

²⁶Ikanta imontyaanakarora Jesús intatsikeroki inkaare Galilea, areetaka inampiki Gadara-satzi. ²⁷Iro jaatakota-paakitziini, ishiyashitavakari jaakiri peyari. Pairanitake jaakiri peyari te inkithaataiyi, te jametaiyi isaikai pankotsiki, ari isaikavaitzi kitataarimashiki. ²⁸Ikanta iñaavakari jareetapaaka Jesús, ishiyapaaka, jotypeerovashitapaakari. Kaimanake shintsiini, ikantzi: “¡Jesús, Itomi Pavaperotatsiri! ¿Tsikama pinkantajaantenaka? Tera nonkove povashinonkaina.” ²⁹(Tema ikisathavetavakityaari peyarika irovashaantairiita shirampari. Pairanitake inampishiretanta-kari. Osheki joosoveetantari ashirotha, ithatyiiro. Ishishiyavaita otzishimashiki ikantakaari peyari.) ³⁰Ipoña Jesús josampitakeri peyari, ikantzi: “¿Tsikama pipaitaka?” Jakanake peyari, ikantzi: “Nopaita ‘Oshekyantzi.’” Tema osheki ikarataiyini. ³¹Eekero ikantanakitzii peyari: “Tera nonkove paperotaiyena.” ³²Ari ipiyotaiyani osheki chanchoshintaraiyini. Ikantaiyini peyari: “Pomintyaantena janta chanchoki.” Ipoña ikantzi Jesús: “Pimatero.” ³³Ikanta Oshekyantzi, ikyaatashiretapaakari chanchopayeeni. Irojatzii ishiyantanakari tsika imperetatzii otzishi, mitagaiyapaakani, ari ithonka ipiinkake inkaareki.

³⁴Itharovaianakeni aamaakoventariri chanchopayeeni, shiyeeyanakeni ikamantantapaake nampitsiki, ikamantakeri eejatzi maaroni saikayetatsiri irovaneki. ³⁵Pokaiyapaakeni atziri iramenero okaratzi avisaintsiri. Ipoña jiyaatashiitakeri Jesús. Iñeetapaatziiiri jaakavetari peyari isaikake itsipatakari, ikithaataka, kameetha ikantanaa. Iniroite itharovaita-

nake. ³⁶Ikaratzi ñaakerori inkaaranki avisaintsiri, ikamantavakari pokayetaintsiri, ikantzi: “Piñeeri jaakavetari peyari, iriitakera Jesús ovavisaakotairiri.”

³⁷Ikanta maaroni Gadara-satzi, ikantaiyakeri Jesús: “Piyaatai, te nonkove pisaikimotena.” Iro ikantantari, tema iniroite itharovakaanakari. Ipoña jotetanaa Jesús pitotsiki, jatai. ³⁸Ari ikantavetavaari jovavisaakotairi: “Nokovi noyaatanakemi.” Jakanakeri Jesús, ikantanakeri: ³⁹“Eero poyaatanana, piyaatai pisheninkaki pinkamantapairi, pinkanteri: ‘Jovavisaakotaana Pava.’” Ariya jimatakero shirampari, jatai ikamantantapairo okaratzi jovavisaakotairi Jesús.

Irishinto Jairo opoña tsinane antzitakeriri iithaare Jesús

(Mt. 9.18-26; Mr. 5.21-43)

⁴⁰Ikanta ipiyaara Jesús, tharomenta ipiyotzimentavaari atziri, tema iri joyaakoneentakeri. ⁴¹Tzimatsi aparoni shirampari ipaita Jairo, iriitake jevatakaantatsiri tsika japatotapiintaita. Ari iñaapaakeri Jesús, jotypeerovashitapaakari, ikantapaakeri: “Nokovi piyaate nopankoki.” ⁴²Tema okamimatatzii irapintote irishinto. Ari tzimake 12 osarentsite. Ikanta joyaatzirira atziripa-yeeni irika Jesús, jatsinakimantanakeri.

⁴³Okanta aparoni tsinane kemaantsivaitachari osokaata iraaene, tzimakotake 12 osarentsi oñaashivaitaka, aperotakero tzimimovetarori opimantziro opinatantari aaventantzinkari, tekatsimaita kanterone iraaventero. ⁴⁴Okenashitapaakeri itaapiiki Jesús, antzitakeri kapicheeni opatziki iithaare. Apathakero eshitanaake osokaavaita iraaene. ⁴⁵Ipoña josampitantanae Jesús, ikantzi: “¿Niinkama antzitakenarori noithaare?” Tekatsi kamantatsine ipaita antzitakeriri. Ipoña Pedro itsipatakari ikarataiyini, ikantzi: “Iyotanarí, tema piñeeri jatsinakimatakemi osheki atziri, eekero

pikantatzi: ‘¿Ninkama antzitanarori noithaare?’” ⁴⁶Eekero ishintsitanakitzi Jesús ikantzi: “Tzimatsi antzitanarori noithaare. Tema nokemavakero noshintsinka tzimatsi ovashinchaashitakari.” ⁴⁷Okanta oñaakerora iroka tsinaneka te omanakota okaratzi antakeri, iniroite otharovanake, opokashita-paakeri Jesús, otyeerovashitapaakari, maaroni ikemaitakero okamantakota, ikemaitakero eejatzi tsika okanta omapokanaka eshitakotai osokaavaita. ⁴⁸Ikantankero Jesús irirori: “Tsinané, iro ovavisaakotaimi paventaane. Kantatsi piyaatai, kimoshire pinkantanaia.”

⁴⁹Tekeramintha inkaratero Jesús iñaanatziro tsinane, areetapaaka poñeenchari ipankoki jevatakaantatsiri japatotapiintaita, ikantapaakeri: “Kamakera pishinto, aritapaake poñaashirenkiri iyotaantaneri.” ⁵⁰Ikanta ikemakero Jesús areetapainchari, ikantanake irirori: “Eero pitharovashivaita. Paventaiaana, aritake eshitakotai.” ⁵¹Ikanta jareetaiyapaaka pankotsiki, tekatsi ishinete inkyaapaake, intaani Pedro, Jacobo, Juan, ashitarori irishinto ipoña iniro. ⁵²Osheki irakotaiyarori kamaintsiri. Ikantapaake Jesús: “Eero piragaiyani, te onkame eentsika, omakoryaatzi.” ⁵³Thainkashire jovaveetakari Jesús, tema omapero jiñeetakero okamake eentsika. ⁵⁴Ikanta Jesús joirikavakotapaakero, iñaanatzimaitaro shintsiiini ikantziro: “¡Tsinané, pimpiriinte!” ⁵⁵Piyashinenkatapaaka eentsika, piriintanaa. Ari ikantzi Jesús: “Pimperora oyaari.” ⁵⁶Ipampoyaaminthanakeri ashitarori eentsika. Eekero ikantanakitzi Jesús: “Tera nonkove pinkamantantero okaratzi piñaakeri.”

Jotyaantaitziri 12 iyotaari

(Mt. 10.5-15; Mr. 6.7-13)

9 ¹Ipoña Jesús japatotakeri 12 iriyotaane ipasavyaakari ishintsinka onkantya inkitsirinkantyaariri peyari

eejatzi mantsiyarentsi. ²Jotyaantakeri inkamantantero tsika ikanta Pava ipinkathariventantai, irovashinchaayetairi mantsiyayetatsiri eejatzi. ³Ikantavakeri: “Eerora paanake tsika ompaitya, eero paanake pikotzi, pitharate, povarite, piireekite, eero okantzi paanake eejatzi apite piithaare. ⁴Aririka pareetakya aparoniki pankotsi, arira pimatapiintatye irojatz pavisantakyaari. ⁵Eerorika jaakameethaitzimi janta, pavisapithateri, potekanairo piipatsikiite, iro iriyotantyaari te inkempisante.” ⁶Ikanta jiyaataiyakeni iriyotaane, ithonka ikamantanterokero nampitsiki Kameethari Ñaantsi, osheki mantsiyari jovashinchaayetake.

Ikamantakari Juan oviinkaatanterani

(Mt. 14.1-12; Mr. 6.14-29)

⁷Ikanta pinkathari Herodes ipaitaitziri eejatzi Tetrarca ikemakovertakari Jesús okaratzi jantayetzi, okantzimoshoretanakari, tema tzimatsi kantatsiri: “Añagaira Juan oviinkaatanterani.” ⁸Pashine kantatsiri: “Elías inatzi.” Ikantayetzi eejatzi: “Aama pashine kamantanterani piriintaacha.” ⁹Irojatz ikantananakari Herodes: “Aña nothatzinkakaantakeri Juan-ni. ¿Tsikama itzimi nokemakovertziri iroñaaka?” Osheki ikovake iriñeerimi Jesús.

Jovaiyani 5,000 shirampari

(Mt. 14.13-21; Mr. 6.30-34; Jn. 6.1-14)

¹⁰Ikanta ipiyayetaara otyaantaari, ikamantapairi okaratzi jantayetakeri. Ipoña japatotavairi maaroni, jaanakeri nampitsiki ipaitaitziro Betsaida. ¹¹Iro kantacha iyotaiyake atziri tsika ikenake joyaatanakeri. Ikanta Jesús jaavakeri kameetha, ikamantakeri tsika ikanta Pava impinkathariventantai, jovashinchaayetakari mantsiyayetatsiri. ¹²Aritake sheetyaanake, ipokashitapaakeri Jesús 12 iriyotaane, ikantapaakeri: “Potyaantairi

atziripayeeni, iramene tsika irimaye, tsika iroyaa eejatzi, tema asaikatzi jaka tsika te inampiitaro.” ¹³Jakanake Jesús, ikantanakeri: “Pimper i eeroa iroyaari.” Ari ikantaiyini: “Tekatsi nomperiri, intaani otzimi 5 tanta ipoña apite shima. ¿Pikovima niyaate namanantakiteneri iroyaari maaroni atziri?” ¹⁴Aamaaka ikarataiyini 5,000 shirampari apatotainchari. Ipoña Jesús ikantziri iriyotaane: “Papatoyeteri inkarate 50 atziri pomisai-kayeteri, ari pinkempitakeriri maaroni.” ¹⁵Ari ikantakero, jomisaikakeri maaroni atziri. ¹⁶Jaakero Jesús 5 tanta ipoña apite shima, jamenanake inkiteki, ipaasoonke-ventakero ovaritentsi, ipoña ipetoryaa-kero ipakeri iriyotaane impayeteri maaroni atziri apatotainchari. ¹⁷Jovaiya-kani maaroni, kemandeentaiyakani shintsii. Jiyoyeetai 12 kantziri okaratzi tzimakaantapaintsiri.

Jiyotake Pedro: Cristo inatzi Jesús
(Mt. 16.13-20; Mr. 8.27-30)

¹⁸Ikanta isaiki Jesús jiñaañaatziri itsipatari iriyotaane. Ari josampitakeriri ikantziri: “¿Ipaitama ipampithashiretako-tanari atziripayeeni?” ¹⁹Ari jakaiyana-keni: “Ikantayeetzi Juan-ni oviinkaata-neri pinatzi, ikantayeetzi eejatzi Elías-ni pinatzi. Tzimatsi kantatsiri eejatzi: ‘Iri pashine piriintaacha etarori kamantanta-neri.’” ²⁰Ipoña ikantzi Jesús: “¿Tsikama pikantaiyinika eeroa?” Ari jakanake Pedro, ikantzi: “Eerokatake Cristo poñaachari Pavaki.”

Iñaaventziro Jesús inkame
(Mt. 16.21-28; Mr. 8.31-9.1)

²¹Ari ikantanakeri Jesús iriyotaane: “Eerora pikamantakotana.” ²²Eekero ikantanakitzi: “Oshkira inkemaantsita-kaityaari irika Itomi Atziri, omapero inkisaneentena ijevarite antarikona, ijevare omperatasorentsitaari, eejatzi

ikaratzi iyotzinkariite. Ari irovamaakaan-takena. Iro kantacha avisavetakya mava kitaite, ari nañagai.”

²³Ipoña ikantanakeri maaroni: “Tzima-tsirika kovatsiri intsipatyaana, irovashaantero ikovashivaiyetari iranteri, onkantavetakya impaikakoventaiterimi joshiretaana, intsipatapiintyaana kitaiteriki. ²⁴Tema ikaratzi etakovaita-chari apaniro jantayetziro inevetashiye-tari, ari impeyaashitakya. Iriima inkarate kamimentenane okantakaantziro ikempisantana, aritake iravisakoshiretai. ²⁵Amenashivaitara ontzimimotantemi osheki ovaakarontsi jaka kipatsiki, impoña iriñeetairo impeyaashitaiya, apanirora japerovaitaita. ²⁶Tema inkarate pashiventakotenari naaka, eejatzi okaratzi noñaaneyetakari, ari irimatapairi eejatzi Itomi Atziri impashiventakotairi apaata aririka impiye iramairo irovaneen-karo, irashi Ashitariri, irashi eejatzi maninkariite tasorentsitsiri.” ²⁷Ipoña ikantanake eejatzi Jesús: “Kyaaryoora, tzimatsi pikaratake jaka, tekera inkameeta ari iriñaanairo tsika inkantya Pava impinkathariventante.”

Ishipakiryiimotziri Jesús iriyotaane
(Mt. 17.1-8; Mr. 9.2-8)

²⁸Okanta avisake 8 kitaite, tonkaanake Jesús otzishiki iriñaañaate, ari itsipatana-kari Pedro, Jacobo ipoña Juan. ²⁹Ikanta jiñaañaatzira, ari ipashinevorotanake Jesús, kitamaro okantanaka iithaare oshipakiryaa-nake. ³⁰Iñeetatz apite katziyapainchari itsipatapaakari Jesús, Moisés inatzi itsipatakari Elías. ³¹Ari ikatziyeeyapaakani otapotakari irovaneenkaro, iñaaventziro tsika inkantya Jesús impeyakaityaari Jerusalén-ki. ³²Ayimatakerira ivochokini Pedro eejatzi ikaratzi itsipatakari. Okanta avishimotanakeri ivochoki, iñaatziiro irovaneenkaro Jesús itsipatakarira apite koñaatapaintsiri. ³³Iro ipiyimatanaka

apiteka tsipatapaintariri Jesús, ikantzi Pedro: “iIyotaanari, kameethavaitake asaike jaka! Ari novetsikemiri mava pankoshetan-tsi, aparoni pashi eeroka, irashitya aparoni Moisés, irashitakya aparoni Elías.” Iñaavaitashitanaka Pedro, te iriyote opaita ikantziri. ³⁴Iñaavaiminthaizi Pedro, opamankapaakeri menkori, itharovanake. ³⁵Ikematzi iñaavaitaitanake menkoriki ikantaitzi: “Notomi netakokitane inatzi irika, iri pinkempisante.” ³⁶Okaratapaakera ñaantsi iñaavaitaitakeri, iñeetatzí apaniro ikantanaa Jesús ikatziya. Tera inkamantan-tziyaaro iriyotaane tsika ikanta iñaakeri, iromanane jovakero.

Jovashinchiiri Jesús eentsi jaakiri peyari
(Mt. 17.14-21; Mr. 9.14-29)

³⁷Okanta okitaitamanai, oirinkaiyaani Jesús ipoñaagaaro tonkaariki otzishiki, osheki pokapaintsiri iromonthaavaiaari. ³⁸Ari josatekaka aparoni shirampari, kaimanake shintsiiini ikantzi: “iJesús, nokovi pamenenari napintzite notomi!” ³⁹Jaakatziiri peyari, osheki ikaimakaavai-tziri, ishimorepaantetakairi ikamanavai-tzi, jomposakaavaitari, te irovashaanteri kapicheeni. ⁴⁰Nokantavetakari piyotaane irovavisaakotainari, te inkanteri.” ⁴¹Jakanake Jesús ikantanake: “Tetya pinkemanete eeroka. ¿Tsikama onkarate nosaikimotanaimi, noñeero nonkisashi-tyaami? Pamakeri pitomi jaka.” ⁴²Ikanta jamaitapaakeri eentsi, ishinkiventakaanakari peyari, tyaanake osaaviki, iniroite jompetavaitanaka. Ipoña Jesús ikisathatakeri peyari, eshitakotanai eentsika, jaanairi ashitariri. ⁴³Ipampoyaaminthata-nakeri atziri iñaakerora ishintsinka Pava.

Japiitairo Jesús ikamantakota inkamimotante

(Mt. 17.22-23; Mr. 9.30-32)

Ipoña japiitakero Jesús ikantziri iriyotaane: ⁴⁴“Povayempitattyaro eeroka

iroka ñaantsi, eero pipeyakotaro. Tema irika Itomi Atziri impithokashiitayeeri irakaantaiteri.” ⁴⁵Iro kantamaitacha te inkemathatayeroni okaratzi ikantavetariri, tema jomanapithaitatziiri eero ikemathatantaro. Iro itharovantaiyarini tekatsi osampiterine opaita iñaaventakotziri.

Tsika itzimi iriiperotatsine
(Mt. 18.1-5; Mr. 9.33-37)

⁴⁶Ikanta iriyotaane Jesús ikantavakaa-mentakaro niinkarika iriiperotatsine. ⁴⁷Iro kantamaitacha Jesús jiyoshiretakeri ipampithashiretari. Jaake aparoni eentsi, jomisaikakeri tsika isaikaiyini. ⁴⁸Ipoña ikantzi: “Ikaratzi aapatziyariri kempitariri irika eentsi okantakaantziro ipairiyi-ro novairo, kempivaitakara naakami irapatziiye. Ari okempitari eejatzi, aririka irapatziiyena naaka, kempivaipero-tanaka iri irapatziiyake tsika itzimi otyaantakeri jaka. Ikaratzi kaari iriiperotatsine iroñaaka jaka, iriira iriiperotaatsine apaata.”

Ari akaratziri kaari kisaneentairi
(Mr. 9.38-40)

⁴⁹Ipoña ikantanake Juan: “Iyotaanarí, noñaake chapinki aparoni atziri pairiyiirori pivairo, jovashinchaakeri jaakiri peyari. Tera añeeri ankarateri jaka, novashaantakaakeri.” ⁵⁰Ari ikantanake Jesús: “Eero povashaantakairimi, tema ari akaratziri kaari kisaneentairi.”

Ikisathataiziri Jacobo ipoña Juan

⁵¹Aritake monkaratzimatapaaka irovajenokantaiyaari Jesús, tontashire ikantanaka iriyaate Jerusalén-ki. ⁵²Jotyaa-take impaitya amenaronterine janta Samaria-ki. ⁵³Iro kantamaitacha te inkovai-yeni Samaria-satzi inkenimoteri, tema jiyotaiyini iriyaatatye Jerusalén-ki. ⁵⁴Ipoña

Jacobo itsipatakari Juan, ikantanakeri Jesús: “Pinkathari, thame ankaimakaante paampari inkiteki, ikempitaakero pairani Elías, iraperotyata intaiya maaroni.” ⁵⁵Ari ipithokashitanakari Jesús, ikisathanakeri, ikantziri: “Tetya pinkameethashirete eeroka. ⁵⁶Tera iro ipokantakari Itomi Atziri jaka impeyashivaitaiya atziri, ontzimaty irovavisaakoyetairi.” Irojatz ikenantana-kari pashineki nampitsi.

Kovavetachari iroyaaterimi Jesús
(Mt. 8.18-22)

⁵⁷Ikanta jiyaatanaira Jesús, ikantaveeta-vaari avotsiki: “Pinkathari, nokovi noyaatemi tsikarika pinkenayete eeroka.” ⁵⁸Jakanakeri Jesús ikantziri: “Aparoni otsiziniro tzimatsi imoro tsika imaapiintzi, eejatz i Kempitari tsimeri tzimatsi iromayero. Iriima irika Itomi Atziri tera ontzime ipanko irimaantapiintyaari.” ⁵⁹Ipoña Jesús ikantanakeri pashine: “Poyaatena eeroka.” Ari ikantzi irirori: “Pinkathari, nokovavetaka noyaatanakemi, iro kantamaitacha nokovi noñaanakero nonkitateri nirintari, ari noyaatemiri.” ⁶⁰Ikantanakeri Jesús: “Poyaatena, pishineteri ikaratzi kamashireyetatsiri inkitatairi irirori kamayetatsiri. Ontzimaty piñaaventantairo eeroka tsika inkantya Pava impinkathariventantai.” ⁶¹Ari ikantanake pashine: “Pinkathari, nokovi naaka noyaatemi, iro kantamaitacha pishinetera novethatapanaatyaari nosheninka nonampiki.” ⁶²Jakanake Jesús, ikantziri: “Apatziro pamenapiintziro pikiyashitziro pivankire, tekatsi pamenayetanai pashine. Ari ikempitari kaari ovashaantairone jantayetapiintziri, tera apantapero inkantya iñeero impinkathariventairi Pava.”

Jotyaaantaitakeri ikaratzi 70

10 ¹Ipoña Jesús jiyoyaaake pashine ikaratzi 70, apitepayeeni jotyaaantakeri, ireevateri nampitsiki tsika

inkenanakera irirori. ²Ikantayetziri: “Ikempitakaro atziripayeeni pankirentsi osampainkatzi, iro kantacha te intzimape-rote impaitya aavatairone. Piñañaateri eeroka Pinkathari irotyaanteeta jatatsineri atziriki, tema kapatacha osheki kempisan-tayetaatsine. ³Notyaantaiyatyeemine, nonkempitakaantemi jotyaaantaitziri oisha tsika ipiyota piratsi katsimari. ⁴Eerora paanake pitharate, piireekite, pi-zapato-te. Eero povethatari impoña pinkinkithavaitakari inkarate piñaanakeri avotsiki posamanitzikari. ⁵Aririka pareetayetakya pankotsi, povethatapaakyaari saikatsiri. Pinkantapaakeri: ‘Inkamintha pisaikavaite kameetha pipankoki.’ ⁶Tzimatsirika impaitya aakameethatakemine, aritake iñaakero isaikake kameetha. Irooma eerorika jaakameethataitzi, amenaashita povethatapaakari. ⁷Apatziro pimaapiintaty pankotsiki tsika pareetaka, eero pamemenatz pashine pankotsi. Ari poyaari, pirero onkarate impayeetemi. Tema aparoni antavaitatsiri ipinayeetziri. ⁸Aririka iraakameethataitemi aparoniki nampitsi, poyaarora onkarate impayeetemi janta. ⁹Povashinchaayeteri janta mantsiyari, pinkanteri: ‘Irootaintsi impinkathariventantai Pava.’ ¹⁰Irooma pareevetakya aparoni nampitsi, eerorika jaakameethaitzimi, pavisapithateri, pinkantanake: ¹¹‘Ari notekanairo noipatsikiite jaka, iro piyotantyaari te pikempisantziri. Iro kantamaitacha ontzimaty piyote irootaintsira impinkathariventantai Pava.’ ¹²Tema irimaperoitairi irovasankitateri apaata, anaanakero inkantayeetairi Sodoma-satzi. Omaperora.”

Ikantamacheetziri kisoshireri nampitsiiteki
(Mt. 11.20-24)

¹³“Ikantamacheetziri Corazín-satzi, eejatz Betsaida-satzi. Iñaayevetakaro notasonkaventantayetake, temaita

inkempisantaiyeni. Iriimi ñaakenanemi Tiro-satzi eejatzi Sidón-satzi, aritakemi irovashiretakotakyaami ikaariperoshire-yetzi, irovashaantakeromi. Impoña inkempisantaimi maaroni iriroriite. *

¹⁴Aririka iraaeyeetairi apaata kameetha-shireri, eero imaperoitzi irovasankitaa-yeetairi Tiro-satzi eejatzi Sidón-satzi. Iriima Corazín-satzi, eejatzi Betsaida-satzi, iri imaperoyeetai irovasan-kitaayeetairi. ¹⁵Eejatzi inkempitagaiya Capernaum-satzi, ipampithashiretaiyani irirori iriyaayetai inkiteki, iro kantamaitacha kaminkarimashiki inkenayetai.

¹⁶Tzimatsirika kempisantemine, naakatake ikempisantake. Itzimirika manintashiretakemine, naakara imanintashiretake. Itzimirika manintashiretake-nari naaka, jimanintakeri tsika itzimi otyaantakenari jaka.”

Ipiyayetaa jotyaaantaitakeri karatatsiri 70

¹⁷Kimoshire ipiyeeyaani jotyaaantaitakeri 70, ikantayetapai: “Pinkathari, nopairiyirora pivairo, jantakero peyari nokantayetzi.” ¹⁸Ikantzi Jesús: “Noñaakeri Satanás jovaryeetakeri inkiteki ikempitavaitakaro ookatharontsi. ¹⁹Tema naaka pakemiro shintsinkantsi, ari onkantake posatekantyaari maranke eejatzi kitoniripayeeni. Ari poitsinampaakeri peyari kisaneentzimiri, tekatsimaita avishimotemine. ²⁰Eerora pikimoshireventashitaro jantakero peyari pikantakeri. Iroora pinkimoshirevente josankinayetairo pivairo inkiteki.”

Ikimoshiretzi Jesús

(Mt. 11.25-27; 13.16-17)

²¹Irojatzi ikimoshiretananakari Jesús, ikantanake: “Ashitanari, eerokatake pinkathariventziriri inkiteveri, eejatzi

kipatsisatzi, iniroite nopaasoonketakemi. Tema eerokatake iyotakaayetairiri tsinampashireri kaari jiyoyetzi iyotane-riite jaka. Ari okantamaita Ashitanari, irootake onimotakemiri eeroka.”

²²Ikantzi Jesús: “Iri Ashitanari pasavyaakenarori maaroni. Apaniro ikanta irirori jiyoperotana naaka tema itomi jovana. Ari nokempitzitakeri eejatzi naaka apanirora niyoperotzi. Impoña inkarate niyotakaayetai naaka ari iriyoyetai Pava.”

²³Ipoña Jesús japatotakeri iriyotaane, jaanakeri jantyaatziini, ikantakeri: “Kimoshirera irinaatye inkarate ñaayetairone okaratzi piñaayetai eeroka.

²⁴Tema tzimavetacha osheki kamantantakeri, eejatzi pinkathariite kovavetainchari iriñeeromi okaratzi piñaakeri eeroka, iro kantacha te onkante iriñeero, te inkemayetairo eejatzi.”

Aakameethataneri Samaria-satzi

²⁵Ari isaikakeri iyotaantzirori Ikantakaantaitane, ikovake inkompitakaiyaari Jesús, ikantake irirori: “Iyotaanarí, ¿opaitama nanteri naaka onkantya noñaantaiyaarori kantaitachari ñaantarentsi?” ²⁶Ikantanake Jesús: “¿Ipaitama okantziri Ikantakaantaitane? ¿Tsikama okantzi piyotakotziro eeroka?” ²⁷Ari jakanake irirori, ikantzi: “Petakoshiretaiyaari Avinkatharite Pava, petakoperotaiyaari, petakoshintsityaari, pampithashire povairi. Ari okempitari eejatzi: Ontzima-tye etakotavakaiya maaroni, akempitara akaminthayiro avatha, ari ankempitanari asheninka.” ²⁸Ipoña ikantzi Jesús: “Omapero pikantakeri. Pantero iroka, aritake pavisakoshiretai.”

²⁹Iro kantamaitacha irika, ikovajaantzi irotzikaaventanakya, josampitziri Jesús:

* **10.13:** Tema ikaratzi Corazín-satzi ipoña Betsaida-satzi judío inayetzi. Iriroma Tiro-satzi ipoña Sidón-satzi pashinesatzi atziri inayetzi te isheninkatari judío-payeeni.

“¿Niinkama nonkempitakaanteri nosheninka?” ³⁰Ipoña ikantanake Jesús: “Tzimatsira asheninka poñaachari Jerusalén-ki ikovi iriyaatero nampitsiki Jericó. Okanta niyanki avotsi, jomonthaakari koshintzi, itsitokavaitakeri, jookanakeri avotsinampiki ikamimatake. ³¹Ikanta pokake omperatasorentsitaari, iñaaveta-paakari jonoryaaka, javisapithatanakeri. ³²Ari ikempitakari eejatzi Leví-mirinkaite, iñaavetapaakari jonoryaa, javisapithatanakeri. ³³Ipoña ipokake aparoni Samaria-satzi, jiñaapaa-keri jonorya, jineshinonkatapaakari irirori. ³⁴Jaaventapaakari jotziritantakari yeenkantsi, ipoña ikyaakotakaanakari imoraneki, jaanakeri nampitsiki. Iriitake aamaventakariri. ³⁵Okanta pashine kitaite, jaake apite denario, ipinakoventa-nakeri, ikantanake: ‘Paamaventyaanari irika, aritake nompinatapaimi eejatzi aririka nompiyake.’” ³⁶Ari ikantzi Jesús: “Mava ikaratzi noñaaventakeri ñaakeriri ikoshiitzi. ¿Tsikatyá itzimi kempitakaantakariri isheninka?” ³⁷Jakanake iyotakotzirori Ikantakaanaitane, ikantzi: “Iriira matapaakeriri neshinonkatakariiri.” Ipoña ikantzi Jesús: “Piyaatai, irojatziira pimateri eeroka.”

**Jareetaro Jesús opankoki
Marta opoña María**

³⁸Ikanta javisanake Jesús areetaka pashineki nampitsi. Ari osaikiri tsinane paitachari Marta, iro isaikimotapaake opankoki. ³⁹Iroka tsinane tzimatsi irento opaita María. Iroora tsipatavakariri okarikiini Jesús okempisantziri ikinkithavaitzi. ⁴⁰Iro kantamaitacha Marta osheki okantzimotakaro amenenavaitzi ompaitya ompavakeriri Jesús. Irojatzi opokashitantakariri, okantapaakeri: “Pinkatharí, ovapintaakena nirento. ¿Pinkantenaro ampitakotavakena?” ⁴¹Ikantzi Jesús: “Marta, ¿opaitama

okantzimoshiretantamiri onkarate pantayereti? ⁴²Pinkeme nonkantemi: Aparoni okanta kovaperotachari, irootake okoyaakeri María tema tekatsi kanterone irapithatairo.”

**Iñaaventziro Jesús ñañaataantsi
(Mt. 6.9-15; 7.7-11)**

11 ¹Ipoña Jesús jiyaatake iriñaañaate. Ikanta aparoni iriyotaane, ikantakeri: “Pinkatharí, piyotainaro iñaañaataitzi, ikempitairo Juan-ni jiyotaantziro ñañaataantsi.” ²Ari ikantzi Jesús: “Jiroka pinkante piñaañaatapiinte eeroka:

Ashitanarí, inkitesatzi,
Tasorentsi pinatzi eeroka.
Pimpinkathariventaina naaka.
Pantakanairo jaka kipatsiki okaratzi pinintakaanari eeroka.
Pinkempitakinari saikatsiri inkiteki, jantayetziro okaratzi pinintakariri.

³ Pimpapiintenaro kovityiimotanari noyaari.

⁴ Pimpeyakotainaro nokaariperoshirevaitake,
Tema nomatakero naaka eejatzi,
nopeyakotairi ikaratzi ovaariperoshiretakenari.

Eero pishinetaana iriñaantaityaana, inkovaite irantakaitenaro kaariperori.”

⁵Ipoña ikantanakeri eejatzi: “Aririka intzime aparoni pitsipaminthare, impokake niyankiite, inkantemi: ‘Pimpavakena mava tanta, ⁶tema tzimatsi areetachari nopankoki, tekatsi tzimatsine nompavakeriri.’ ⁷Impoña pinkantave-tyaari: ‘Eero poñaashirenkana nomaakaa-tziiri neentsitepayeeni, aritake nashitainaro nopanko eejatzi, irootake eero okantanta nompemi.’ ⁸Kempivaitaka eero pikovaveta pimperi onkantavetya iriimi pitsipaminthare. Iro kantacha eekerora

ishintsitatzi ikampitzimi, ari peshiventanakero pintzinaye, pimpavakeri okaratzi ikoviri.” ⁹Ikantziya Jesús: “Pinkampitante, pinkokovate eejatzi, aritake piñaakero impayeeemiro pikoviri. Pinkempitakaantero pareetya aparoni pankotsi, pishintsiventapaakeri, pinkanteri: ‘Pashitaryeenaro. Aritake irashitaryeetakemiro.’ ¹⁰Arira impayee-tairi kampilantayetatsiri. Inkarate amemenaterone ari iroñaakaitairi. Aritake irashitaryeetaineri inkarate shintsishintsitatsiri inkaima. ¹¹Tema aririka inkampitemi pitomi, inkantemi: ‘Apá, pimpena tanta.’ ¹²Arima pimpakeri mapi? Aririka inkantemi: ‘Pimpena shima noya.’ ¹³Arima pimpakeri maranke iroyaari? ¹⁴Aririka inkantemi: ‘Pimpena kithokintsi.’ ¹⁵Arima pimpakeri kitoniro? ¹⁶Tema piyotzi petakotari pitomipayeeni eeroka, kaariperori pinaveta. Iriira maperotzirori Ashitairi saikatsiri inkiteki, jetakotari irirori ikaratzi amanayetapiintziriri, inampishiretakaayetari Tasorentsinkantsi.”

Maimanetavakaachari pankotsiki

(Mt. 12.22-30; Mr. 3.20-27)

¹⁴Ipoña Jesús jovavisaakotakeri aparoni kisovaanteri jaakiri peyari. Ikanta jovashinchagairira, ñaavaitanai kisovaan-tevetachari. Iniroite ipampoyaaaminthaitanakeri Jesús. ¹⁵Tzimatsi kantayetanaintsiri: “Ipasavyaatyaari irika ashitariri peyari, ipaitaitziri ‘Beelzebú,’ irootake jimatantarori jovavisaakotziri ikaratzi jaakayetziri peyari.” ¹⁶Tzimatsiya pashine kovatsiri iñeero intasonkaventante Jesús, iro iriyotantaityaari omaperotatya opoña itasorenka inkiteki, tema iñaantaitatyaari. ¹⁷Ikanta Jesús jiyotake okaratzi ipampithashiretari atziriite, ikantanake: “Aririka irantaminthatavakaiya atziri ipinkathariventaitziri nampitsi, jiñiuro jovapintaavaka. Aririka

irantaminthatavakaiya eejatzi atziri isaikavankotavakaiyani, ari iriñaakero irovapintaavakaiya. ¹⁸Ari ikantari eejatzi peyari aririka irantaminthatavakaiyaami, ari irovapintaavakaakya eero iñiuro ishintsite, ari inthonkyaari. ¹⁹Opaitema pikantantari iri ovashinchaanari Beelzebú? ²⁰Iriirikami kamaari Beelzebú ovashincheenane, ²¹irijatzima kamaari ovashinchiiriri piyotaaneyetari eeroka jovavisaakotantariri jaakayetziri? Aririka okanta, pikamantakotziiri piyotaane, ari inkishimentakemiro okaratzi pikantakeri. ²²Tema iriitake Pava kantakaarori novashinchaayetantariri jaakiri peyari, tema jomapokakemi Pava eeroka ipinkathariventantzi. ²³Aparoni atziri ñaaperori kameetha, tekatsira materine inkyashiteri ipankoki irayiteri okaratzi jashitari. ²⁴Irooma impokashitakeri pashine atziri anayiriri ishintsitzi, iraapithatakeri javentaavetari, iraapithatakeri jashitari, irantetaakyaaro. ²⁵Tema ikaratzi kaari aapatziyanari naaka, iriitake kisaneentanari. Inkarate kaari ampitakotenari iriyoyaakotena, japaatakotatyaana.”

Ipiyashitanta peyari

(Mt. 12.43-45)

²⁴“Okempivaitaka irinampishiretan-tyaarimi peyari aparoni atziri, ipankotsitetakaro iriñaantare. Aririka irookaveetakyaaari, avisakovate atziri isaikantari peyari. Jatake inkenavaite tsika te inampitaitaro, eero jiñi tsika isaike. Impoña inkante peyari: ‘NOMPIYE NOPANKOKI TSIKA NPOÑAAKA.’ ²⁵Piyaa peyari, iriñaapairi atziri kameetha opishitaka iriñaantare, ovaneenka okantaka. ²⁶Impoña peyari iriyaatashitakeri maperotzirori ipeyaritzi, inkantapaa-keri: ‘Thame aate nopankoki, pintsipatyaana ampinkatharite.’ Iramake inkarate 7. Arira irashinonkaaperotyari atziri,

eero ikempitaa jashinonkaavetara pairani kapicheeni ikanta.”

Maperoterone inkimoshiretai

²⁷Tekera inkaratero iñaavaitzi Jesús, okaimanake aparoni tsinane osatekainchari ipiyotaka atziri, okantzi: “Tharomenta onatye tsinane ovaiyantakemiri, antarintakaakemi othotaimi.” ²⁸Ipoña jakanakero Jesús, ikantzi: “Iriira tharomentaperotaachane inkarate matairone inkempisantairo iñaane Pava.”

Ikovaiyini kaariperoshireri intasonkaventante Jesús (Mt. 12.38-42)

²⁹Ikanta ipiyotapaaka osheki atziri, ikantanake Jesús: “¿Opaitama ikovantari iriñeena kaariperoshireri nontasonkaventante? Eero noñaakimaitari, intaani iriñeero kempitarori iñaakeri pairani Jonás. ³⁰Tema ikantara pairani Jonás jiñeeyakeri Nínive-satzi, ari inkemitaiyaari eejatzi Itomi Atziri iriñeeri irikaite. ³¹Apaata aririka iramenakoyeetairo okaratzi jantayeetziri, ari iyakoventaimi tsinane pinkatharitatsiri pairani nampitsiki Sabá, tema opokashitakeri iroori iyotani paitachari Salomón, okempisantairi. Irika saikimotakemiri iroñaaka eeroka, janayiri Salomón. ³²Eejatzi okempitari ari iriyakoventaimi apaata Nínive-satzi, tema ikempisantaiyakerini irirori pairani Jonás, jovashaantanakero jametayevetari. Irika saikimotakemiri iroñaaka eeroka jaka, janayirira Jonás.”

Iñaaventziri Jesús ootamentotsi (Mt. 6.22-23)

³³“Tema ankoverika ootyaari ootamento, ¿arima ovakotakeri

otapinaki? Aña avakotziri jenoki inkene onkoñeenkate maaroni. ³⁴Kameetharika poki, piñaantaro kameethaini, okempitaro pinkoñeetyaakotatyee. Terika apantaro poki, eero piñaantaro kameethaini, kempitaka pintsirenikitakotatyee. ³⁵Paamaventaperotya poitsivakirikari ootamentotsi saikantakamiri. ³⁶Omaperotarika isaikantakami ootamentotsi, terika pantanairo kaariperori, aritake pooñaakantairo irooperori kameethari, pinkempitanaiyaari aparoni ootamentotsi joorentantzi.”

Iñaaventakota iyotaantziroori Ikantakaantaitane

(Mt. 23.1-36; Mr. 12.38-40; Lc. 20.45-47)

³⁷Ikanta ikaratapaakero ikinkithatake Jesús, ipokashitapaakeri aparoni Fariseo iriyaatakairi ipankoki iroya. Ikanta jareetaka Jesús pankotsiki, saikapaake jovapiintaita. ³⁸Osheki okompitzimotakari Fariseo jiñaakeri Jesús te irimonkaratero jametapiintari, inkivaakotapaakya irovantyaari. ³⁹Iro kantamaitacha Jesús, ikantanake: “Pikempitakotakaro piraamento eejatzi povamento okiteveta kameetha jakakiroki, irooma inthomointa, kipatsi okantaka. Ari pikempiyetakari eeroka kantatsi iriñeetemi kameethashire pinatzi, aña koshintzi kaariperoshireri pinatzi. ⁴⁰Masontzi. Tema tzimatsi ovetsikakemiri pivathaki koñaayetatsiri, ¿kaarima ovetsikashiretakemiri eejatzi inthomointa pañaantareki? ⁴¹Okovaperotatya pimpashitantaiyaaro tzimimoshiretzimiri inthomointa pañaantareki, ari onkantya pinkiteperoshiretantaiyaari. ⁴²Ikantamacheetzimi Fariseo! Pashitakaapiintari Pava inchashimpoki. Iro

* **11.34:** Oshiyakaaventachari oki kameethari, aparoni pimantaneri (kaari mashithatatsi), iriñeone inkemathatairo okaratzi irantakairiri Pava, tema isaikanaatziki okitainkatzi. Oshiyakaaventachari eerorika apantaro oki, aparoni mashithari, tsika itzimi kaariñeone inkemathatairo okaratzi irantakairiri Pava, tema isaikatzi tsika otsirenikitzi.

kantacha te panteneri ikoviri: Ontzimatyepinkameethashiretai, petakoshiretaiyaari eejatzi. Tema iro kovaperovetachari pantayeteromi iroka, eero povashaantamaitaro pashinera. * ⁴³Ilkantamacheetzimi Fariseo! Osheki pikovapiintziro posatekya niyankineki japatotapiintaita, ari pikempitaitaro eejatzi pikovi ñaapinkatha irovethatapiintaitaami aririka iriñeetemi. ⁴⁴Ilkantamacheetzimi iyotzinkariite ipoña Fariseo, kamataviriri pinatzi! Pikempitashitakaro kaari jiyoitzi ari ikitayeetziri kaminkari, te iriyoyete atziri jaatzikakotatziri kaminkari.”

⁴⁵Ari jakanake aparoni iyotaantzirori Ikantakaantaitane, ikantanakeri Jesús: “Iyotaantanerí, pikemakaakenaro eejatzi naakaite okaratzi pikantakeri.”

⁴⁶Jakanake Jesús, ikantzi: “Ilkantamacheetzimi eejatzi eeroka iyotaantzirori Ikantakaantane! ¿Opaitama piñaatenata-kaantariri atzirriite? Te piñaantamaityaaro eeroka pinkematenatyaaro.

⁴⁷Ilkantamacheetzimi eeroka, opaitama povetsikapiriniyetantarori ovaneenkatachari tsika ikitayeetakeri etayetakarori kamantantanerí!. Iriitajaantake jovamaa-yetakeri pairani pivaisatziite. ⁴⁸Tema eerokatake ovetsikashiyetakeri tsika inkitayeeteri, ari okoñaatziri pakakotatziri okaratzi jantayetakeri pivaisatziite.

⁴⁹Tema iyotane jinake Pava, ikantake: ‘Ari notyaantake kamantantanerí intsipayetakyaari otyaantaari. Aparopayeeni irimaimaneete, irovayeetake pashine.’ ⁵⁰Ari onkantya irovasankitaantaityaarimi eeroka, okantakaantziro povamaayetakeri kamantantanerí etajaantanakarori pairani. ⁵¹Eeroka pinataityaarone iroñaaka okantakaantziro jovamaakaantaitakeri pairani, jetanakaro Abel-ni irojatzí Zacarías-ki tsika itzimi

jovamaitakeri ipiyavetanaaro tasorentsi-pankoki ipometziniri Pava. ⁵²Ilkantamacheetzimi iyotaantzirori Ikantakaantaitane! Te pimataajatero eeroka piyotane-tya, arira pikenakaakerori eeroka kaari ikemathatantaro pashinepayeeni.”

⁵³Ikanta Jesús ithonkakero ikantayeta-keri. Ari jetanakaro Fariseo itsipayetapaakari iyotzinkariite, japatoventaari Jesús ikovake inkompitakaiyaari onkantya inkemantyaariri ompaitya inkanteri. ⁵⁴Ishintsithavaitakeri, ikovi iñaavaitakairi ñaantsi kaariperori onkantya inkamanta-kotantyaariri.

Shineyakairori itantane Fariseo

12 ¹Ipoña ipiyotzimentaitapaakari Jesús, anavyaapirinikitaka ikantaka atzirriite. Irojatzí ikantantanakari iriyotaane: “Ontzimatyepaamaventyaaro shineyakaarori itantane Fariseo, iramata-vimento onatzi. ²Tema ontzimatyekonfoaatakoyetai okaratzi omanakoyevetainchari, oñaarontaiya kaari ikemathaveeta pairani. ³Okaratzi pomanakaavetari, ari onkoñaatakotai. Okaratzi piñaavaitziri apaniro pipankoki, ari inkemakoyeetairo iriñaaventaitero shintsiini.”

¿Intzimekama ñaapinkathateri?

(Mt. 10.26-31)

⁴Ikantzi Jesús: “Asheninká, eero pipinkashivaitari materone irovemi, tema ari overaapaakari jaavyiiri irirori. ⁵Jirika tsika intzime pimpinkeri: Iriitakera pimpinke Pava matzirori jovamaantzi, impoña irotyaantemi sarinkaveniki. Intaani iri piñaapinkathatai apaniro. ⁶Tema te impinaperovetya tsimeripayeeni, iro kantamaitacha jiyotzi Pava aririka inkamakaante, tekatsi iramaakiite

* **11.42:** Iro ikantaitziri jaka inchashimpoki: Menta, ruda, maaroni okaratzi ivankireetari. Irootake kempitarori pinitzi.

aparoni.* ⁷Jiyotzitaro Pava okaratzi tzimayetatsiri aishi. Tema piñaakero jaamakotari tsimeripayeeni, eerokara imaperotzirori jaamakotami, eero pipinkantashivaite.”

Inkarate ñaaventakotainane atziiriite

⁸“Intzimerika kanterine isheninka: ‘Jashitaana Jesús.’ Eejatzi inkempitaiya Itomi Atziri inkantairi imaninkarite Pava: ‘Nashitaari irika.’ ⁹Iriima tsika intzime kantairine isheninka: ‘Te jashitana Jesús.’ Ari inkempiitairi irirori, inkantaiteiri imaninkarite Pava: ‘Te nashitaiyaari irika.’ ¹⁰Tsikarika intzime kantzimatakerine Itomi Atziri, kantatsi impeyakoitairi. Iriima intzime kantzimatakerine Tasorentsinkantsi, eerora jiñihiro impeyakoitairi. ¹¹Aririka irayeeetemi japatotapiintaita isaikayetzi pinkatharensi, eero okantzi-moshirevaitashitami, pinkante: ‘¿Opaitama nonkanteriri?’ ¹²Tema Tasorentsinkantsi iyotakaimirone opaitarika piñaavaiteri janta.”

Iñaaventakoitzi masontzitatzi ashhaarantzinkari

¹³Ipoña iñaavaitzi aparoni piyotzimentakariri, ikantzi: “Iyotaanari, pinkante-nari nirentzi impainaata kashetani jookanairi ashitanari.” ¹⁴Ikantzi Jesús: “Asheninká, tera naaka amenakoyetzirori tzimaventavakaantsi nonkantantyaariri pirentzi.” ¹⁵Eekero ikantanakitzi Jesús: “Paamaventya pineveyetaro ashaakaron-tsi. Tera iro ovañaayetemine.” ¹⁶Ipoña joshiyakaaventanakeneri, ikantzi: “Tzimatsi aparoni ashaarantzinkari kithotaintsiri osheki ivankivaire irovaneki. ¹⁷Ipampithashirevaitaka, ikantzi: ‘¿Tsikatya noveroka oshekitaintsiri novankire?’ ¹⁸Ipoña ikantashireta-

nake: ‘Jiroka nanteri. Notantoryeero novantapiintari novankire. Impoña novetsikakaante iniroite, ari noverori okaratzi novankiretari, eejatzi nashaakaro. ¹⁹Ari onimotenari, tema osheki novanontakari. Osheki osarensi nomakoryaavaite, novatziivaitya, niravaite nomire, noimoshirenkavaitya.’ ²⁰Iro kantamaitachari, ikantzi Pava: ‘Masontzi, iroñaaka tsireni iraashinenkai-taimi, tera piyote impaitya agairone okaratzi pashitari.’ ²¹Arira ikantakotari oshekyaaavaitashitarori irashaakaro, te joshekyaaavaityaaro okaratzi jashitari Pava.”

Iñaaventziro Jesús kantzimoshiretaantsi (Mt. 6.25-34)

²²Ipoña ikantanairi iriyotaane: “Pinkeme nonkante: Tera onkameethate onkantzimoshirevaityaami, pinkante: ‘¿Impaitya noyaari, impaitya nomire-tyaari, impaitya nonkithatyaari?’ ²³Tema tzimatsi pashine ampampithashiretakotapiinteri añaantareki, iro kovaperotacha anayiro okaratzi ovayetapiintari, okaratzi akithaayetapiintari eejatzi. ²⁴Pimpampithashiretakotari tsimeri. Te iriyote impankitanontya iroyaari, te irovetsike ipanko irovanontya ivankire. Iro kantamaitacha Pava, ipayetapiintakeri irovarite. Aakara jimaperotzi jetakotai Pava. ²⁵Aririka paakoventyaaro onkantzi-moshirevaityaami, ¿arima pinkantakaa-kyaro povavineentavairo posarensite kapicheeni? ²⁶Tera onkantatyepovavineentero kapicheeni, ¿opaitama okantzimoshiretantamiri? ²⁷Pimpampithashiretakotero inchataya, te añaero antavainete, te ontyaanontya onkitha-tyaari. Iro kantamaitacha te onkantzimoshirevaityaaro, onkante: ‘¿Opaita

* **12.6:** Kantakotachari jaka “te impinaperotya tsimeri,” irojatzi kantakotachari jamanantamatsitaintairi apite kireeki inkarate 5 tsimeri.

nonkithaatyaaari?’ Aña ovaneenkata kameetha, anayiri jovaneenkaveta Salomón pinkatharivetachari pairani. ²⁸Iriitakera Pava ovaneenkatzirori, okantavetaka kapiche añaavetaro ovaneenkatapainata, iro osamani, tekatsi apantyaarone aririka onkamateyatanake, tema inchekiyeetakero, impoña intaayee-takero. Eeroka irimaperote inkempoyaa-ventemi Pava, aritake, eero pikisoshire-vaitzi. ²⁹Aritapaake okantzimoshirevaita-kami eeroka, pikantzi: ‘¿Opaita noyaari, opaita nineri?’ ³⁰Apatzirora okantzimoshi-revaitari ikaratzi kaari kempisantatsi. Irooma eeroka, jiyotakoyetzimiro Ashitairi opaitarika kovityiimoyetamiri. ³¹Iro kovaperotacha pinkokovatairi impinkatharishireventaimi, impoña piñaayetairo impayetaimiro okaratzi kovityiimoyetamiri.”

Iñaaventziro Jesús inkitesato ovaararontsi
(Mt. 6.19-21)

³²“Eerokaite kempitakariri nopira, eero pitharovashitaiyani, tema iriitake Pava kovaintsiri impinkathariventaimi. ³³Pimpimantayetero tzimimotzimiri, pimpashitanyaaaro. Iro kameethatatsi pantayetairo iroka piñaantaiyaarori pisaikai kameetha inkiteki. Kempitavai-taka povaarantayeeyaami inkiteki tsika te ompathaonetapai, tsika te intzimapai koshintzi. ³⁴Tema tsika janta povaa-ran-taka, ari pimpampithashiretapiinterori eejatzi.”

Omperataari aamaventachari

³⁵“Povathakitanakero piithaare. Poisayeteri pootamento. ³⁶Pinkem-pi-tyaari omperataari oyaaventariri irareetaiya ivinkatharite joimoshirenka, inkene irantavaineri thaankiini iromper-tapiiyaariri. ³⁷Kimoshirera inkantaiya aparoni omperataari itzimi iñaapairi ivinkatharite aamaventa ikantaka.

Omaperora nonkante, aritake iromisai-kairi jovapiintaita iritake oyiitainerine irovarite. ³⁸Kimoshirera inkantayetya, intzime iriñeetapairi aamaventa ikanta, onkantavetya te iriyote tsikapaite irareetya, niyankiite terika onkitaizima-take. ³⁹Pinkemero iroka. Aririkami iriyote aparoni ashitaanitachari impoka-tye koshiterine, ari iraamaventakyaami, eero ikoshitaarantaitzirimi. ⁴⁰Iro piyoteri eerokaite, ontzimatyete paamaventayetya. Tema te piyote tsikapaite impiyantaiyaari Itomi Atziri.”

Kaariperori omperataari
(Mt. 24.45-51)

⁴¹Ari ikantanake Pedro: “Pinkathari. ¿Arima nokaratziri maaroni atziri poshiya-kaaventakena?” ⁴²Ikantzi Jesús: “Pinkem-pitakotyaari aparoni otzikataari kameetha-shireri itzimi pampithashiretachari kameetha. Jookanakeri ipankoki ompera-tariri, ikantanakeri: ‘Pamenenari ikaratzi saikatsiri pankotsiki.’ ⁴³Kimoshirera inkantya irika omperataari, aririka impiye ivinkatharite iñaapairi jimonkaraakero ikantanakeriri. ⁴⁴Aritake ishinetaakeneri iraamaakoventyaaniri okaratzi jashitari. ⁴⁵Irooma inkantashiretakemi omperataari: ‘Eero ipiyita novinkatharite.’ Impoña irantavaitakeri ikaratzi jomperaitari eejatzi inkempitaakero tsinane jomperai-tari. Jatake irovatziivaitya, ishinkivaitya. ⁴⁶Onimovaitziri irika omperataari, iromapokashitaiyaari irareetaiya ompera-tariri. Irimaperoteri irovasankitaapairi, irookapairi janta tsika ikashiyakaitakari kisoshireri. ⁴⁷Tema irika omperataari jiyovetakaro okaratzi inintakaavetariri ivinkatharite, temaita iraamaventaiyaari impiye. Irootake impasaperoitantiyaariri. ⁴⁸Iriima itzimi kaari iyotakoterone okaratzi inintakairiri, eero ipasaperoitairi. Tema ikaratzi ishinetaaheetziri irantapero-yeteromi ikovaitziri, osheki iromperai-

tyaari. Intzimerika osheki javentaayeetari, osheki inkovakoyeeteriri irirori.”

Iñaaventakota Jesús

(Mt. 10.34-36)

⁴⁹“Tema iro nopokantari novasankitairi kaariperoshireri, okempivaitakaro iriimi paampari namakemi kipatsiki. Osheki nokovataikemi etataitya irovasankitaa-yeete, aperotaiyaami kaariperori. ⁵⁰Iro kantacha ontzimatyete netanakyaaro naaka nonkemaantsitanakya, irojatzi nomonka-raantakyaarori. ⁵¹Piñaajaantake iro nopokantari iñaamatsiyeetairo atziri isaikameetha. Aña nopokakera, namatziro antaminthatavakaantsi. ⁵²Iroñaaka iriñeetero irantaminthatavakaiya atziri isaikavankotavakaiyani, apite atziri irantaminthateri pashine atziri karatatsiri mava. ⁵³Aparoni evankari ari impithokashitakyaari iriri, impiyatziyaari eejatzi iriri inkisaneenteri itomi. Ompithokashityaaro tsinane iniro, ompiyatziyaaro eejatzi iniro. Ompithokashityaaro tsinane ayirontari, ompiyatziyaaro eejatzi ayiro.”

¿Tema piyotero kantainchari?

(Mt. 16.1-4; Mr. 8.11-13)

⁵⁴Ipoña Jesús ikantziri atziri piyotzi-mentakariri: “Tema aririka piñeero menkori ikyaaapiintzi ooryaatsiri, pikanta-piintzi: ‘Omparyaatye inkane.’ Omata pikantakeri. ⁵⁵Tema aririka pinkemero tampyaa ompoñeeya katonko, pikanta-piintzi: ‘Osaryaatye kameetha iroka kitaite.’ Omata okaratzi pikantziri. ⁵⁶iKamataviri! Piyovetaro eeroka tsika okanta piñaayetapiintziro inkite, eejatzi kipatsi. ¿Opaitama kaari piyotakotantaro okaratzi kantachari iroñaaka?”

Paapatziyaari kisaneeentzimiri

(Mt. 5.25-26)

⁵⁷“¿Opaitama kaari pamenantaro eeroka okaratzi kameethatsiri?

⁵⁸Aririka intzime kishemineri, impoña iraanakemi pinkatharentsiki, pintharova-kote eeroka avotsiki, pinkanteri: ‘Eero pikisavaita, thame aakameethatavaka-gaiya.’ Tema aririka irareetakaakyami pinkatharentsiki, inkantaitakeri aamaventaneri: ‘Paanakeri irika.’ Irojatzi iraantaitanakyaamiri irashitakoitemi. ⁵⁹Tema eerorika pipinatashitari okaratzi pireevere, eerora piñagairo iroimishitovakaantaimi. Omaperora.”

Eerorika povashaantairo pameyetari, ari pimpeyaashitaiya

13 ¹Ari ipokaiyakeni kamantziriri Jesús, tema Pilato jovamaakaan-take Galilea-satzi janta ipometajaantaita-piintziniri Pava piratsi. ²Ikantanake Jesús: “¿Piñaajaantzima eerokaite iro jantantaitakarori iroka tsika ikantaitakeri jovamaitakeri, tema janaatziiri ikaariperoshiretzi pashine Galilea-satzi? ³Nokantzi naaka: Te ari onkantya. Eerorika povashaantziro pameyetari eeroka, ari pinkempitakotaiyaari irirori. ⁴Ari ikempitakari karatatsiri 18 kamaintsiri atsinakakeri pankotsi janta Siloé, ¿piñaajaantzima iri maperotzirori ikaariperoshiretzi janayiri pashine Jerusalén-satzi? ⁵Nokantzi naaka: Tera ari onkantya. Tema eerorika povashaantziro pameyetari, ari pinkempitakotaiyaari.”

**Joshiyakaaventaitziro
pankirentsi kaari kithotatsine**

⁶Ipoña Jesús joshiyakaaventanakero, ikantzi: “Otzimi aparoni atziri ivankire irovaneki. Aparoni kitaite jiyaatake iramenero tzimakerika okitho, temaita iriñaapaake. ⁷Ikantakeri aamakoventani-riri: ‘Tzimake mava osarentsi nopokaveta nameniro novankire onkithote, temaita noñe. Pinchekero, amenaashivaita okatziya jaka.’ ⁸Ari jakanakeri irirori,

ikantzi: 'Eero novinkatharite, añavairo iroka osarentsi eerorika okithotzi, nonkithatashitavakero oponkitziki notyaakitavairo onkithotantyaari.⁹ Aririka onkithotai, kameetha onatzi. Irooma eerorika, aripaitera pintovakaan-tero.'"

Jovavisaakotziro Jesús aparoni tsinane kitaite imakoryaantaitari

¹⁰Ikanta jiyotaantzi Jesús kitaite jimakoryaantaitari janta japatotapiintaita, ¹¹ari osaikiya aparoni tsinane tzimakotaintsiri 18 osarentsi jaakaitziro. Tsinkamitzitake, te onkante onkatziye kameetha. ¹²Ikanta iñaapaakero Jesús, ikaimapaakero, ikantziro: "Tsinané, eshitakotaimi pimantsiyaveta." ¹³Jantzi-takero kapicheeni otsinkamitzitake. Tampatzikatanai kameetha. Osheki otharomentaventanakari Pava. ¹⁴Iro kantamaitacha te onimoteri jevatatsiri japatotapiintaita, iniroite ikisanaka, iñaakeri jovashinchaantake Jesús kitaite jimakoryaantaitari. Ikantanakeri atziriite: "Tzimatsi 6 kitaite jantavaitantaitari, ari pimpokeri inkene irovashinchagaitemi. Te onkameethate kitaite jimakoryaantaitari." ¹⁵Irojatzi jakantanakari Jesús, ikantzi: "iKamatavirí! Kitaiteriki jimakoryaantaitari pithataryaakotapiintziri pipira pashitakoyetziri pirakairi imire." ¹⁶Tema iroka tsinane asheninka onatzi, iro isarontari Abraham-ni tzimakotake 18 osarentsi iñaashitakaakaro peyari. ¿Tema onkameethate ovashincheero kitaite jimakoryaantaitari?" ¹⁷Ikantanakera Jesús, iniroite ipashiventanaka ikaratzi kisaneentziriri. Iro kantamaitacha kimoshire ikantaiyanakani atziri ikaratzi ñaakerori jantakeri Jesús.

Joshiyakaaventaitziro okitho inchoato iryaanitatsiri

(Mt. 13.31-32; Mr. 4.30-32)

¹⁸Ipoña ikantanake Jesús: "¿Opaitama oshiyari ipinkathariventantai Pava? ¿Ipaitama noshiyakaaventemirori? ¹⁹Aña oshiyaatyaaro aririka impankiitero okitho iryaanitatsiri pankirentsi. Tema tzimatsi aparoni atziri pankitakerori irovaneki, anaanakero pashine pankirentsi, antaro oteveyetanake, ari imavoshiyetari tsimeri otsimankatapeshitake."*

Joshiyakaaventaitziro shineyakairori tanta
(Mt. 13.33)

²⁰Ipoña japiitakero ikantzi Jesús: "¿Ipaitama noshiyakaaventemirori ipinkathariventantai Pava? ²¹Aña okempitattyaro shineyakaarori tanta. Aparoni tsinane, aakero kapicheeni, okonovakero tantapatha, tekera osamanite, shineyanake maaroni."

Iñaaventaitziro iryaanityenkakiini ikyaapiintaitzi

(Mt. 7.13-14, 21-23)

²²Ithonka ikenayetake Jesús nampitsiki jiyotaantayetzi. Irojatzi ikenantanakari Jerusalén-ki. ²³Ari josampitaitakerori, ikantaitziri: "Pinkatharí, ¿kapichema avisakotaatsine?" Ipoña ikantzi Jesús: ²⁴"Ontzimatye piñaashintsitya pinkempitakaantyaaro pinkyaagaatyeeimi iryaanityenkakiini ikyaatapiintaitzi. Tema osheki kovavetachane inkyaantaiyaaro, eeromaita imatziro. ²⁵Aririka irashitanakero ipanko ashitarori, irojatzirika pisaiakake jakakiroki, pinkantavetya: 'Pinkatharí, pashitaryeenaro.' Impoña irakanake irirori, inkante: 'Te niyotemi tsika pipoña eeroka.' ²⁶Impoña pinkanta-

* **13.15:** Iri ipirayetari janta: buey ipoña asno. * **13.19:** Iro ikantakoitzi jaka okitho iryaanitatsiri pankirentsi paitachari mostaza, iro shookatsi inampiki pashine atziri.

vetanakya eeroka: ‘¿Tema piyotena akaratziranki avaiyani, akaratziranki iravaitaiyini? Piyotaantapiintake nonampiki.’ ²⁷Inkante irirori: ‘Omapero, te niyotemi tsika pipoña. Piyaataveete pankiventarori kaariperori.’ ²⁸Arira piraavaityaari, patsikaikivaitya, aririka piñaayetairi Abraham, Isaac, Jacob intsipataiyaari ikaratzi kamantantaneriite isaike ipinkathariventantai Pava. Irooma eeroka jakakiroki pisaikai. ²⁹Tema inkarate avisakoshiretaatsine impoñaayetaiya tsikarika overaapaa kipatsi, isaikayetai irayooyetairi Pava tsika ipinkathariventantai. ³⁰Tema tzimatsi etayetarori iroñaaka, iriira ñeerone irimpoiyyetai. Tzimayetatsi eejatzi impoiyyetatsiri iroñaaka, iriira ñaayetairone iretayetaiyaaro.”

Jiraaneentakotaro Jesús Jerusalén

(Mt. 23.37-39)

³¹Ari jareeyetapaaka Fariseo, ikantapaakeri Jesús: “Piyaatai, kaakitaintsi Herodes ikovi irovemi.” ³²Ikantzi Jesús: “Piyaate, pimpiyanake, pinkanteri kempitakariri sagari, novashinchaayetziri jaakiri kamaari, novashinchaayetziri mantsiyari. Intaani okapatapaaka mava kitaite nonkaratantyaarori nantziri. ³³Iro kantamaitacha, eekero niyaatatye irojatzi mavatapaintsine kitaite, tema iro aritatsi irovayeeteri maaroni kamantantaneriite Jerusalén-ki. ³⁴Ierusalén-satziite! Osheki povake kamantantaneriite. Pitsitokayetaikeri ikaratzi jotyaantaveetakamiri. Tema nokovavetapiintaka nonkempityaarimi tsimeri isamoronkiitziri iriryaanite. Ari nonkanterimi naaka ikaratzi notomin-taari. Iro kantamaitacha te pinkovaiyeni. ³⁵Iroka pinampi tsika pisaikapiintayeveta, eero iñeetai impaitya nampitaiyaarone. Pinkeme nonkante: Eerora piñiitaana,

irojatzi apaata pinkantantaiyaari: ‘Tasonkaventaari inatzi, tema Pinkatharentsi apaitziri otyaantakeriri.’”

Jesús jovashinchagairi eeniyavaitatsiri

14 ¹Okanta aparoni kitaite jimakoryaantaitari, ikenake Jesús ipankoki ijevare Fariseo iroya. Osheki kempoyaakeri ompaitya iranteri. ²Ariya isaikakeri janta aparoni mantsiyari eeniyavaitatsiri. ³Ipoña Jesús josampitakeri iyotaantayetzirori Ikantakaantaitane itsipataakeri Fariseo, ikantziri: “Kitaite jimakoryaantaitari onatzi iroñaaka, ¿tema oshinetaantsite ovashinchaante?” ⁴Te irakaiyeni, irojatzi imairetaiyakeni. Jaakeri Jesús mantsiyari, jovashinchagairi, jotyaantairi. ⁵Ipithokashitanakari irikapayeeni, ikantziri: “Aririka irotetya pipira omoroki kitaite jimakoryaantaitari, ¿tema ari pinoshikairi thaankiperoini?”* ⁶Tema tekatsi inkante irakanakeri.

Oimoshirenkachari aavakaantsiki

⁷Ari isaiki Jesús ipampoyiiri inkarate ayooterine ijevare Fariseo, tharovako ikantaiyani ikovi irosatekayetya intsipatantyaari jevari iroya. Ipoña Jesús joshiyakaaventanakeneri, ikantanake: ⁸“Aririka inkaimayeetemi poimoshirenkya aavakaantsiki, eerora pikovashita posasatekatya pinkove pintsipatyaari jevari, tema tzimatsi pashine pokatsine anaakotzimiri jiriiperotziri irirori. ⁹Aririka irareetapaakya kaimakaantzi-miri, inkantapaakemi: ‘Eero posasatekata eeroka, piyaate pisaike jantyaatzini.’ Iniroitera pimpashiventanakya. ¹⁰Aña iro kameethatatsi aririka piyaate eero posasatekavaita, pisaikapaake jantyaatzini. Impoña impokake kaimakemiri, inkantemi: ‘Asheninka, pimpoke posatekya eeroka janta.’ Aripaitera

* 14.5: Iri ipirayeetari janta: buey ipoña asno.

iriñaapinkathayeetemi. ¹¹Tsikarika itzimi kovashivaitachane iriñaapinkathayeeterimi, aritake iriñaakero intsinampashiretakaitairi. Iriima tsika itzimi tsinampashi-revaitatsiri, iriitake ñeerone iñaapinkathayeetairi.”

¹²Ipoña ipithokashitanakari Jesús aanakeriri irovakaiyaari, ikantziri: “Aririka pinkaime atziri povakaiyaari, eero pikaimashitari pisheninkajanotari eeroka, pirentzi, ipoña ikaratzi ashaaran-tachari, tema ari onkantake impiyataiyaami eeroka irovakaiyaami. ¹³Aririka poimoshirenkya, iri pinkaimayete ashinonkainkari, mavityaakiri, pesaponthoyetatsiri. ¹⁴Ari piñeero pinkimoshiretai, tema irikapayeeni, eero okantzi impiyataiyami apaata iroimoshirenkya. Iro kantamaitacha ari impinayeetaimi pantakeri aririka irañaayetai kameethashireri.”

Joshiyakaaventaitziro iniroite jovaita

¹⁵Ikanta ikemavakera aparoni ikaratzi isaiki jovaiyani, ikantanake: “Kimoshirera inkantya inkarate ovaachane impinkatharitanakerika Pava.” ¹⁶Ipoña ikantzi Jesús: “Tzimatsi aparoni atziri, jovetsikakaante iniroite oimoshirenkaantsi, ari irovaiyaani. Ithonka ikaimakeri ikaratayini. ¹⁷Ikanta omonkaratapaaka irovantyaari jotyaantakeri iromperatane inkamanteri ikaratzi ikaimakaantakeri, tema irootaintsi irovaiyaani. ¹⁸Tera inkove impokaiyeni ikaratzi ikaimakaan-taveetakari. Jetanakaro aparoni, ikantzi: ‘Eero okantzi niyaate, niyaatatye namenero ovaantsi namanantakeri. Irootake eero okantanta niyaate.’ ¹⁹Ikantake pashine: ‘Niyaatatye noñaantyaari namanantakeri nopirapayeeni, irootake eero okantanta niyaate.’” ²⁰Ari ikantake pashine eejatzi: ‘Eero okantzi

niyaate, tema ovakera naavakaaka.’

²¹Ipoña ipiya omperataari, ikamantapairi ivinkatharite kantainchari. Iniroite otsimaanakari, ikantanakeri iromperatane: ‘Piyaate, paniitero tsika overaa nampitsi, pamakeri ashinonkainkari, mavityaakiri, pesaponthoriite inkarate piñeeri janta.’ ²²Ari jimatakero iromperatane. Ipoña ikantairi ivinkatharite: ‘Nomatakero okaratzi pikantakenari. Iro kantamaitacha eeniro okaankitzi pankotsi.’ ²³Ipoña ikantziri iromperatane: ‘Pinthonkero paniitero avotsi, piyaayete tsikarika, pishintsiventero inkarate piñeeri janta, impokeeta ojaikityaata nopanko. ²⁴Pinkeme nonkante: Oshekira netavetakari nokaimakaantziri, eeromaita iñaajatziro iroya kapicheeni novetsika-kaantakeri ovaritentsi.’”

Pomerentsitachari ankempitakotyaari Cristo

²⁵Osheki ikaratzi oyaatakeriri Jesús. Ipoña ipithokashitanakari, ikantziri: ²⁶“Aña iro onimotzimiri petakoyetari piri, piniro, piina, pitomi, pirentzi, pitsiro, petakota eejatzi apaniro eeroka. Iro kantacha aririka anaanakero okaratzi petakotyaanami naaka paventaana, tera pinkyaaryoote pinkempisantena. ²⁷Ontzimatye pinkyaaryooventero noñaaventayetakemiri, onkantavetakyapaipakoi-temi. Aririka povashaantakero, eerora nokempitakaantami eeroka niyotaane. ²⁸Aparoni kovatsiri irovetsike pankotsipenthakii, iretavakyaaro impampithashiretya tzimatsirika irimatantyaarori irovetsikero. ²⁹Ari onkantya inthonkantyaarori iretanakyaaro irovetsikero, tema aririka irookaventakero ari ishirontaventakyaari inkarate ñeerine. ³⁰Inkantayeni: ‘Piñaamatsiteri irika, te iraavyeero, jookashitaro.’ ³¹Ari ikempitari eejatzi,

* 14.19: Iri kantakotachari jaka nopirapayeeni, karatatsiri 5 buey.

aparoni pinkathari tzimatsiri 10,000 irovayirite, iriminthatya irovayirityaari pashine pinkathari tzimatsiri 20,000 irovayirite. Ontzimatyera iretavakyaaro impampithashiretavakya, aririka iroitsinampaakeri. ³²Iñaakerorika eero joitsinampairi, eenirora joveraa intaina pashine pinkathari pokatsiri irovayirityaari, irotyaantake kanterine: ‘¿Tsikama ankantyaaka eero ovayiritavakaanta?’ ³³Ari okempitari eejatzi ontzimatyepetavakyaaro pimpampithashiretavakya eerokaite, tema eerorika povashaantziro petakoyetaro okaratzi pashiyetari, eerora nokempitakaantaami niyotaane.”

Kempitarori tzivi kaari katyotaatsine
(Mt. 5.13; Mr. 9.50)

³⁴“Tema kameetha okanta tzivi okatyotzi. Iro kantacha aririka inkonovaitero tsika ompaitya, eero apantaaro inkatyokantaityaaro. ³⁵Tekatsi apantaiyaarone tzivi, eero aritaajatzí eejatzi isaiponkitzitantaityaaro pankirentsi, ontzimatyero irookaitero. Kovirori inkemathatero iroka, irovayempitayta inkempisante.”

Jiñaaventaitziri oisha peyavetachari
(Mt. 18.10-14)

15 ¹Osheki kovakotziriri kireeki isheninka itsipatakari atziri kaariperoshireri, ikempisantzi jiyotaantzi Jesús. ²Ikanta Fariseo itsipatakari iyotzinkariite, iñaaventanakeri Jesús, ikantzi: “Pameneri irika, ikempiyakari atziri kaariperoshireri, itsipatari jovapiintaiyani.”

³Ipoña Jesús joshiyakaaventanakeneri, ikantanake: ⁴“Tzimatsi piratachari ikaratzi 100 iroishate. Okanta aparoni kitaite, ipeyaka aparoni iroishate, jookanakeri pashine 99 oisha tsika te

inampiitaro, jatake ikokovatairi peyeenchari. ¿Tema pimatziro eeroka iroka? ⁵Ikanta iñaapairi iroishate, kimoshire ikanta janatapairi. ⁶Tema jareetara ipankoki, japatotapairi isheninka, ikantapairi: ‘Pimpoke pintsipatyana aimoshirenkya, tema noñagairi noishate peyavetainchari.’” ⁷Eekero ikantatzi Jesús: “Arira onkempitagaiya inkiteki, iniroite inkimoshireventaiteri aparoni atziri ovashaantairori ikaariperoshireveta. Iranaanakeri 99 kameethashiretaiyatsiri.”

Joshiyakaaventaitziri kireeki peyavetachari

⁸Ipoña ikantzi: “Aparoni tsinane tzimatsi 10 oireekite. Okanta aparoni kitaite ipeyapithatakaro aparoni oireekite, ovaampatake ootamento, opishitakero maaroni opanko okokovatairi oireekite.” ⁹Okanta oñagairi, okaimakeri osheninka, okantakeri: ‘Pimpoke, pintsipatyana noimoshirenkya, tema noñagairi noireekite peyavetainchari.’” ¹⁰Eekero ikantatzi Jesús: “Arira inkempitagaiya imaninkarite Pava iniroitera inkimoshireyetai iñaakerika aparoni atziri jovashaantairo ikaariperoshirevaitzi.”

Iñaaventaitziri tomitsi aparavaitatsiri

¹¹Ipoña ikantanake eejatzi Jesús: “Aparoni atziri tzimatsi apite itomi. ¹²Ikanta iyaapitsi itomi, ikantakeri iriri: ‘Apá, pimpenaro okaratzi pashitakaiyaa-nari.’ Ari ikantakero, itsiparyaakeneri itomi okaratzi irashitakaiyaariri apaata aparopayeeni. ¹³Tekera osamanite, jatake iyaapitsi itomi intaina pashineki nampitsi. Ari japaravaitashitakari iireekite. ¹⁴Ikanta japerotakeri japaratakeri maaroni, iñeetake iniroite tashetsi

* **15.8:** Ikantakoitziri jaka “kireeki,” irijatzira ipaitayeetziri “dracma,” kireeki inatzi jashiyetari Grecia-satzi. Iriitake ipinantaitariri antavaitatsiri aparoni kitaite.

janta nampitsiki. Ari ikovityaanaka ikaratzi japaratashivaitakari. ¹⁵Ipoña jiyaatashitakeri nampitarori janta ikovi antavairentsi, jotyaantaitakeri iraaamaventyaari chancho. ¹⁶Iniroite itashaake, ikovake irayooteri chancho, tema tekatsi perine iroyaari. ¹⁷Ipoña ikantashiretanake evankari: 'Osheki janintaavaita jovatziita antavaitatsiri ipankoki ashitanari, ñipaitama nashinonkaantavaintari naaka jaka notasheneentzi?

¹⁸Ontzimatyé niyaatai ashitanariki, nonkantapairi: 'Apá, tzimatsi kaariperori nantzimotakemiri, eejatzi nokempitaakeri Inkitesatzi. ¹⁹Te arite pinkempitakaanaina pitomi, intaani nokovi pinkempitakaanenari ikaratzi antavaitzimiri.' ²⁰Ari ipoña ikatziyanaka, pokai ashitariki. Ikanta ashitariri, amenavookitatsi irirori iñaavairi ipokai, ishiyashitavaari, javithanotavairi, inintaaporotavairi.

²¹Ikantapaake itomi: 'Apá, tzimatsi kaariperori nantzimotakemiri, eejatzi nokempitaakeri Inkitesatzi. Te arite pinkempitakaanaina pitomi.' ²²Iro kantamaitacha ashitariri, ikantakeri iromperatane: 'Pamake irooperori kithaarentsi, pinkithaataavairi notomi. Poveneri irakoki mareryaatatsiri, pinkyaantakaiyaari eejatzi zapato.

²³Impoña pamenake evonkiri vaca kameetha ivathate, povamayeri. Nokovi aimoshirenkyá. ²⁴Tema irika notomi kamavetaka, iro kantamaitacha añagái iroñaaka. Pairani ipeyaka, iñeetairi iroñaaka.' Ari jetanakaro joimoshirenkaiyani.

²⁵Ikanta irantarite irirentzi saikatsi jantavaitzi ovaantsiki. Pokai pankotsiki, ikemapaatziri joimoshirenkaiyani.

²⁶Josampitapaake aparoni iromperatane opaita ikimoshiretantaitari. ²⁷Ari ikantanakeri: 'Areeta pirentzi, irootake

jovamaakaatantakari piri evonkiri vaca, tema kameetha jareeta pirentzi tekatsi avishimoterine.' ²⁸Ari ikisapaaka, te inkove inkyaapai pankotsiki. Ipoña jiyaatashitakeri iriri, osheki ipankiventakari intsipatantyaariri joimoshirenka. ²⁹Irojatzi ikantantanakariri iriri: 'Piñaavetana naaka osamani nosaikimotzimi, tekatsi nantzimotemi. Tetya pimpajaa-tena aparoni piratsi noimoshirenkyá.* ³⁰Iro kantamaitacha ipokaira iyeka thonkitakemiriri piireekite ipiro mayem-piro, iriia povamainiri vathatatsiri poimoshirenkavairi.' ³¹Ari jakanake iriri, ikantziri: 'Notomí, ari pashi poviro pisaikimotakena eeroka, maaroni okaratzi nashitari, eerokara ashitaro maaroni. ³²Irootake ankimoshiretantyaari iroñaaka, tema irika pirentzi, kamavetaka, iro kantacha añagái iroñaaka. Ipeyavetaka jiñeetairi iroñaaka.'"

Joshiyakaaventaitziri kaariperori omperataari

16 ¹Ipoña Jesús ikantakeri eejatzi iriyotaane: "Tzimatsi aparoni atziri ashaarantachari. Itzimi irirori iromperatanepayeeni. Okanta aparoni kitaite tzimatsi pokaintsiri, ikantaitakeri ashaarantachari: 'Irika ijevare pomperatane, japaratakemiro pashaakaro.' ²Ikanta irika ashaarantaneri ikaimakeri iromperatane, josampitakeri: '¿Opaitama pantakeri? Nokemake ikantaitana. Nokovi poñaakenaro okaratzi pantavaitakenari. Tema ari okaratapaake pijevatziri nomperatanepayeeni.' ³Ari ikantashiretanake irika omperataari: '¿Tsiikatya nonkantyaaka iroñaaka? Iromshitovatyeeena omperatanari. Te onkante nonpankivaite, aririka nonkampitante impashityaana, osheki nonpashiventya.' ⁴Ipoña ikantashiretzi: 'Niyotake ompaitya

* 15.29: Ikantakoitzi jaka "piratsi," iriitakera cabra.

nanteri iraakameethatantaityaanari pankotsiki aririka iromishitovaitakena.⁵ Japatotakeri ikaratzi ireevetziriri ivinkatharite, ikantakeri etakarori: ‘¿Tsikama ikaratzi pireevetziri novinkatharite?’⁶ Ikantzi irirori: ‘Nireevetziri ikaratzi 100 inchatonaa jovaitzi yeenkantsi.’ Ipoña ikantziri: ‘Jiroka pireevere, thaanki posankinate, intaani inkaratai 50 inchatonaa pireeveteri.’⁷ Ipoña josampitakeri pashine ikantziri: ‘¿Eeroka tsikama ikaratzi pireevetzi?’ Ikantzi: ‘Nireevetzi okaratzi 100 ipiyotakoyeetziro trigo.’ Ipoña ikantziri eejatzi: ‘Jiroka pireevere, posankinate, intaani onkaratai 80 ipiyotakoyeetziro.’⁸ Ikanta irika pinkathari, joñaakantakeri iromperatane tema iñaakeri omatatziiri jiyotzi tsika inkenakairo kantainchari. Arira ikantayetari atziripayeeni iroñaaka, imataty jiyotzi tsika inenakairo iraakameethayeyantyaariri isheninka, janayiri tsika ikanta kempisantzinkariite.”⁹ Irojatzi ikantantanakari Jesús: “Ontzimayte piyote paakameethatantyaaro pashaarantayetari iroñaaka onkantavetya te apantaperotaro, iroora onantiaaari iraakameethayeetaimi apaata eeroka janta inkiteki.

¹⁰Itzimirika kyaaryootaintsiri kapicheeni, iriitake kyaaryooperotaa-tsine. Itzimirika kaariperoshiretatsiri kapicheeni, iriitake maperotairone inkaariperotai. ¹¹Terika pinkyaaryooven-tero ashaakarontsi kaari apantaperotaro jaka, tekatsira ameentyaamine irooperoriki. ¹²Terika pinkyaaryooven-tero ashinentsi, tekatsira pemineri pashityaari eeroka. ¹³Tekatsira aparoni omperataari materone irantavaitene apite pinkathari. Tema aparoni inkovaperote jomperatari, iriima pashine inkisaneentakeri. Ari

okempitari eejatzi, tekatsira materone inkempisanteri Pava, aririka impampitha-shiretakotero ashaakarontsi, kempivaitaka omperanatatyeyaarimi.”

¹⁴Ari ikaratzi ikemaiyakeni Fariseo, tema irijatzi nevetarori ashaakarontsi, ishirontzimentakari Jesús ikemiri ikantayetakeri. ¹⁵Ipoña ikantanakeri: “Piyotzi potzikaaventaiyani eeroka eero jiyotantami atziri, iro kantamaitacha jiyotzimiro Pava okaratzi pipampithashi-reyetari. Tema okaratzi irooperotziimove-tariri atziri, ipinkimatziro Pava.”

Ikantakaantaitane ipoña ipinkathariventantai Pava

¹⁶“Tema pairani iñaaventayeetakero Ikantakaantaitane ipoña irosankinare kamantantaneriite. Ipoña ikinkithatake Juan. Ikematziiro iroñaaka atziriite Kameethari Ñaantsi tsika ikanta ipinkathariventai Pava. Iniroite ikovi iriñeero okempitaro ishintsitaitzi aririka irovayiritaitya. ¹⁷Te opomereentsita aperotaiya apaata kipatsi eejatzi inkite, iro kantamaitacha eero aperotzimaitaatsi Ikantakaantaitane.”

Jiyotaantzi Jesús ikantzi: “te apantyaaro pookero piina”

¹⁸“Itzimirika ookerone iina, aririka iragai pashine tsinane, jimayempiventakero etavetarori. Ari ikempitari eejatzi agairone tsinane jookiri oime, imayempitake irirori.”

Ashaarantachari ipoña Lázaro

¹⁹“Tzimatsi aparoni atziri ashaarantachari, tsika itzimi ovaneenkatachari ikithaatapiinta. Jaakoventaro kitaiteriki joimoshirenka ovaneenka jovatziivaita.”^{*} ²⁰Tzimitacha eejatzi aparoni ashinonkaa-

* **16.19:** Iro ikantakoitziri jaka “ovaneenka,” kithaarentsi jonkeromaitatsiri. Osheki ovinaro iroka. Intaani ikithaayetaro ashaarantachari.

vaitachari ipaita Lázaro, ithonka ipathaa-vaitake irika. Ari jonoryaapiinta jakakiro ipankoki ashaaranteneri. ²¹Iritake kovatsiri iriyoeyero jovaryaaetziro irovanaro ashaarantachari. Pokatsi otsitzi ithotziri ivathaaroki. ²²Ikanta apaata kamake ashinonkainkari, jaanakeri imaninkarite Pava, jatake isaikira Abraham. Ipoña kamitaka eejatzi ashaarantachari, ikitaitakeri. ²³Ikanta janta sarinkaveniki, osheki ikemaantsi-vaitaka irika ashaarantavetachari. Jamenakotakeri intaina jiñaatziiri Abraham itsipatakari Lázaro. ²⁴Ari ikaimanake irirori, ikantzi: ‘Chariné, Abraham, pineshinonkatena. Potyaanteri Lázaro iramaajatakana kapicheeni jiña nomiretavakyaari, tema itashineenta-tyaana shintsiini paampari.’ ²⁵Ikantanake Abraham: ‘Nochariné, poshiretyaaro pashaakaro pairani, eejatzi ikempita Lázaro joshiretaro iñaashivaitakari. Iro kantamaitachari kimoshire ikanta irirori jaka, irooma eeroka ontzimatyepinkemaantsivaitaiya. ²⁶Tekatsi pinkene pimpoke, tzimatsi iniroite impereta otzikairi, eero okantzi eejatzi niyaatashi-temi eeroka.’ ²⁷Eekero ikantaveta irirori: ‘Pinkeme nokantzimi chariné, potyaante jatatsineri isaiki ashitanari. ²⁸Tzimatsi janta ikaratzi 5 nirentzi, pinkamanteri eero ipokanta irirori jaka, osheki jiñaashitaitaro.’ ²⁹Ari ikantzi Abraham: ‘Tzimatsi Ikantakaantakeri Moisés, tzimatsi eejatzi ikantayetakeri kamantantaneri, iro inkempisanteri.’ ³⁰Ipoña ikantzi eejatzi: ‘Eerotyami, Chariné, Abraham. Tzimatsirika aparoni kamatsiri kamantairine añaatsiri atziri, ari irovashaantairo kaariperori jameyeteri.’ ³¹Eekero ikantanakitzi Abraham: ‘Tema te

inkempisantero ikantayevetari Moisés eejatzi ikantayetakeri kamantantaneri, eerotya ikempisantaajatziri inkamantave-tyaari aparoni kaminkari.’”

Eero pantakaantziro kaariperori

17 ¹Ipoña Jesús ikantanakeri iriyotaane: “Ari intzimapiintatye antakaanterone kaariperori. Inkantama-cheeteri irika. ²Tsikarika itzimi antakaakere kaariperori aparoni eentsi aventaanari, ari irovasankitaayeetairi. Iro kameethatatsimi inthayeeteneri mapi ikentsiki, iroviinkaitakeri inkaareki, ari onkantya eero ikaariperotakaantantami. ³Ontzimatyepampaventya eeroka. Tema intzimerika aparoni antzimotemine kaariperori, pinkaminairi. Aririka irovashaantanairo jantayevetakari, pimpeyakotero jantzimovetakamiri. ⁴Ari okempitari eejatzi. Tzimatsirika atziri osheki irantzimotapiintakemi, okempitaa-jatatyama onkarate 7 irapiipitero aparoniki kitaite, ontzimatyera papiipiteri pimpeyakoteri aririka impokashita-piintakemi inkovakotemi pimpeyakotairi.”

Paventaaperotakaina

⁵Ikanta Otyaantajanoriite, ikantanakeri Jesús: “Nokovi poshoretakaaperotyaana.” ⁶Ipoña ikantzi Avinkatharite: “Onkanta-vetakya eero iniroitetzi poshretaana, onkempityaaro okitho iryaani pankirentsi, aritake pimatakero iniroite inchato katziyeenchari, pinkantero: ‘Pishirinke, piyaate pinkatziye janta inkaareki.’ Nonkante, arira omatakya.”*

Irantayeteri omperataari

⁷“Aririka intzime pomperatane, piñaavairi irareetaiya joshevavaitzi povaneki,

* **17.6:** Iro ikantakoitzi jaka “okitho iryaani pankirentsi,” paitachari “mostaza,” iro shookatsiri inampiki pashine atziri. Iro ikantakoitzi jaka “iniroite inchato,” paitachari “sicómoro,” irojatzi shookatsiri pashineki inampi atziri.

jaamaakoventari pipira çarima pinkanta-vairi: ‘Payootapaina?’ ⁸Aña eero, intaani pinkantavairi: ‘Ponkotsitapai ovaritentsi. Povathakitya inkene poyiitena, irojatzi novantakyaari, nirake nomire eejatzi. Impoña pimpoite eeroka povaiya.’ ⁹¿Arima pimpaasoonketakeri okaratzi iranteri pomperatane? Aña eero. ¹⁰Arima pinkempi-tyaari eejatzi eeroka, aririka pimonkarataa-kero okaratzi inintakaimiri Pava, ompoña pinkante: ‘Eero asagaaventavaita jompera-yeetai, tema intaani amonkaraamatsitero okaratzi ikovakaayeetakairi antero.’”

Jovashinchagaitziri 10 pathaavaitatsiri

¹¹Ipoña javisanake Jesús iriyaatero Jerusalén-ki, ikenanakero Samaria-ki ipoñaanakaro Galilea. ¹²Ikanta jareetapaaka aparoniki nampitsi, ari jomonthaavakari 10 shirampari pathaavaitatsiri, intaina ikatziyeeyapaaka. ¹³Ikaimaiyini, ikantziri: “Iiyotaantanerí Jesús, pineshinonkataina naaka!” ¹⁴Ari jamenanakeri irirori, jiñaatziiri ikatziyeeyani, ikantziri: “Piyaata-shiteri omperatasorentsitaari iramenavake-miro pivathaaro.” Ikanta jiyaataiyanakera, omapokashitaka opeyanaka ivathaaro, eshitakoyetanai. ¹⁵Ikanta aparoni iñaakerora jeshitakotai ipathaavaitzi, tharomentaka ipiyaa irirori, ikimoshireventanakeri iniroite Pava. ¹⁶Jotyeerovashitapaakari iitziiki Jesús, ipaasoonketapaakeri. Irika piyaachari Samaria-satzira inatzi. ¹⁷Ipoña ikantziri Jesús: “¿Tema 10 ikaratzi eshitakotaatsi, tsikama ikenakeka pashine? ¹⁸Tekatsira nosheninka piyaatsine inkimoshireventairi Pava impaasoonketari, intaani ipiya pashinesatzi atziri.” ¹⁹Ari ikantanakeri Jesús pathaavai-vetachari: “Pintzinaanai, piyaatai. Iro ovashinchagaimi poshiretana.”

Etantanakyaarori impinkathariventantaite (Mt. 24.23-28, 36-41)

²⁰Ipoña Fariseo josampitakeri Jesús, ikantziri: “Tsikapaite etantanakyaarori

impinkathariventantai Pava.” Ari jakanake irirori: “Omapokashitaiyaara impinkathariventantai Pava. ²¹Eero ikantaitsi: ‘Jiroka jaka. Jironta janta.’ Tema aritake pinkatharishireventantai Pava.” ²²Ipoña ipithokashitanakari iriyotaane, ikantziri: “Ari pinkovavetaiya apaata piñeerimi kapicheeni irika Itomi Atziri, eero okantzimaita. ²³Ari pinkemake inkantaite: ‘Jirika jaka.’ Pashine kantatsine: ‘Jirinta janta.’ Eerora piyaatashitziri, eero poyaatziri eejatzi. ²⁴Aririka impiye Itomi Atziri, inkempita-paiyaaro oporeki ookatharontsi, ompoñaanakya tsika overaa kipatsi irojatzi tsika janta othapitapaa. ²⁵Aña etavakya iriñaavakero inkemaantsitya iniroite, irimanintavaiteri irikaite atziriite tzimayetatsiri iroñaaka. ²⁶Tema onkempityaaro tsika okanta pairani eeniro isaikaveta Noé. Ari onkempitzitaiya eejatzi aririka impokimatai Itomi Atziri. ²⁷Onimotziri atziri jovavaiyeta, jiravaitai-yini, jaavakaayeta eejatzi. Irojatzi ikyaantanakari Noé irirori pitotsiki jovetsikakeri. Okanta oonkanaka kipatsiki, aperotakeri maaroni atziri ipiinkake. ²⁸Ari onkempityaaro eeniro isaikaveta pairani Lot. Onimotziri atziri jovaiyani, jiravaitaiyini, jiyomparitaiyani, ipankivaitaiyini, jovetsikaiyini ipanko eejatzi. ²⁹Iro kantamaitacha omonkarata-paaka kitaite ishitovantanakari Lot nampitsiki Sodoma, jomapokashitaka iparyaapaake iririite paampari, ari japerotakeri maaroni atziri itaga. ³⁰Aritakera onkempitagaiaari eejatzi aririka impiye Itomi Atziri. ³¹Tzimatsirika saikatsiri jakakiroki ipanko, arira impoñaanakya irishiye, eerora ikyaapanaatzi irapanaate tsika ompaitya. Itzimirika saikatsine irovaneki, irishiye tsika ikantara, eero ipiyapanaata. ³²Pinkinkishiretakotero okaratzi avishimotakerori iina pairani Lot.

³³Ikantzi etakovaitachari apaniro jantayetziro inevetashiyetari, ari impeyaashitakya. Iriima inkarate kamimentenane jantanairo nokovakairiri naaka, aritake iravisakoshiretai.”

³⁴Eekero ikantatzi Jesús: “Tzimatsi tsipatavakaachane irimaye. Aparonira iraaheetai inkiteki, iriima pashine irookayeetanairi. ³⁵Tzimatsi apite tsinane tsipatavakaachane otononkavaitzi. Aparoni iraaheetai inkiteki, irooma pashine irookayeetanairo. ³⁶Irisaika apite atziri irovaneki. Aparoni iraaheetai inkiteki, iriima pashine irookaitanairi.”

³⁷Ipoña josampitanakeri ikantzi: “¿Tsikakya janta Pinkathari?” Ikantzi Jesús: “Tsikarika osaikai ivatha kaminkari, ari impiyoventyaarira tziso.”*

Iñaaventaitziro kamaimetzinkaro ipoña kaariperori pinkathari

18 ¹Ipoña joshiyakaaventanakero Jesús onkantya iramanayeetan-tyaarimi kitaiteriki, eero jovashaantayee-tantaro. ²Ikantzi: “Tzimatsi aparoni nampitsi, ari isaikiri kaariperori pinkathari, te iriñaapinkathateri irirori Pava, iri ovatsipero te iriñaapinkathateri atziri. ³Ari osaikitari eejatzi aparoni tsinane kamaimetzinkaro. Opokashitakeri kaariperori pinkathari, okantziri: ‘Nokovi pinkaimenari kisaneeentanari, povetsikainaro avishimotanari.’ ⁴Teya inkovavetya pinkatharika. Ipoña ikantashiretake: ‘Te noñaapinkathateri Pava, eejatzi nokempitairi atziri. ⁵Iro kantacha iroka kamaime-tzinkaro, ontzimatye nantenero kameethari okoviri. Nosamarokari aririka oñaashirenkena ompipiyatashitena.’”

⁶Ikantzi Jesús: “Piñaakero ikantashireta-keri kaariperori pinkathari. ⁷Iri mapero-tzirori Pava irirori, eero ishenkaatsi irantaineri kameethari ikoyaayetairi, tsika itzimi aakoventanaarori jamanairi kitaiteriki.” ⁸Eekero ikantatzi Jesús: “Eerora ishenkaita irantantaityaarori kameethari. Iro kantacha aririka impiyapaake Itomi Atziri, ¿eekeroma iriñaapaatyte aventaapiintyaarine kipatsiki?”

Joshiyakaaventaitziri Fariseo ipoña kovakotziri kireeki isheninka

⁹Tzimayetatsi pampithashiretachari kameethashire inatzi. Ipoña imanintashi-revaitziri pashine atziri. Irootake Jesús joshiyakaaventantanakariri, ikantzi: ¹⁰“Tzimatsi apite atziri jiyaatake tasoren-tsipankoki iramane. Fariseo inatzi aparoni, iriima pashine iri kovakotziriri kireeki isheninka. ¹¹Ikanta ikatziyapaaka Fariseo jamani, ikantzi: ‘Pava, iniroite nopaasoonketzimi, tema te nokempitari naaka pashine atziri, koshintzi ini, kaariperoshire ikanta, mayempiri ini, ari ikempitakari irika kovakotziriri kireeki isheninka. ¹²Apitesatzi notzitapiintaro novarite avisayetzira kitaite jimakoryaan-taitari, nookapiintzi kireeki ikaratzi ipinaitanari.’ ¹³Ipoña irirori kovakotziriri kireeki isheninka, ikatziyapaaka jantyaatziini, oyootapaaka jamani te iramene jenoki. Tema okatsitzimoshiryaanakeri, ikantzi: ‘Pava, pinkaminthayena naaka, kaariperoshire nonatzi.’”* ¹⁴Ikantzi Jesús: “Iritake jaakameethayeetairi irika, kameethashire ikanta jiyaatai ipankoki, te inkempityaari pashine. Tema tsikarika

* **17.37:** Ikempitara añaapiintziri amepori jevotaiyani, ayotzi tzimatsi kamaintsiri. Ari okempitari eejatzi aririka añaayetakero okaratzi iñaaventayetakeri jaka Jesús, ayotzira irootaintsi impiymatai. * **18.13:** Kantakotachari jaka “okatsitzimoshiryaanakeri,” iroora kantakotajaantachari jomposashipaneetanakitya irika atziri. Tema irootake jametayetari judfo-payeeni aririka onkatsitzimoshireteri tsikarika ompaitya. Onashitara okaratzi ametari aakapayeeni aririka amposashipaneetya, tema asagaaventavaitatya.

itzimi iriiperovaitatsiri iroñaaka, ari intsinampashiretakaitairi. Iriima tsika itzimi tsinampashirevaitatsiri iroñaaka, ari iriñeero iriiriperotakaitairi.”

Itasonkaventziri Jesús eentsipayeeni
(Mt. 19.13-15; Mr. 10.13-16)

¹⁵Ipoña jamayeetapaakeneri Jesús eenchaaniki, ikovaitzi irantantavakyaari kapicheeni irako. Iro kantacha iriyotaanera Jesús, ikisathatavakeri amayetziriri eentsi. ¹⁶Irojatzí ikantantanakari Jesús: “Pishineteri eenchaaniki impokashitena. Eero pithañaana. Tema inkarate kempitaiyaarine irirori, iriitakera ñaagairone ipinkathariventantai Pava. ¹⁷Omaperora, eerorika iñaapinkathaitziri Pava inkempitakoityaari ikantara eentsipayeeni, eero iñeetairo ipinkatharitai.”

Evankari ashaarantachari
(Mt. 19.16-30; Mr. 10.17-31)

¹⁸Ikanta aparoni pinkathari josampitakeri Jesús, ikantziri: “Kameethari Iyotaantanerí, ¿opaitama nanteri noñaantaiaarori kantaitaachaneri añaantarentsi?” ¹⁹Ipoña jakanake Jesús, ikantzi: “¿Opaitaka pikantantanari: ‘kameethari pini?’ Apanirora ikantakaaro Pava ikameethatzi, tekatsi pashine. ²⁰Piyotakotakeroma Ikantaakaantaitane, kantatsiri: Eero povantzi, eero pimayempitzi, eero pikoshitzi, eero pithaiyakotanta, eero pamatavitantzi, piñaapinkathateri ashitamiri.” ²¹Ari jakanake evankari, ikantzi: “Iyotaantanerí, nothotyaakero maaroni irojatzí netanakaro pairani eeniro neentsitapaakeni.” ²²Ikanta ikemakerira, ikantzi Jesús: “Tzimatsi aparoni kovityaapainchari kaari pante. Pimpimantero okaratzi pashitari, pimpashiyetyaari ashinonkaachari. Tema ari piñagairo panintagaiya inkiteki. Impoña pimpokanake, poyaatena.”

²³Ikanta ikemavakera, ovashire ikantanaka, tema ashaarantaperoneri jinatzi. ²⁴Tema iñaakerira Jesús iniroite jovashiretanaka, ikantanake: “¿Omapero opomerentsita iriyaatai ashaarantzinkari tsika impinkatharitai Pava! ²⁵Tema eero okantzi inkye piratsi camello imoroki kithapi, iro ovatsipero ompomerentsitya inkye ashaarantzinkari tsika ipinkatharitai Pava.” ²⁶Ikantayetanake ikaratzi kemakeriri ikantake Jesús: “¿Impaityaa-kama avisakoshiretaatsine?” ²⁷Ipoña ikantzi Jesús: “Tzimatsi opaiyeta pomerentsitzimoyetariri atziri, iriima Pava te opomerentsitzimotari.” ²⁸Ari ikantanake Pedro: “Jirika nokarataiyakeni naaka, nookayetanakero okaratzi tzimimoyetanari, noyaataiyakemi.” ²⁹Ikantanake Jesús: “Omaperora, tzimatsirika kovanairori impinkathariventairi Pava, irootake jookaventantanakarori ipanko, ashitariri, irirentzi, iina, ipoña irovaiyaneete, ³⁰tema osheki impayetariri Pava irika, ari anaanakero okaratzi jookaventanakari. Ari inkempitagairiri eejatzí apaata aririka iriñeero kantaitaachaneri añaantarentsi.”

Japiitairo Jesús ikamantakota irovamagaiteri

(Mt. 20.17-19; Mr. 10.32-34)

³¹Ipoña Jesús japatotairi karatatsiri 12 iriyotaane, ikantziri: “Aatatyeera iroñaaka Jerusalén-ki. Ari omonkaryaaari onkarate avishimoterine Itomi Atziri, tema irootake josankinatakoyetakeriri pairani kamantantaneri. ³²Arira iraakaantaiteri, irayeri atziri kaari asheninkata. Iniroite ishironztimentavaitaiaari, inkemaantsitakaityaari, impoña inchoontaporovaitaiteri. ³³Aririka onkaratake impasavaitaiteri, ari irovamagaiteri. Iro avisavetakya mava kitaite, ari irañagai eejatzí.” ³⁴Iro kantamaitacha, te inkemathatero irikapayeeni ikaratzi

kemavetainchari, tema te inkovaite inkemathatakagaiteri.

Jamenakagaitairi Jericó-satzi

(Mt. 20.29-34; Mr. 10.46-52)

³⁵Ikanta Jesús areetzimataka nampitsiki Jericó. Ari isaikiya aparoni mavityaakiri avotsinampiki ikampitantzi impashiityaari. ³⁶Ikemake mavityaakiri, josampitakeri avisayetatsiri atziri, ikantziri: “¿Ipaita pokatsiri?” ³⁷Ikantaita-nakeri: “Ipokatzi Jesús, ipaitaitziri Nazaret-satzi.” ³⁸Irojatzi ikaimantanakari, ikantzi: “iJesús, icharinentari David-ni, pineshinonkataina naaka!” ³⁹Osheki ikisathaveetanakari irimairetantyaari. Eekero ikaimanakitzi shintsii, ikantzi: “iIcharinentari David-ni, pineshinonkataina naaka!” ⁴⁰Ari ikatziyapaaka Jesús, ikantzi: “Pamakenari jaka.” Ikanta jamaitapaakeneri, josampitavakeri. ⁴¹Ikantziri: “¿Tsikama pikovi nonkantaimi?” Jakanake mavityaakiri, ikantzi: “Nokovi nokiryagai, Pinkathari.” ⁴²Ikantzi Jesús: “Kantatsi pokiryagai, iro ovashinchagaimi paventaana.” ⁴³Omapo-kashitanaka jamenanai, joyaatanakeri Jesús, kimoshire ikantaventanakari Pava. Ikanta atziriite iñaakero okaratzi jantakeri Jesús, jimatana-kero iriroriite itharomentaventanakari Pava.

Jesús ipoña Zaqueo

19 ¹Ikanta jareetapaakara Jesús Jericó, janiitapaakero nampitsiki. ²Ikanta aparoni shirampari ijevare kovakotziriri kireeki isheninka ipaita Zaqueo. Ashaarantzinkari inatzi. ³Ikovaperotake irirori iriñeeri Jesús. Iro kantacha te onkante tema osheki atziri otzikaakeriri, ikaraporoityokitziini

eejatzi. ⁴Ipoña jeevatanake Zaqueo, ataitapaake inchatoki inkene iñeeri Jesús, tema ari inkenapaakeri. ⁵Ikanta jareetapaaka jataitakera, jamenapaake jenoki, iñaapaakeri, ikantziri: “Zaqueo, payiitanake thaankiini, tema ari noshire-taro nomayimotemi pipankoki.” ⁶Thaan-ki-peroini jayiitanake Zaqueo. Kimoshire jaanakeri ipankoki. ⁷Ikanta jiñeetakeri, ñaavaitanake atziriite ikantzi: “¿Opaitama ikyaavankotantariri Jesús aparoni kaariperoshiretatsiri?” ⁸Ipoña ikantake Zaqueo: “Pinkathari, ari nompakeri ashinonkainkari kashetani nashaakaro. Tzimatsirika ipaita namata-vitakeri nokoshitziri, ari noipiyeeneri onkarate 4 nayitakeriri.” ⁹Ikantanake Jesús: “Iroñaaka piñeero pavisakoshire-tai. Tema pimatana-iro pikempitakotanaari Abraham-mirinkaitejanori. ¹⁰Tema iro ipokantakari Itomi Atziri ikokovayeta-iriri ikaratzi peyaashivetainchari irovavi-saakoshireyeta-iriri.”

Joshiyakaaventaitziri 10 kireeki

¹¹Irojatzi ikempisantaiyakeni atziri iñaaventakeri Jesús. Ipoña joshiyakaaventanakeneri, tema iñaajaantake atziriite koñaaroini impinkathariventantai Pava, tema jiñaakero irootaintsi irareetzimataiyaani Jerusalén-ki. ¹²Ikantanake: “Tzimatsi aparoni jevari jiyaatake pashineki nampitsi, impinkatharitakaiteri, impoña impiye. ¹³Japatotanakeri 10 iromperatane, ipanakeri 10 kireeki, ikantayetanakeri: ‘Pantavaitakairi kireeki nopayetakemiri, irojatzi nompiyantapaakyaari.’” ¹⁴Iro kantachari tzimatsi kaari koverine impinkathariventante. Jotyaaantaitake kantatsineri: “Te nonkovaiyeni impinkatharite.” ¹⁵Ikanta ipiya, aritake impinkatharitakaitakeri.

* **19.4:** Kantakotachari jaka inchato, irootake ipaitaitziri pashineki nampitsi sicómoro.

* **19.13:** Ikantakoitziri jaka kireeki, iri ipaitayeetziri pairani “mina.” Iñaantaityaari iraaeyeeteri aparoni mina, ontzimatyé irantaventa-iriri inkarate mava kashiri.

Japatotapairi iromperatane ipayetanakeri kireeki, ikovi iriñeeri tsika ikanta jantavai-takaakeri iireekite. ¹⁶Jetapaakaro ipokake aparoni, ikantapaake: 'Pinkatharí, noshekyaaakeri piireekite, nagai pashine ikaratzi 10.' ¹⁷Ikantanake irirori: 'Kameethatake nomperatane, kapiche pikyaaryootake, aritake piñaakero pijevaventero onkarate 10 nampitsi.' ¹⁸Ari ipokapaake pashine iromperatane, ikantapaake: 'Pinkatharí, noshekyaaakeri piireekite, nagai pashine ikaratzi 5.' ¹⁹Eejatzi ikantanakeri irirori: 'Ari pinkempityaari eeroka, ari piñaake pijevavente onkarate 5 nampitsi.' ²⁰Ipokapaake pashine, ikantapaake: 'Pinkatharí, jirika piireekite kameetha noponatakemiri. ²¹Tema iniroite notharovaakaami omaperotatzimi pimashirenkata, te piñaakotya poshekyaaantariri piireekite.' ²²Ikantanake irirori: 'Kaariperori nomperatane pinatzi. Eeroka apeshityaarone okaratzi pikantakenari. Piyoveta ovanaa nomashirenkata, te noñaakonetya noshekyaaantariri noireekite. ²³Piñaaveta eero pimatziro eeroka, pamenemi impaitya antavaitakaimirine noireekite, ari irosheki-neentakemi iroñaaka, iri pimpavainarimi nopiyaara.' ²⁴Ari ikantziri atziri piyotainchari: 'Payiteri kireeki, pimperi oshekyaa-keriri ikaratzi 10.' ²⁵Ikantaiyanake atziri: 'Pinkatharí, ñopaitama impantaityaari, tema tzimake irirori 10 kireeki pipakeriri inkaaranki?' ²⁶Eekero ikantatzi ashitariri iireekite: 'Tsikarika itzimi otzimimotakeri, ari ontzimimotairi osheki. Iriroma kaari otzimimotzi, eekero iriyaatatye iriñeero eero otzimimoperoyetairi.' ²⁷Ikantake eejatzi: 'Pamakeri ikaratzi kisaneeentanari kaari kovatsine nompinkathariventer, noñeeri pinthatzinkenari.'"

Areetaa Jesús Jerusalén-ki

(Mt. 21.1-11; Mr. 11. 1-11; Jn. 12.12-19)

²⁸Ithonkanakero ikantakeri Jesús, eevatanake jiyaatziro Jerusalén-ki.

²⁹Ikanta jareetzimataka nampitsiki Betfagé ipoña Betania omontenampita-karo otzishi Olivos. Ari jotyaaantakeri Jesús apite iriyotaane. ³⁰Ikantakeri: "Piyaate nampitsiki amontetakari. Ari piñeeri evonkiri burro inthakatotya, tekera ikyaakoitairi. Pintharyaaakoteri, pamakenari jaka. ³¹Aririka irosampiitavakemi: '¿Pinkanterika pithataryaakotantariri burro?' Pinkantanakeri eeroka: 'Ikovatziiiri Pinkathari.'" ³²Jataiyanakeni jotyaaantaitakeri, jiñaakero okaratzi ikantaitakeriri. ³³Ithataryaakotapaakeri burro. Josampitakeri ashitariri, ikantziri: "¿Pinkanterika pithataryaakotantariri?" ³⁴Ikantanake irirori: "Ikovatziiiri Pinkathari." ³⁵Irojatzí jamantakaniriri. Jovanketakeneri manthakintsi imitzikaaki, ikyaakotakaitakari Jesús. ³⁶Ikanta janiitakaanakerira Jesús burro, jomaronkashiitanakeri manthakintsi avotsiki tsika inkenanakera. ³⁷Ikanta jiyotaapiintakeri Jesús, oirinkimataka otzishi Olivos, ikaimaiyini itharomentaventanakeri Pava, tema iñaayetapiintakero itasonkaventantake Jesús. ³⁸Ikantaiyini:

iKaakitataike avinkatharite! Tasonkaventaari inatzi, tema Pinkathari apaitziri otyaantakeriri.

iIsaakakaayetairi kameetha nampitarori inkiteki!

iIro aritataitatsi otzimimotziri irovaneenkaro Pava nampitarori ojenokitajaantzira inkite!

³⁹Ikanta Fariseo saikayetaintsiri eejatzi janta, ikantakeri Jesús: "Iyotaanteri, pinkisathateri piyotaane." ⁴⁰Jakanake Jesús, ikantzi: "Aririka noimairentakeri ikaratzi kaimayetaintsiri, kempitaka ari onkantakemi mapi onkaimanake iroori."

⁴¹Ipoña jareetzimataapaakara Jesús Jerusalén-ki, jiraakotapaakaro iñaapaake-rora. ⁴²Ikantzi: "iOsheki aritemi pinkemathataajatavakakeromi iroñaaka iroora

kitaita piñaantaiyaarori pisaike kameetha! Iro kantamaitacha eero okantzi tema mavityaaki ikantakaita-kami. ⁴³Tema irootaintsi impoke kisaneentzimiri, irovetsikayetashitapaa-kemi iraperotantyaamiri. Inthonka intapotapaakemi overaa potanto, eero piñeero tsika pinkene pishiye. ⁴⁴Ari imporokakoitakemi, irashiryeetyaari maaroni. Eero iñeetairo mapipayeeni okaratzi oveviryaaetachari iroñaaka, okantakaantziro te piyotavakeri itzimi pokashitakemiri.”

Jomishitoviri Jesús pimantayetatsiri tasorentsi-pankoki

(Mt. 21.12-17; Mr. 11.15-19; Jn. 2.13-22)

⁴⁵Ipoña ikyaapaake Jesús tasorentsi-pankoki, jomishitovapaakeri pimantayetatsiri eejatzi ikaratzi amanantayetatsiri. ⁴⁶Ikantayetzi: “Pairani josankinaitakero kantatsiri: ‘Nopanko onatzi iroka, ari iramanapiintaitenari.’ Iro kantamaitachari eeroka pamatavitantapiintake janta pipimantayetzi, pikempitakaantakero koshintzipanko.” ⁴⁷Arira ikantapaakitya Jesús jiyotaantzi kitaiteriki tasorentsi-pankoki. Iro kantacha ijevare omperatasorentsitaneri, itsipatakari iyotzinkariite ipoña antarikonaite, jamemenatakero tsika inkenakairo irovakaanteri. ⁴⁸Te onkanta-maitya iriñe tsika inkenakairo, tema ovayempita ikantaiyakani atziriite ikempisantziri Jesús.

Ishintsinka Jesús

(Mt. 21.23-27; Mr. 11.27-33)

20 ¹Ikanta Jesús jiyotaayetakeri atziri tasorentsi-pankoki, iñaaventziniri Kameethari Ñaantsi. Irojatziri ipokantapaakari ijevare omperatasorentsitaari, itsipatakari iyotzinkariite, ipokake antarikonaite eejatzi. ²Josampi-tapaakeri Jesús, ikantziri: “Pinkantena, ñipaitama otyaantakemiri poñaakantero

pishintsinka?” ³Ipoña jakanake Jesús, ikantziri: “Tzimatsi eejatzi nosampitemiri naaka, ontzimatyte pakena. ⁴Tema joviinkaantake Juan-ni, ñipaitama otyaantakeriri? ¿Pavama? ⁵Iriima otyaantakeri atziri?” ⁵Ari ikantavakaiyanakani irirori: “Aririka ankantakeri Pava otyaantakeriri, ari inkantanakai: ‘¿Opaitama kaari pikempisantantari?’ ⁶Irooma ankanteri: ‘Añaajaantzi atziri otyaantakeriri,’ ari ishemyeetakai. Tema maaroni atziriite ikantaiyini kamantantanneri inatzi Juan-ni.” ⁷Irojatziri ikantantaiyakani: “Te niyote ipaita otyaantakeriri.” ⁸Ari ikantzitanakari Jesús irirori: “Eejatzi naaka, eero nokamantzimiro ipaita otyaantakenari.”

Kaariperoshireri antavairentzi

(Mt. 21.33-34; Mr. 12.1-11)

⁹Ipoña Jesús joshiyakaaventanakeneri atziriite, ikantzi: “Tzimatsi aparoni pankitzirori chochokimashi. Ipoña jamenake impaitya amenerone ivankire-mashi, jatake irirori intaina osheki ipeyaka. ¹⁰Ipoñaashitaka jotyaantai iromperatane iragaatemi okitho ivankire. Ikanta iñaavakeri antavairentzi, ipasavaitavakeri, joipiyeeeri tekatsi iraanai. ¹¹Jotyaantake pashine. Ari ikempitaakeri, ikisavaitavakeri, itsitokavaitakeri, joipiyeeeri eejatzi tekatsi iraanai. ¹²Ipoña jotyaantake mavatanaintsiri iromperatane. Ari ikempitaitakeriri eejatzi, jantavaitavakeri, joipiyakeri. ¹³Ikantzi ashitarori ivankiremashi: ‘¿Tsiakatya nonkantyaaka? Iriirika notyaantake netakotane notomi naaka, ari iñaapinkathatakeri.’ ¹⁴Ikanta antavairentzi iñaavakeri itomi ipokake, ikantavakaiyani: ‘Jirika ipokake ashitaiyaarone apaata pankirentsimashi. Thame avamayeri, ayeroota aaka.’ ¹⁵Jaavakeri, jaanakeri othapikitapaara pankirentsimashi, jovakeri. ¿Opaitama iranteri

ashitarori pankirentsimashi? ¹⁶Tema impokanake irirori, irovakeri maaroni aamaventarori irovane, iramenai pashine atziri.” Ikanta irikaite ikaratzi kemakerori ikantakeri Jesús, ikantaiyanake: “iOnka-mintha eero omata!” ¹⁷Ipoña Jesús ikempoyaanakeri atzirite, ikantanakeri: “¿Opaitama okantziri osankinatainchari?

Imanintavetakaro mapi irikaite ovetsikirori pankotsi.

Iro kantamaitacha jovatziyeetairo mapi pankotsinampiki, ikempita-kagaitaaro iroorikami tzinkamin-tsi.”

¹⁸Jiroka okantakota mapi: Intzimerika paryaatsine osaiki iroori, ari iriñaakero intankavaite. Iriima inkarate anavyeeri, ari iriñaakero oshemyeeri.

**Iñaaventakota kireeki
impayeeteriri pinkathari**

(Mt. 21.45-46; 22.15-22; Mr. 12.12-17)

¹⁹Ari ikovavetaka ijevare omperataso-rentsitaari itsipatakari iyotzinkariite iraakaanterimi Jesús, tema jiyotake iriitake iñaaventakotzi. Temaita onkante, osheki itharovakaayetakariki atziri piyotainchari. ²⁰Ipoña jotyaantaitake amamenavarentzi, inkempitapaakyaari atziri kameethashireri, ikovaiyaveta inkompitakaiyaarimi Jesús, inthavetako-tzimaityaari pinkathariki. ²¹Ikanta jareetaiyaka, ikantapaakeri Jesús: “Iyotaantanerí, okaratzi piñaanetari eeroka irooperori onatzi, kaarira inintakaantashitari atziri. Piyotaantziri eeroka kyaaryooperoini inintakaantziri Pava. ²²¿Okameethatzima amperi kireeki ikovakotakaantane Pinkathari César?” ²³Iro kantamaitacha Jesús jiyotavake ikovatzi iramataviteri ikaratzi osampita-keriri, ikantanakeri irirori: “¿Opaitama piñaantantanari? ²⁴Intsityaa poñaakenari kireeki. ¿Ipaitama ashitarori iporo oshiyakaantainchari? ¿Ipaitama

ashitarori ivairo eejatzi?” Ikantaiyini: “Irashi César.” ²⁵Eekero ikantatzi Jesús: “Tema iri César ashitari, pantantyaaniri okaratzi ikovakayimiri. Irooma okaratzi jashitari Pava, pantantyaaniri ikovakaa-yetzimiri irirori.” ²⁶Te inkitsirinkerí inkompitakaiyaari, intaani ipampoyaa-keri ikemakerira ikantake, tekatsi inkantanake.

**Josampitakoventaitziro aririka
irañagai kamayetatsiri**

(Mt. 22.23-33; Mr. 12.18-27)

²⁷Ipoña ipokaiyakeni Saduceo iriñeeri Jesús. Iriitake Saduceo kantayetsiri eero jañagai kamayetatsiri. Josampita-paakeri Jesús, ²⁸ikantapaakeri: “Iyotaa-narí, josankinatake pairani Moisés-ni, kantatsiri: ‘Aririka inkame aparoni shirampari, irookaventanairo iina. Eerorika jovaiyantakairo, okameethatzi iragairo irirentzi iinantaiaaro irirori. Aririka ovaiyantai tsinane, kempivaitaka iriirikami ashityaarine oime kamaintsiri.’ ²⁹Thame oshiyakaaventavakero: Tzimatsi 7 shirampari, irirentzi jinaiyatzi. Etarori itzimi jaavetaka iina, tekera osamanite, kamake, te irovaiyantakaanakero iina. ³⁰Ipoña jaavetaaro pashine irirentzi apitetatsiri itzimi. Ari ikempitakari irirori, kamake, te irovaiyantakairo. ³¹Ipoñaavetapaaka mavatanaintsiri itzimi, eejatzi ikempitaka irirori. Ari ikantakari maaroni ikarataiyakenira 7 irirentzi. Tekatsi aparoni ovaiyantakai-rone tsinane. ³²Okanta osamanitake kamai eejatzi iroori. ³³Aririkami irañaaayetaimi apaata ikamayetakera, ¿tsikama itzimi oimentaperotari tsinaneka? Tema ari ikaratzi 7 jiinantave-takaro.”

³⁴Ari jakanakeri Jesús, ikantanakeri: “Intaanira jaayetzi iina atzirite añaa-yetziri iroñaaka jaka, jaakaavakaayetaro iina eejatzi. ³⁵Iriima inkarate kitsirinkai-

rone irañaayetai apaata ikamavetakara, eero jaayetaitsi iina, eero jaakaavakaaye-taatsi iina eejatzi. ³⁶Tema eero iñaapairo inkaamanetapai janta, inkempitapayaari maninkariite, tema itomi Pava jinayetaatzi jañaayetaira. ³⁷Irooma ikantakota irañaayetai kamayetaintsiri, ¿tema piñaanatero irosankinare Moisés-ni tsika ikanta Pava iñaanatantakariri otaara kitocheemaishi? Ikantakeri:

Moisés, Naaka Pava, iñaapinkathatziiri Abraham, Isaac, eejatzi Jacob.

³⁸Ari ayotziri, añaayetatsira irirori, tema te imatziro kaminkari iriñaapinkathateri Pava, intaani añaayetatsiri. ¿Ñaakero? Tema ikaratzi kamayevetachari, irojatzi jañiimotziri Pava.” ³⁹Ari ikantanake aparoni iyotzinkari: “Iyotaantanerí, ari pimatajaantakero.” ⁴⁰Tekatsira kovanaa-tsineri irosampitanairi.

¿Ipaita charinentariri Cristo?

(Mt. 22.41-46; Mr. 12.35-37)

⁴¹Ipoña Jesús josampitantake, ikantzi: “¿Opaitama ikantantaitari, ‘irika Cristo-tatsine icharine irinatye David-ni?’ ⁴²Aña iri David-ni osankinatakero kantatsiri:

Iñaavaitake Pinkathari, ikantavairi Novinkatharite, ikantziri:

Pisaikapai nakojanoriki, ampinkathariventante,

⁴³Irojatzi apaata novasankitaantaiyaariri ikaratzi kisaneentayetakemiri, Ari paatzikairiri pinkempitakaantairi pimakoryaakiimento.

⁴⁴Ñaakero, ikantzitaita David-ni irirori: ‘Novinkatharite inatzi Cristo.’ ¿Tsikama inkene incharinentyaari?”

Iñaaventakoitziri iyotzinkariite

(Mt. 23.1-36; Mr. 12.38-40; Lc. 11.37-54)

⁴⁵Maaroni atziriite ikemaiyakeri Jesús ikantakeri iriyotaane: ⁴⁶“Paamaiyaari iyotzinkariite. Osheki inevetaro

irovaneenkatziiitya, ishametakaayetero iithaarethanthanaa. Ikovi ñaapinkatha irovethatapiintaityaari aririka iriñeeteri. Aririka iriyaate pankotsiki japatotapiintaita, ikovapiintziro irosatekya niyankineki. Ari ikempitari aririka irovaiyaani isheninka, ikovapiintzi irosatekya.

⁴⁷Jampoyetaro eejatzi kamaimetzinkaro jaapithayetziro opanko. Iro josamaninkantayetarori jamanayetapiintzi eero jiyotantaitari. Iro kantamaitacha osheki irovasankitaayeetairi.”

Ashinonkainkaro tsinane

(Mr. 12.41-44)

21 ¹Ari jamenaminthatziri Jesús irika ashaarantzinkari joteyetziri iireekite janta joteyetapiintzirira. ²Ipoña opokapaake tsinane kamaimetzinkaro ashinonkainkaro oni, otetapaake iroori apimentyakiteeni kireeki. ³Ikantzi Jesús: “Omapero anaantake iroka tsinane, anaakeri ikaratzi oteyevetainchari. ⁴Tema ikaratzi oteyevetainchari osheki ikashiya-kaavetariri Pava, jotetashitakari tzimakaantatsiri iireekite. Irooma iroka kamaimetzinkaro, apintziryakeri otetakeri oireekite amanantantyaarimi ovarite.”

Iñaaventziro Jesús omporoke tasorentsipanko

(Mt. 24.1-2; Mr. 13.1-2)

⁵Zimatsi kantayetaintsiri: “Kameetha inatzi mapi jovetsikantayeetarori tasorentsipanko, ovaneenka okanta.” Ipoña ikantanake Jesús: ⁶“Okaratzi piñiiri ovetsikayetainchari, irootaintsira irapero-yeetero imporokaiteero, eero iñagaitairi peviryaaayetachari mapi.”

Iriñeeteri aririka onthonkimataya

(Mt. 24.3-28; Mr. 13.3-23)

⁷Ipoña josampitaitanakeri, ikantaitziri: “Iyotaanarí, ¿tsikapaitema omatya

pikantakeri? Aririka omonkaratzimatakyá, ¿tsika onkantyaaka iriyotantaityaari?”⁸ Ari jakanake Jesús ikantzi: “Paamaventya jamataviitzimikari. Tema osheki kovatsine iramatavitemi apaata, impairyapaakero novairo, inkante: ‘Irootaintsira omonkaratzimatya, Naakatake Cristo.’ Eerora poyaatzi. ⁹Ari pinkemakotakero ovayiritaantsi, maimanetavakaantsi, paamaiya omapokimikari, tema ontzimatyé omonkarayetya iroka, iro kantacha eekero iyaatatye.

¹⁰Irantaminthatavakaanakya maaroni nampitsiki inkarate iromityaantayeteri pinkathariyetatsiri. ¹¹Iriñeetero osheki onikayetya kipatsi, intashaaneentayeete, irimantsiyayeete. Iriñeete eejatzi osheki intharovakaayeetyaari, iriñeete inkiteki kaari iñeetapiintzi. ¹²Iroora etayetanyakyaarone iraakaantavaitanakemi atziri, imaimanevaitanakemi. Impoña impasatakaantavaitaitemi japatotapiintaita, irashitakotakaantavaitemi. Iraayetanakemi isaikayetzi pinkatharentsijanori okantakaantziro pipairyana pikempisantaana. ¹³Iroora omayetantyaari iroka onkantya piñaaventantyaanari janta. ¹⁴Ontzimatyeeera paventaiyaana naaka, eero pipomerentsiventashivaitaro ompaitya pinkantapaakeriri.

¹⁵Tema naaka iyotakaimirone, ari onkantya eero piñaantaro impiyatyaami onkarate pinkanteriri. ¹⁶Arira piñaake iraakaan temi ashitamiri, iraakaan temi pirentzi, iraakaan temi pisheninkathori eejatzi. Tzimayetatsira irovamaakaantaite. ¹⁷Osheki piñeero inkisaneentaitemi okantakaantziro pipairyana pikempisantaana. ¹⁸Iro kantamaitacha eero opeyakaantaajata aparoni piishi. ¹⁹Aririka pamavetero, iroora piñaantayetaiyaarori pavisakoshireyetai.

²⁰Aririka piñaake intapotapaakero ovayiriite Jerusalén, ari piyote monkarata-

paaka iraperoitantyaarori. ²¹Inkarate nampitaiyaarone apaata Judea-ki, ontzimatyeeera ishiyayetai otzishiki. Inkarate saikatsine tsika inampitaitaro, ari impoñeeya irishyanake. Inkarate saikatsineri irovaneki, eero ipiyapanaata ipankoki. ²²Tema ipiyakoventaitatyaari irikaite, ari omonkaratayetyaari okaratzi josankinayeetakeri pairani. ²³Ilnkantama-cheetero apaata onkarate thomonteyetatsine, eejatzi onkarate tzimayetatsine eentsite eeniro ithotayetzi! Tema antaro onkantya irashinonkaayeetya aririka irovasankitaayeetairi. ²⁴Iraproyeetairimi Jerusalén-satzi. Iromperatane irovayetairi atziri poñaayetachari pashineki nampitsi. Iri oipatsitakerori nampitsi Jerusalén-ki kaari asheninkata, irojatzi omonkaratantaiyaari okaratzi ikovakaakeriri Pava irikaite.”

Impiyantaiyaari Itomi Atziri
(Mt. 24.29-35, 42-44; Mr. 13.24-37)

²⁵“Ari iriñeetake apaata kaari iñeetapiintzi inkiteki, impashineyetai ooryaatsiri, kashiri, eejatzi impokiro. Ari onkempityaari kipatsiki, iniroite irashinonkaayetaiya atziriite, eero jiyotai ompaitya irantayetairi onkantakaantero oyameninka otamakaane inkaare. ²⁶Ari ovamaimatakeri itharonka atziriite impampithashiretakotero onkarate avisatsineri jaka kipatsiki. Ari irimatziitakyaaro eejatzi inkiteveri otzimimoyetziri ishintsinka, osheki inkakantayetanakya. ²⁷Aripaitera impokai Itomi Atziri, inkenapai menkoriki, iriñeetavairo ishintsinka, eejatzi irovaneenkaro. ²⁸Aririka piñaayetakero etanyakyaaro kantayetachane, ovenokata-mako pinkantya tema irootaatsi intsiparyakoventayeetemi.”

²⁹Ipoña joshiyakaaventanakeneri, ikantzi: “Pimpampithashiretakotero tsika okanta piñaayetapiintziro inchatopayeeni.”

* **21.29:** Iro ikantaitziri jaka piñaayetapiintziro inchatopayeeni, pankirentsi higuera shookatsiri pashineki nampitsi.

³⁰Aririka piñaakero eereshiyetai, piyotzi irootaatsi osarentsitzimatai. ³¹Iroora piyoteri eerokaite, aririka piñaayetakero nokamantayetakemiri, irootaatsi impinkathariventantai Pava. ³²Omapero nonkante, eerora ikamayetzita irika asheninkapayeeni, irojatzi iriñaantayeetakyaarori nokamantayetakemiri. ³³Eero okantaita-tyaani piñeero inkite eejatzi kipatsi, irooma noñaaneyetakari omaperoitayeeni iroori.

³⁴Aamaventa pinkantayetaiya eerokaite, eero otyaami piyaariperonka, ayimavaitemi eejatzi pishinkitya, onkantzimovaiyetyaami. Naa jomapokaitzimikari. ³⁵Inkempiitapaakyaaro aparoni ivirentsi. Ari irivitaiyaari ikaratzi saikayetatsiri kipatsiki. ³⁶Paamaiya, aakoventa pinkantya pamane, pinkante: 'Pookaakoven-tena eero nokemaantsitantarō ñaaventayetainchari. Povetsikashiretakaiyaana nomonthaantavaiyaariri Itomi Atziri.'

³⁷Tema kitaite jiyotaantzi Jesús tasorentsipankoki. Irooma tsiteni, jiyaatzi otzishiki Olivos, ari jimayiri. ³⁸Ananenka-yetaka osheki atziri ikempisantziri Jesús jiyotaantzira tasorentsipankoki.

Ikamantavakaita iraakaantaiteri Jesús

(Mt. 26.1-5, 14-15; Mr. 14.1-2, 10-11; Jn. 11.45-53)

22 ¹Irootaatsi iroimoshirenkaitero jovantapiintaitarori tantaponka ipaitaitziri kitaite Anankoryaantsi. ²Ari ikamantavakaari ijevare omperatasorentsitaari itsipatakari iyotzinkariite, ikantavakaiyani: "Thame avamaakaanteri Jesús." Iro kantamaitacha iniroite itharovakaayetakari atziriite.

³Ikanta Judas ipaitaitziri eejatzi Iscariote ikaravetapiintari 12 iriyotaane Jesús, ikamaarishiretakakaneriki Satanás. ⁴Jiyaatashitakeri ijevare omperatasorentsitaari, eejatzi ijevare aamaventarori tasorentsipanko, ikinkithavaitakaakeri tsikapaita iraakaanteri Jesús. ⁵Iniroitera

ikimoshiretaiyanakeni jevari, ikamantavakaiyaka imperi kireeki. ⁶Aripaite jamemenatanakero Judas tsikapaita iraakaanteri, eero jiyotzimaita atziriite.

Overaantarori jovakaanaari iriyotaane

(Mt. 26.17-29; Mr. 14.12-25; Jn. 13.21-30; 1 Co. 11.23-26)

⁷Ari omonkaratapaakari kitaite jovantapiintaitarori tantaponka, jovamaapiintaitziri eejatzi oisha jovaitari kitaiteriki Anankoryaantsi. ⁸Ipoña Jesús jotyaantakeri Pedro itsipatanakari Juan, ikantakeri: "Piyaate ponkotsitakaante oyaari kitaite Anankoryaantsiki." ⁹Ikantaiyini irirori: "¿Tsika janta pikovika nonkotsitakaante?" ¹⁰Ikantzi Jesús: "Aririka pareetzimatakya nampitsiki, ari pomonthaakya shirampari aakotzirori iriñaate kovityaaniki. Poyaatzishitanakeri irojatzi pankotsiki tsika inkyapaake. ¹¹Tsika inkyapaake, pinkanteri ashitarori ipanko: 'Ikovi iriyote iyotaanari tsika janta irovakaiyaari iriyotaane, iroimoshirenkero kitaite Anankoryaantsi.' ¹²Ari iroñaakanakemiro jenoki ipanko, antaro okantaka jovetsikaitakero inkene irovaitya. Arira ponkotsitakaanteri janta." ¹³Jataiyake iriyotaane, jiñaakero okaratzi ikantakeriri, ari jonkotsitakaan-teriki iroyaari.

¹⁴Okanta omonkarataka irovantyaari, saikapaake Jesús itsipatakari iriyotaane. ¹⁵Ipoña ikantakeri: "Tema irootaintsi noñeero inkemaantsitakaitena, iniroite nokimoshiretzi ovaiyani iroñaaka kitaite Anankoryaantsiki. ¹⁶Tema eerora novitaaro iroka, irojatzi apaata omonkaratantaiyaari impinkathariventantai Pava, aripaite napiitapairori." ¹⁷Ipoña jaakotakero imiretairi, ipaasoonkeventakero, ipakotakeri iriyotaane, ikantakeri: "Pirero iroka, pantetaiyaaro pikarataiyini. ¹⁸Tema eero niritaaaro naaka, irojatzi

apaata aririka omonkarataiya impinkathariventantai Pava.” ¹⁹Ipoña jaanakero tanta, ipaasoonkeventakero, ipetoryaakero, ipayetakeri iriyotaane, ikantziri: “Poyaaro, novatha onatzi, tema iro kamimentemine. Irootakera pinkinkishi-retapiintantyaanari.” ²⁰Ari ithonkakero jovaiyani, jaakotakero imiretairi, ikantzi: “Niraane onatzi, irootake shitovatsine onkantya iravisakotantaiyaari osheki atziri. Irootakera oñaakantairone ovakerari antzimotavakaiyaari.

²¹Omapero nokantzi: Pikarataiyakeni payootana, tzimatsira aparoni pithokashitenane iraakaantena. ²²Tema omapero impeyaakotya Itomi Atziri, ari matzimaitaka ikovaitakeri pairani. Iro kantacha. ¡Inkantamacheeteri aakaanterine!”

²³Ipoña iñaanatavakaiyanakani iriyotaane, ikantzi: “¿Itzimikama materone?”

Tsika itzimi iriiperotatsine

²⁴Ipoña iñaanatavakaiyakani iriyotaane, ikantzi: “¿Tsikama itzimi iriiperotatsine apaata?” ²⁵Ipoña ikantanake Jesús: “Piyotaiyini eeroka tsika ikanta pinkatharitatsiri jaka, jomperatanta. Tema iriipero jinayetzira ipashitantayeta ikosheka iromperantyaari. ²⁶Eerora pimatziro eerokaite aririka piriiperoyete iroñaaka, aña pinkempitakotyaari iyaapitsi jovaiyantaitziri. Aririka pijevatakaante, pinkempitakotyaari otzikataari. ²⁷¿Tsikama itzimi iriiperotatsiri? ¿Tema iriitake iriiperotatsiri kempitariri oyaaventachari irantavaitaiteneri? Irooma naaka nonkempitakaantya pantavaitakaanemi povená.

²⁸Iro kantamaitacha, eerokaite tsipatapiintakanari, noñaayetzirora okaratzipomerentsitzimoyetanari. ²⁹Irootake noshinetantemirori pimpinkathariventante, ikempitaakenarora Ashitanari naaka ishinetaakenaro. ³⁰Ari piñeero ankarate avaiya, iravaitai janta tsika nompinkatharitai. Ari pinkempitaiyaari ikantara aparoni pinkathari isaikantaro ovaneenkatachari isaikamento, pimpinkathariventayetairi maaroni incharinentayetyaari Israel, karatatsiri 12 jinashiyeta.”

Iñaaventziro Jesús irookaventante Pedro
(Mt. 26.31-35; Mr. 14.27-31; Jn. 13.36-38)

³¹Ipoña Jesús ikantanakeri iriyotaane: “Simón, ikampitantakemi Satanás iriñaantashireyetyaami, inkempitakaantemi intsikaatayeemimi.” ³²Iro kantamaitacha osheki namanakoventakemi eero povashaantantaro pikempisantanairi. Tema aririka pimpiyashiretapaake, eerokatake aavyaashiretakaapaakerine pisheninka.” ³³Ari jakanake ikantanake: “Aña ayimatakana Pinkatharí ankarate irashitakoitai, aritake ankarate eejatzi irovamagaitai.” ³⁴Ipoña japiitanakero Jesús ikantziri: “Pedro, nonkantemi, iroñaaka tsirenika, tekeraata iriñe tyoopi, mavasatzitake papiitero pinkantake: “Te noñiiri Jesús.””

Tharato ipoña osataamentotsi

³⁵Ipoña Jesús josampitanakeri ikaratziri iriyotaane, ikantziri: “Chapinkiranki notyaantakemi tera paanake pitharate, tera paanake pi-zapato-te. ¿Tzimatsima kovityiimotakamiri?” Ikantaiyini irirori: “Tekatsitya.” ³⁶Ipoña ikantziri eejatzi: “Aritatsira iroñaaka payero pitharate.

* **22.31:** Ikantakoitziri jaka intsikaatayeemimi, ari ikempitaitzirori trigo-pane itsikaataitziro. Tema intsikaaitakero, iyoshiitanakya oshiteki kaari apantyaarone. Irootake joshiyakaaventaitantariri iriyotaaneete ikempitakotaro itsikaataitziro trigo-pane. Tema ari iriñeeteri tera irimatero inkameethashirete.

Iriima inkarate kaari tzimatsine irosataamento, impimantero iithaare, iramanantantyaari. ³⁷Tema omapero omonkaratya okaratzi josankinatakoitakenari pairani, kantatsiri:

Ari itsipataitakeri kaariperoshireri. Eero okantashita iroka, ontzimaty omonkaratya.” ³⁸Ikaimaiyanakeni iriyotaane: “Pinkatharí, tzimatsi jaka apite osataamentotsi.” Ikantzi Jesús: “Aritapaake.”

Jamani Jesús Getsemani-ki
(Mt. 26.36-46; Mr. 14.32-42)

³⁹Ipoña ikenanai Jesús otzishiki Olivos ikempitapiintzirora, ari itsipatari iriyotaaneete. ⁴⁰Ikanta jareetaiyakani janta, ikantapaakeri iriyotaane: “Pamanaiyeni eeroka jaka inkempoyaa-ventaitantyaamiri otzimikari inkenakaashitakaityaamiri.” ⁴¹Ari jovaaneentanaka irirori. Otyeerovapaaka kipatsiki, amanapaake. * ⁴²Ikantzi jamani: “Ashitanarí, iroorika pikovakaanari, paavyaakainaro pintsiparyaakoventenarimi onkarate nonkemaantsityaari. Iro kantamaitacha, eerora pantanaro nokovavetari naaka, aña iro panteri okaratzi pikovakaakenari eeroka.” ⁴³Ari jomapokapaaka maninkari poñaachari inkiteki, ishintsishiretakaa-paakeri. ⁴⁴Tema iniroitera okantzimoshireneentanakari, jamanaperotanake. Iro oshitovantanakari iramasavitane okempivaitanakaro iriraane thaatanainchane ovitenkapaaka kipatsiki. ⁴⁵Ikanta jamanake, piyapaaka, iñaapaatziiri iriyotaane jimagaiyini okantakaaro jovashiretaiyani. ⁴⁶Ikantapaakeri: “¿Opaitama pimaantari? Pinkakitaiyeni, pamane eeroka inkempoyaaventaitantyaamiri otzimikari inkenakaashitakaityaamiri.”

Jagaitakeri Jesús

(Mt. 26.47-56; Mr. 43-50; Jn. 18.2-11)

⁴⁷Iñaavaiminthaizti Jesús, iñaashitakeri pokaiyeentsiri. Iri eevatapaintsiri Judas ikaravetapiintari 12 iriyotaane. Jontsito-kapaakari Jesús inthovoroteri. ⁴⁸Ipoña Jesús ikantavakeri: “Judas, ¿Arima pipithokashitariri Itomi Atziri pithoporo-tapaakeri?” ⁴⁹Ikanta iñaavakero ikaratzi itsipatakari Jesús, ikantanakeri: “Pinkatharí, thame ampiyatantyaari osataamento.” ⁵⁰Akotanake, itotzitakeri irakojanori iyempita irotzikatane ijevajanore omperatasorentsitaari. ⁵¹Ari ikantzi Jesús: “Aritapaake, eero pimaimanetziri.” Ipampitzitairi iyempita, eshitakotanai itoveetakari. ⁵²Ipoña Jesús ikantanakeri ikaratzi pokashitakeriri, ijevare omperatasorentsitaari, aamako-ventarori tasorentsipanko, antarikonaite, ikantziri: “¿Naakama koshintzi pamashitantanari posataamento, ipoña pipasamento? ⁵³¿Tema piñaavetapiintana tasorentsipankoki niyotaantzi? ¿Kaarima paantana janta? Aritake onkantya, tema aripaitera jimatakaimiro iroñaaka tsireniveri kaari pimatzi pairani.”

Ikantzi Pedro: “Te noñiiri Jesús”

(Mt. 26.57-58, 69-75; Mr. 14.53-54, 66-72; Jn. 18. 12-18, 25-27)

⁵⁴Ikanta joosoitanakeri Jesús, jagaitanakeri isaikira ijevajanore omperatasorentsitaari. Impoitatsi Pedro irirori joyaatakoventziri intainaini Jesús. ⁵⁵Ipoña jovaampataitake paampari pankotsinampiki, jakitsitaiyani. Ari isaikitapaaka eejatzi Pedro jakitsita. ⁵⁶Okanta aparoni tsinane omperataaro, oñaapaakeri Pedro isaiki jakitsita. Opampoyapaakeri, ari okantzi: “¿Tema

* **22.41:** Kantakotachari jaka jovaaneentanaka, tema jovaanakara kapiche Jesús, te osamani iriyaate, okempivaitakaro overaa osanthatziranki aririkami irapishoonkaitero mapi.

irijatzi irika itsipatapiintakari Jesús?”
⁵⁷Iro kantamaitacha Pedro, ikantanake irirori: “Te noñeeri.”⁵⁸Okanta osamanii-tyaake, ikenapai pashine, ikantapairi Pedro: “¿Tema eejatzi eeroka ari pikaratziri Jesús?” Ikantanai Pedro: “Tera naaka.”⁵⁹Iro osamani eejatzi, tzimatsi pashine kantapaakeriri Pedro: “Omaperota eerokatake tsipatariri Jesús chapinki, tema Galilea-satzi pinatzi.”⁶⁰Ipoña ikantanai Pedro: “Te niyoteri pikantanari.” Aripaite iñaanake tyoopi.⁶¹Ari ipithokapainta Jesús, jamenapaintziri Pedro. Irojatziri ipampithashiretananakari Pedro ikantakeriranki: “Tekera iriñe tyoopi, mavasatzi pinkante: ‘Te noñiiri Jesús.’”⁶²Shitovanake jakakiroki, iniroite jiraavaitanaka.

Ipasavaitatziri Jesús

(Mt. 26.67-68; Mr. 14.65)

⁶³Ikanta irikaite ikaratzi aamaventakotariri Jesús, ishirontaventavaitakari, ipoña ipasavaitziri.⁶⁴Jotzimikaporotakeri, jomposaporomaitari, ikantziri: “¿Tema kamantantaneri pinatzi, intsityaa piyote ipaita omposaporotakemiri?”⁶⁵Tzimatsi osheki opaita ikantavaitziriri kaariperori ñaantsi.

Japatoventaitari Jesús

(Mt. 26.59-66; Mr. 14.55-64; Jn. 18.19-24)

⁶⁶Ikanta okitaitamanake, apatotaiyakani ijevajanore omperatasorentsitaari itsipatakari antarikonaite, ipoña iyotzinkariite. Ari jamaitakeriri Jesús, josampiitakeri, ikantaitziri: ⁶⁷“Pinkantena, ¿Eerokatakema Cristo?” Ari ikantzi irirori: “Aririka nonkantakemi, eero pikempisantana.”⁶⁸Aririka nosampitemi, tema eero pakana, eero papakaana eejatzi.⁶⁹Iro kantamaitacha etanakyarora iroñaaka, ari iriñeero Itomi Atziri isaike irakojanoriki Pava iroñaakantairo ishintsinka.”⁷⁰Ipoña ikantaiyanake

ikaratzi apatoventakariri: “¿Eerokata-kema Itomi Pava?” Ari ikantzi Jesús: “Eerokatake kantatsi naakatake.”

⁷¹Irojatziri ikantantaiyanakari: “¿Ipaitema ankoveri iroñaaka? Aakatake kemaiyakerini ikantakeri.”

Jagaitanakeri Jesús Pilato-ki

(Mt. 27.1-2, 11-14; Mr. 15.1-5; Jn. 18.28-38)

23 ¹Ipoña ikatziyeeyanaani ikaratzi apatotainchari, jaanakeri Jesús Pilato-ki. ²Ikantapaakeri Pilato: “Irika atziri osheki jovaariperotakero nampitsi, ikaminaakeri atziriite eero ipantaari kireeki pinkathari César, ikantake eejatzi Cristo inatzi iri pinkatharitatsi.”³Ipoña Pilato, josampitanakeri irirori, ikantziri: “¿Eerokama ivinkatharite Judío-payeeni?” Ari jakanakeri ikantziri: “Irootake pikantakeri.”⁴Ikantziri Pilato omperatasorentsitaari, eejatzi maaroni atziriite: “Tekatsitya noñe ompaitya inkenakaashityaari irika.”⁵Iro kantamaitacha atziripayeeni eeniro ishintsitanakitziri ikantziri: “Osheki ikaminaantake irika irimaimanetante atziriite nampitsiki, jetanakaro Galilea-ki irojatziri iroñaaka jaka Judea-ki.”

Jovavisaitakeri Jesús janta Herodes-ki

⁶Ikanta ikemavake Pilato ikaminaantake Galilea-ki, josampitakoventanakeri Jesús irirorika Galilea-satzi. ⁷Ikematzi ikantaitzi iriitake. Jovavisaakeri Herodes-ki ipokira irirori jareeta Jerusalén-ki. ⁸Ikanta Herodes iñaavakeri Jesús, iniroite ikimoshiretanake, tema osheki ikovavetapiintaka iriñeeri, osheki ikemakoventakeri eejatzi okaratzi jantayetakeri, ikovaperotate iriñeeri irirori intasonkaventane. ⁹Osheki josampitavakeriri. Iro kantamaitacha Jesús te irakeri. ¹⁰Ari isaikitakari ijevare omperatasorentsitaari itsipatakari iyotantaneriite, osheki ikantakovetakariri.

¹¹Ikanta Herodes itsipatakari irovayirite irirori, imanintashiretanakeri, ikaviyavai-tanakeri. Ikithaatanakari irooperori kithaarentsi, joiپییeeeri isaikira Pilato. ¹²Aripaite jaakameethatanakeri Herodes irika Pilato, tema pairani osheki ikisaneentavakaavetaka.

Jiyakoventaitziri Jesús

(Mt. 27.15-26; Mr. 15.6-15; Jn. 18.38-19.16)

¹³Ipoña Pilato japatotakeri ijevare omperatasorentsitaari itsipataakeri ikaratzi jevatakaantatsiri nampitsiki, eejatzi maaroni atziriite. ¹⁴Ikantakeri: “Aña pamavetakanari irika atziri ovaariperoteronemi nampitsi, nosasampi-vetakari, te noñeero onkaariperote okaratzi jantakeri ikantakoyeetziriri. ¹⁵Ari ikempitaka eejatzi Herodes, tema notyaantavetakanari irirori. Tekatsitya irante irika atziri inkene ovakaanteri. ¹⁶Intaani nompasatakaantakeri naaka, napakagairi.” ¹⁷Irooya jametapiintari Pilato jomishitovakaantzi aparani aakaantaari kitaiteriki iroimoshirenkai-tya.

¹⁸Iro kantamaitacha ikantaiyanakeni atziriite: “¡Te nonkoveri irika! ¡Iri poimishitovakaante Barrabás!” ¹⁹Irika Barrabás iri jashitakoitziri okantakaan-tziro jovantake jimaimanetakeri pinkatharitatsiri nampitsiki. ²⁰Ipoña japiivetaka Pilato tema ikovavetaty irirori iropakaakaanterimi Jesús. ²¹Iro kantacha japiitanakero atziriite ikaimai-yini: “¡Pimpaikakotakaanteri, pimpaika-kotakaanteri!” ²²Iro mavasatzi japiiveta-karo Pilato josampitantzi: “¿Opaitama kaariperori jantakeri irika? Tekatsitya ompaitya irante, eero okantzi ovakaanta-shityaari. Intaani nompasatakaantashi-tyaari, iriyaaita.” ²³Eekero ishintsitatzi atziriite ikaimaiyini, ikovi impaikakoiteri Jesús. Iro japiipiitaiyini ikaimaiyini eejatzi ijevare omperatasorentsitaari, ari

omatakari. ²⁴Irojatzi jantantakarori Pilato okaratzi ikovakeri. ²⁵Jomishitovakaanta-keri ovantzinkari maimanetziriri jevatakaantantatsiri nampitsiki, tema iri ikovaiyakerini atziriite. Ishinetakeneri inkantavaiteri Jesús ikovakaari iriroriite.

Ipaikakoitakeri Jesús

(Mt. 27.32-56; Mr. 15.21-41; Jn. 19.17-30)

²⁶Ikanta jagaitanakeri Jesús, jomontha-gaitakeri paitachari Simón poñaachari Cirene, ari jareeta irirori ipoñagaaro irovaneki, ishintsiventaitakeri iranatanakero impaikakoitantaari Jesús.

²⁷Osheki atziri oyaatakoventanakeri Jesús. Tzimatsi tsinane iraa kotanakeri. ²⁸Ari jamenapaintziro Jesús okaratzi tsinane iraa kotakariri, ikantziro: “Jerusa-lén-sato, eero piraakovaitashitana naaka, aña piraakotaiya eeroka, eejatzi povaiya-neete. ²⁹Tema irootaatsi piñeero inkanta-yeetai: ‘Kimoshire onatye tsinane kaari ovaivantatsi, othotaavaitantashitakeri. ³⁰Impoña inkaimayeetai, inkantaite: “Pintarankashitena otzishi, pinkitate-naata.” ’ ³¹Tema piñaakero tsika ikantaitakero inchato añiinkaro, aña iro irovatsiperoite kaminkaro.”

³²Ari jagaitanake eejatzi apite kaaripe-roshireri itsipaitanakeri Jesús irovaiteri.

³³Ikanta jareetakaitapaakari ipaitaitziro atziriitoni, ari ipaikakoitakeriri. Jovatzi-kakoitake aparani kaariperoshireri irampateki, iriima pashine irakojanoriki. ³⁴Ari ikantzi Jesús: “Ashitanari, te iriyote opaita jantziri kemaantsitakaakanari, pimpeyaakoteri.” Ipoña jagaitakero iithaare Jesús itsiparyavakaakaro, ikempitakaanakero jiñaaretaita.

³⁵Irojatzi jamenaiyakeni atziriite. Jimatzitakaro jevatakaantatsiri nampitsiki, itsinampaimitakeri Jesús, ikantzi: “Jovavisaakotziri pashine, ¿kaarima imatantaro irovavisaakotya irirori? Aña iriimi Cristo iriyoshiitane

Pava, ari irimatakero.” ³⁶Ari jimatizita-karo eejatzi ovayiriite, ithainkakeri Jesús, ipoña jamakotakeneri kepishaari.

³⁷Ikantapaakeri: “Intsityaa povavisaakotya, omaperorika eeroka ivinkatharite Judío-payeeni.” ³⁸Tzimatsi osankinarensi ikentakoitakeri jeñokiini ipatziitoki, iñaaneki Judío, iñaaneki Roma-satzi, iñaaneki eejatzi Grecia-satzi, okantzi: “IVINKATHARITE JUDÍO-PAYEENI.”

³⁹Ari imatizitaro eejatzi iñaanamintathaziri aparoni kaariperoshireri itsipatakari ipaikakota, ikantziri: “Eerokatakakeri Cristo, povavisaakotya, impoña povavisaakotziyaana naaka eejatzi.” ⁴⁰Irojatzi jakantanakari pashine kaariperoshireri, ikisathatanakeri ñaanatakakeri Jesús, ikantziri: “Pimatizitaroma eeroka te piñaapinkathateri Pava, arira akaratakakeri jovasankitaayetai. ⁴¹Tema tzimatsi antakeri aaka añaantakarori jovasankitaayeeetai. Iriima irika jovasankitaashiitakari, tekatsi kaariperori irante.” ⁴²Ipoña jamenanakeri Jesús, ikantziri: “Pinkathari, eerora pipeyakotana naaka apaata aririka pimpiye pimpinkathariventantai.” ⁴³Jakanake Jesús, ikantzi: “Omaperora nonkantemi, aritakera pintsipatapaiyaana iroñaaka eeroka janta tsika ikimoshireetapai.”

⁴⁴Ikanta itampatzikatapaake ooryaatsiri, omapokashitapaake otsirenitanake, irojatzi sheeteeni ithaperotanaka ooryaa.*

⁴⁵Ari itsivakanakeri ooryaatsiri. Okanta janta tasorentsi pankoki, saperyaanake niyanki tontamaitatsiri ithatashiitzirori.

⁴⁶Irojatzi ikaimantanakari Jesús shintsini, ikantzi: “Ashitanari, paavake-naro noshire.” Ari ikantanake, kamanake.

⁴⁷Ikanta ijevare ovayiri katziyamentakarori iñaakero okaratzi avisaintsiri, iniroite

itharomentaventanakari Pava, ikantanake: “Omaperotyaaama ikameethashiretzi irika shirampari.” ⁴⁸Eejatzi ikaratzi ñaayetakerori avisaintsiri, okatsitzimoneentanakeri jiyaayetai.* ⁴⁹Iriima ikaratzi ñaapiintakeriri, eejatzi tsinanepayeeni, tsipatakakeri ipoñaantakari Galilea-ki, intaina ikatziyeeyakani jamenakotakeri opaita avisaintsiri.

Ikitaideri Jesús

(Mt. 27. 57-61; Mr. 15.42-47; Jn. 19.38-42)

⁵⁰Ikanta José poñaachari nampitsiki Arimatea saikatsiri Judea, kameethashire inatzi irika, iriitake itsipatapiintari japatota jeveriite judío, ⁵¹temaita onimoteri okaratzi ikantavaitaitakeriri Jesús, tema osheki joyaaventakari irirori Pava impinkathariventantai. ⁵²Jiyaatashitakeri Pilato, ikantapaakeri: “Pishinetenari Jesús, nonkitatairi.” ⁵³Ipoña ikentakoryaakotari, japonatantakari manthakintsi, ikitatakeri ikiyeetziro imperetanaki, tsika otzimi kaari ikitatanaita kaminkari. ⁵⁴Tema irootake kitaite jamenarontapiintaita iroyaari osaitekira kitaite jimakoryaantaitari. ⁵⁵Okanta tsinanepayeeni tsipatakakeri ipoñaantakari Jesús Galilea-ki, oyaatakoventanakeri, oñaakero tsika ikanta jonoryeetapaintziri ikitaitakerira. ⁵⁶Okanta opiyeyapaakani ovetsikayetakeneri kasankaari. Omakoryeeyakeni, tema iro kitaite ikantaantaitziri imakoryaantaityaaro.

Jañaantaari Jesús

(Mt. 28.1-10; Mr. 16.1-8; Jn. 20.1-10)

24 ¹Okanta okitaitamanai domingo, ananenkamanaka tsinane iyaate imperetamoroki tsika jominkyaakoitakeri

* **23.44:** Iro ikantaitziri pairani: joveraanaka ooryaa 6, ari omapokapaake otsirenitanake irojatzi joveraanaka ooryaa 9. * **23.48:** Kantakotachari jaka “okatsitzimoneentanakeri,” iroora kantakotajaantachari jomposashipaneetanakitya irika atziri. Tema irootake jametayetari judío-payeeni aririka onkatsitzimoshireteri tsikarika ompaitya. Onashitara okaratzi ametari aakapayeeni aririka amposashipaneetya, tema asagaaventavaitatya.

Jesús, aanakero kasankaari oveysikakeri chapinki. Ari okaratakero eejatzi pashinepayeeni tsinane. ²Okanta amenavetapaaka, oñaatzi otamikanaka mapi jashitantaikarori omorona. ³Kyaapaake inthomoi, te oñaapairi tsika jovakoveetakarira. ⁴Osheki otharovanake. Oñaashitaka ikatziyimotapaakaro apite evankari, shipakiryaa okantaka iithaare. ⁵Tema otharovanakitziira, otyeerovashitanakari. Ari ikantziro: “¿Ipaitama pamemenantatiriri añaagatsiri jaka kaminkarimoroki? ⁶Tera isaiki jaka, aritake añagai. Pinkinkishiretero okaratzi ikantakeri isaikantavetari Galilea-ki. ⁷Ikantzi ranki: ‘Irootaintsira iraakaantaiteri Itomi Atziri, impaikakoteri kaariperoshireri atziri. Avisavetakya mava kitaite, aritake irañagai eejatzi.’” ⁸Ari okinkishiretaiyanakero iroori okaratzi ikantakeriranki Jesús. ⁹Opiyapithatanakero omorona, okamantapaakeri 11 iriyotaane Jesús eejatzi pashinepayeeni. ¹⁰Jiroka okaratzi tsinane: María Magdala-sato, Juana, María iriniro Jacobo ipoña pashinepayeeni tsinane, irootake kamantapaakeriri otyaantajanoriite. ¹¹Iro kantamaitacha ikaratziira okamantavetapaakari, te inkempisantero, iñaajaantake okantashivaita irokaite tsinane. ¹²Ikanta Pedro, jatanake omoronaki irirori, ishiyaperotanakitya. Jamenavetapaaka inthomointa omoronaki, jiñaapaatziro onoryaaka manthakintsi japonataitantakariri. Ipampoyaapaakero jiñaapaakeri, piyaa pankotsiki.

Avotsi jatachari Emaús-ki
(Mr. 16.12-13)

¹³Tekera osamanite, janiitaiyini apite iriyotaane Jesús iriyaatero nampitsiki paitachari Emaús. Te osamaniperote osaiki Jerusalén okaratzi 11 kilómetro. *

¹⁴Iro iñaaventaiyini janiitziira okaratzi avisaintsiri. ¹⁵Ikinkithavaiminthaizti janiitaiyiniira, pokapaake Jesús irirori itsipatapaakari janiitziira. ¹⁶Iro kantamaitacha irika iriyotaane, kempitavaitaka irotzimikaitatyeerimi irookiki, eero jiyotantavaari. ¹⁷Ikantapaakeri: “¿Opaitama piñaaventziri paniitaiyiniira? ¿Opaitama povashireneentantari?” ¹⁸Ari jakanake aparoni ipaitaitziri Cleofas, ikantanake: “¿Eerokama apintzi kaari iyotakoterone okaratzi avisaintsiri Jerusalén-ki?” ¹⁹Ikantzi: “¿Opaitama avisaintsiri?” Ari ikantaiyini iriyotaane: “Iri Jesús ipaitaitziri Nazaret-satzi, tsika itzimi jotyaantakeri Pava, inkamantanta-nerite, iri jiyotavake atziriite. Tema okaratzi jantayetakeri, okaratzi ikantayetakeri eejatzi, ari joñaakantziro ishintsinka. ²⁰Iro kantamaitacha jaakaan-takeri ijevare omperatasorentsitaari itsipatakari pinkathariite, jovakaantakeri janta ipaikaikoitakeri. ²¹Aña noñaajaantavetaka naakaite iri ookaventairine maaroni asheninka. Irootakera mavata-tsiri iroñaaka kitaite jovantaitakariri. ²²Tzimayetatsiya tsinane nokaratapiintziri omapokashitakanari, ananenkamana-ka iyaatamanai omoronaki. ²³Tera oñaapairi jovakoveetakari Jesús, opiyaa okamantapai: ‘Noñaake maninkari, ikantakena: “Añagai Jesús.”’ ²⁴Ari jiñaataiyanaake nokarataiyini janta omoronaki, iñaapaakero okaratzi okantaiyakerini tsinane, te iñaamaitapaari Jesús.” ²⁵Ari jakanakeri irirori, ikantana-keri: “¡Tetya piyotanetya eerokaite, osheki pithainkashiretakero okaratzi ikamantantayetakeri kamantantaneriite! ²⁶Aña iro kovaperotacha avishimoteri Cristo irokapayeeni, impoña irisaikai irovaneenkaroki.” ²⁷Ari jatanakero jooñaarontziniri okaratzi osankinayetai-

* **24.13:** Iro ikantakoitziri jaka 11 kilómetro, ikantaitziro pairani 60 estadio.

chari tsika jiñaaventakoitziri Cristo. Ipoñaanakaro irosankinareki Moisés japerotakeneri okaratzi josankinayetakeri maaroni kamantantaneriite.

²⁸Areetaiyakani nampitsiki tsika joshiretaro. Ari ikovi Jesús iravisanakemi irirori kempivaitaka iriyaatayeemi intaina. ²⁹Ikantaiyirini irika apite: “Eero pavishi, ari pisaikanake. Tema tsireniityaake.” Irojatzi isaikantanakari Jesús pankotsiki isaikapaakera. ³⁰Ipoñaashitaka isaikaiyini irovaiyaani, jaakero Jesús tanta, ipaasoonkeventakero, ipetoryaakero, ipayetakeri. ³¹Aripaitera jiyotakaayeetanairi iriitakera Jesús. Iro kantamaitacha Jesús ipeyashitanaka, te iñaavairi tsika ikenake. ³²Ikantavakaiyani: “¿Tema tharomentashire pikanta ikinkithavaitakairanki avotsiki, jiñaaventairora osankinarentsi eejatzi?” ³³Tera isaikanake, piyanaka Jerusalén-ki. Iñaapaatziri ikaratakeri 11 iriyotaane japatotaiyani, itsipayetakari ikoratapiintaiyini. ³⁴Ikantaiyini: “Omaperora jañagai Avinkatharite. Tema joñaakaari Simón.” ³⁵Ipoña ikamantantapaakero irirori okaratzi avishimotakeriri avotsiki, tsika okanta jiyotantaariri ipaasoonkeventapairo tanta.

Jesús joñaakari iriyotaane

(Mt. 28.16-20; Mr. 16.14-18; Jn. 20.19-23)

³⁶Ikinkithavaiminthaitzi iriyotaane, osatekapaaka Jesús, jovethatapaakari ikantziri: “Pisaikaita kameetha.” ³⁷Iniroite itharovaianakeni, iñaajaanake iri shiretsi ñaanatziriri. ³⁸Ipoña ikantanakeri eejatzi: “¿Opaitama pitharovantari? ¿Opaitama pikisoshireventantanari? ³⁹Pamenenaro nako, eejatzi noitzi, naakatake. Pimpampitena, pokityaana. Tema aparoni shiretsi te ontzime ivatha, te ontzime eejatzi

itonki. Irooma naaka tzimatsi.” ⁴⁰Ikantakerira, joñaakimaitari irako eejatzi iitzi. ⁴¹Okantakaakari itharomentanaka te impampithashiretya aña iriivetaka Jesús. Eekero josampitanakitziiri, ikantziri: “¿Tsimatsima oyaari?” ⁴²Ari ipaitakeri tzimakaantatsiri shima itsipataitakeneri iyaaki pitsi. ⁴³Jaavakeri Jesús, jiñaakeri ikaratzi iriyotaane jovakari.

⁴⁴Ari ikantziri: “Irootakera nokantzitakamiri eeniro notsipayetami. Ontzimatyemonkarayetya okaratzi josankinatakoyetakenari Moisés-ni, kamantantaneriite, ipoña salmos.” ⁴⁵Ikemathataakaeri Jesús okaratzi osankinatakoyetainchari. ⁴⁶Ikantziri: “Irootake josankinayeetakeri. Ontzimatyeminkemaantsitakaityaari Cristo, iro avisavetakya mava kitaite aritake irañagai. ⁴⁷Ontzimatyeeeri iññaaventaitero novairo maaroni kipatsiki, ari iretitanakyaaro Jerusalén-ki. Ari onkanta irovashaantanaitaayarori kaariperori jantayeetziri, impeyakoyeetairi eejatzi. ⁴⁸Eerokatake ñaayerone iroka. ⁴⁹Ari piñaakero notyaantemiro okaratzi ishinetaakemiri Ashitanari. Arira pisaikaiyavakeni jaka Jerusalén-ki, irojatzi ishintsitakaantakyaamiri poñaachaneri inkiteki.”

Jovajenokaitakaanakari Jesús inkiteki

(Mr. 16.19-20)

⁵⁰Ipoña Jesús jaanakeri iriyotaaneete janta Betania-ki. Ari itzinaavakotanaka, itasonkaventanairi. ⁵¹Ikanta itasonkaventakeri, jomapokashita jovajenokaitakaanakari inkiteki. ⁵²Ikanta iñaapinkathaiyanakeri iriyotaane. Piyeeyaani Jerusalén-ki, iniroite ikimoshiretaiyanake. ⁵³Ari ikantaitanakitya ithamentaventanaari Pava janta tasoretsipankoki. Ari onkantaari.